

L129/40

KALENDÁR SZRCÁ JEZUSOVOGA

za navádno leto

1943.

STIRIDESZÉTI LETNIK.

L129/40

1019/1956

CENA: 1 Pengő 60 fillérov

Vödála i stampala Szent-Család nyomda Muraszombat.
Za stamparijo odgovoren Klekl István

SZV. STEVAN

prvi nas král

polága pred Marijo szvojo korôno i
mecs.

Vôdák i stampana Svät-Ceľská vnovnda Murzompa
Na stampanjjo odgovoren Kšéni Ivan

Navadno leto 1943

Imá 365 dni (med temi 52 nedeli pa 10 zapovedani svétkov).
Zacsne sze sz pétkom i koncsa sz pétkom.

LETNI OSASZI.

SZPROTOLETJE sze zacsne márciusa 21.

LETO sze zacsne juniusa 22.

JESZEN sze zacsne szeptembra 23.

ZIMA sze zacsne decembra 22.

Premeklivi svétki.

Imé Jezusovo januára 3.

Szvéta Driuzsina januára 10.

Szedemdeszénica februára 21.

Pepelnica márciusa 10.

Zsalosztna Mati bozsa aprila 16. i szept. 15.

Vüzem aprila 25.

Varsztvo szv. Józsefa májusa 12.

Krizsovi dnévi májusa 31. junijusa 1. i 2.

Vnébohod junijusa 3.

Riszáli junijusa 13.

Szvéta Trojica junijusa 20.

Télovo junijusa 24.

Szrcé Jezusovo julijusa 2.

Miszijonszka nedela oktobra 24.

Krisztus Král oktobra 31.

Prva adventna nedela novembra 28.

Od Bozsicsa do pepelnice je 10 tjednov.

Kvatrni poszti.

Szprotolétne (posztné) márciusa 17., 19. i 20.

Polétne (riszálzske) junijusa 16., 18. i 19.

Jeszénszke szeptembra 15., 17. i 18.

Zimszke (adventne) decembra 15., 17. i 18.

Potemnénje szunca i meszeca.

1.) Popuni szuncsni mrák bo februára 4. i 5. Pri nasz sze ne bo vido. Zacsne sze ob 22. vöri 26 minut, koncsa pa ob 2. vöri 49 minut. Viden bo v szevernom deli Tihoga oceána i na obrobnoj obali.

2.) Delni mejszecov mrák bo februara 20. Tüdi pri nász bo viden, cseravno ne dokonca. Zacsne sze ob 3. vöri 44 minut, koncsa 9. vöri 32 minut.

3.) Obrócsaszti szuncsni mrák bo augusztusa 1. Pri nasz sze ne de vido. Zacsne sze ob 2. vöri 36 minut, koncsa ob 7. vöri 55 minut. Viden bo v Ausztraliiji, Indjiszkom oceáni i na vzhodnom tali Madagaszkára.

4.) Délni meszecov mrák bo augusztusa 15. Tüdi pri nasz de sze vido. Zacsne sze ob 17. vöri 59 minut, koncsa pa ob 22. vöri 58 minut.

Január

Szécsen

Zacsni leto, zsiték nôvi,
kellih novij bolecsin.
Vzemi palico. Lübézen
szkricsi prek bregov, nizzsin.

- 1 P NOVO LETO
2 sz Makàrij, püscs.

Obrezávanje Goszpodovo.

- 3 N IME JEZUSOVO
4 p Tit, püspek
5 t Teleszfor, pap.
6 Sz SZV. TRIJE KRALI ●
7 cs Lucian, mantr.
8 p †Szeverin, opat
9 sz Julijan, mantr.

12 letni Jezus v cérkvi.

- 10 N SZVETA DRŪZSINA
11 p Higin, pap.
12 t Erneszt, püspek
13 sz Veronika, dev. ③
14 cs Hilarij, püspek
15 p †Pavel, püscs.
16 sz Marcel, pap.

Szvátba v Káni Galilejszkoj.

- 17 N II. PO TREJ KRAL.
18 p Sztol szv. Petra v R.
19 t Marij, mantr.
20 sz Fabijan i Szebescsan
21 cs Nezsa, dev. ④
22 p †Vincencij, mantr.
23 sz Zaroka Dev. Marije

Jezus ozdràvi gobavca.

- 24 N III. PO TREJ KRAL.
25 p Szpreobr. szv. Pavla
26 t Polikarp, püspek
27 sz János Zlátövüsztni
28 cs Peter Nolaszko
29 p †Francsisek Sales. ⑤
30 sz Martina, dev.

Jezus pomiri vihér na morji.

- 31 N IV. PO TREJ KRAL.

ZAPISZKI

V r ê m e:

Prvi tjeden doszta sznega,
nato vihérno i neprijetno vre-
me. Po 21. mrzlejse. Zad-
nje dnéve páli vecskrát
sznég.

Je januara mokrilo, bo pôle
szlabo noszilo

Február

Szüsec

Vüzszi düso na oltári,
naj sze v szreco razdrobí,
áldov vsze zsvljenje prerodi,
rojsztvo iz szmrta sze rodi.

- 1 p Ignácij, püspek
- 2 t Szvecsnica
- 3 sz Blázs, püspek
- 4 cs Andrej Korsz. püs.
- 5 p † Agata, dev.
- 6 sz Doroteja, dev.

Prilika od psenice i kókola.

- 7 N V. PO TREJ KRAL.
- 8 p János iz Mäte
- 9 t Ciril Alekszandrijszki
- 10 sz Skolasztika, dev.
- 11 cs Lurska Mati bozsa
- 12 p † 7 Marijinij szlüz. 3
- 13 sz Katarina Ricsi, dev.

Prilika od gorsicsnoga zrna.

- 14 N VI. PO TREJ KRAL.
- 15 p Favsztin i Jovita
- 16 t Julijana, dev.
- 17 sz Donat, püspek
- 18 cs Szimeon, püspek
- 19 p † Konrad, mantr.
- 20 sz Elevterij, püspek 3

Prilika od delavcov v goricaj.

- 21 N SEZEMDESZETN.
- 22 p Stol szv. Petra v Ant.
- 23 t Peter Damijan, püs.
- 24 sz Mátyás, apostol
- 25 cs Tarazij, püspek
- 26 p † Margareta Korton.
- 27 sz Leander, püspek 3

Prilika od sezejácsa i szemena.

- 28 N SESZTDESZETNICA

ZAPISZKI

V r ê m e:

Prve dnéve precu mrzlo,
nato mraz nekolko popüsztí,
za tém pa znóva neprijetno
do 27. Zádnye dni je vedrina
i mrzlo.

Zemla bo v leti malo pila,
cse je v szüsci prevecs vla-
ge dobila.

Március

Máli tráven

naj blagoszlov v szcreé rodi.
kde szovrastvo ne kipi,
v kito szpleti prszte trüdne,
naj blagoszlov v szcreé rodi.

- 1 p Albin, püspek
- 2 t Szimplicij, pap.
- 3 sz Kunigunda, dev.
- 4 cs Kazimir, kràl
- 5 p † Jànos od Krizsa
- 6 sz Perpetua, mantr.

Jezus napové tretjics szvoje trp.

- 7 N **PETDESZETNICA**
- 8 p Jànos od Boga
- 9 t Fasenek; Francsiska
- 10 sz †† Pepelnica
- 11 cs Heraklij, mantr.
- 12 p †† Gregor Velki, pap.
- 13 sz Rozina, dev.

Hüdobni düh szküsa Jezusa.

- 14 N **PRVA POSZTNA**
- 15 p Longin, mantr.
- 16 t Agapit, püspek
- 17 sz Patricij, püspek
- 18 cs Ciril Jeruzsalemški
- 19 P **JÓZSEF ZAROCS. M.**
- 20 sz Kutbert, püspek

Jezusovo izpremenenje na gori.

- 21 N **DRÜGA POSZTNA**
- 22 p Katarina Genov.
- 23 t Viktorijan, mantr.
- 24 sz Gabriel nadangel
- 25 cs **Oznanenje D. M.**
- 26 p †† Emanuel, mantr.
- 27 sz Jànos Damascsan

Jezus izzsené hüdoga düha.

- 28 N **TRETJA POSZTNA**
- 29 p Evsztazij, opat
- 30 t Jànos Klimak, opat
- 31 sz Balbina, dev.

ZAPISZKI

1 p Jànos od Boga
2 t Szimplicij, pap.
3 sz Kunigunda, dev.
4 cs Kazimir, kràl
5 p † Jànos od Krizsa
6 sz Perpetua, dev.

Jezus od pësena i koloka.

- 7 N V. PO TRET KRÀL
- 8 p Jànos iz Mòra
- 9 t Ciril Aleksandrijski
- 10 sz Skolezstija, dev.
- 11 cs Jànos Mar. pòsna
- 12 p †† Martinij, svätik
- 13 sz Katarina Roz. dev.

Hüdnica od goretosnoga zana.

- 14 N V. PO TRET KRÀL
- 15 p Jànos iz Mòra
- 16 t Ciril Aleksandrijski
- 17 sz Skolezstija, dev.
- 18 cs Jànos Mar. pòsna
- 19 p †† Martinij, svätik
- 20 sz Katarina Roz. dev.

Hüdnica od delavov v korak.

- 21 N V. SAZODNEŠTVA
- 22 p Štef. sv. Petra v Anj.
- 23 t Peter Damijan, pòs.
- 24 sz Mòra, apòstol
- 25 sz Terenzij, püspek
- 26 p Mòra, svätik
- 27 sz Jànos Damascsan

V r è m e:

Zacsne z mrzlim i vetrov-
nim vrëmenom. Nekelko po-
püsztzi, nato szneg. Od 22.
vedrina.

Kda sze fasenik na szunci
pecsé, te leto dober pôv
prineszé.

Április

Velki tráven

Z groba nóvi zsitek klike
szunce v düso szi natoosi,
lepo rôzso v njem poszádi,
da vsztanenje dihne v kocsi.

- 1 cs Hugo, püspek
2 p †† Fracsisek Pavlan.
3 sz Rihard, püspek

Jezus nasziti pët jezero môzs.

- 4 N STRTA POSZTNA ①
5 p Vincencij Fererszki
6 t Celesztin, pap.
7 sz Herman Jozsef, szp.
8 cs Dionizij, püspek
9 p †† Konrad
10 sz Ezekiel

Jezusa scséjo kaménjati.

- 11 N PETA POSZT. (Tiha)
12 p Julij, pap. ②
13 t Hermenegild, mantr.
14 sz Jusztin, mantr.
15 cs Helena, kr.
16 p †† 7 zsaloszti Dev. M.
17 sz Anicet, pap.

Jezusov prihod v Jeruzsálem.

- 18 N SESZTA POSZT. Cvet.
19 p Ema; Leon IX.
20 t Marcellin, püspek ③
21 sz Anzelm, püspek
22 cs Vélki csetrtek
23 p †† Vélki péték
24 sz †† Vélka szobota

Jezus vsztáne od mrtvih.

- 25 N VÜZEM
26 p Vüzemszki pondelek
27 t Peter Kanizij
28 sz Pavel od Krizsa ④
29 cs Peter Veronszki, mantr.
30 p † Katarina Szienszka

ZAPISZKI

V r ê m e:

V zacsétki dezsevno i ve-
trovno. Nato nekaj dni szpre-
menlivo. Od 10. naprej vecs-
krát dez. V drügoj polovici
meszeca lepi i szuncsni dnévi.

Zsito má velko vlatovjé, cse
cseszmgivec lepó cveté.

Május

Riszálscsek

Sztópimo okrôg oltára,
sz szrei csisztimi v dlanój,
da Marija v njé natocsi
cvetje màjszko, peszem, szmej.

1 sz Filip i Jakob

Jezus sze prikàze apostolom.

- 2 N BELA NEDELA
3 p Najdenje szv. Krizsa
4 t Florijan; Monika ●
5 sz Pij V. pap.
6 cs János pri Lat. vratih
7 p † Sztanislav, püspek
8 sz Prikazen Mih. nadang.

Jezus dober pasztir.

- 9 N DRUGA PO VÜZMI
10 p Antonin, püspek
11 t Mamert, püspek
12 sz Varsztvo szv. Jozsefa ●
13 cs Robert Belarmin
14 p † Bonifacij, mantr.
15 sz János de la Salle

Jezus napove szvoj odhód.

- 16 N TRETJA PO VÜZMI
17 p Pashal Bajlonszki
18 t Venancij, mantr.
19 sz Celesztin, pap. ⊕
20 cs Bernard, szpoz.
21 p † Bobola András
22 sz Helena, dev.

Jezus obéce szv. Dúha Tolàzs.

- 23 N STRTA PO VÜZMI
24 p Marija Pomocsnica
25 t Gregor VII. pap.
26 sz Filip Neri, szpoz. €
27 cs Beda
28 p † Avgustin, püspek
29 sz Magdalena Pacis., dev.

Mócs molitve.

- 30 N PETA PO VÜZMI
31 p Angela Merici

ZAPISZKI

V r ê m e:

Zacsne sz szpremenlivim
vrêmenom. V szredi meszeca
szamo dezsévje, nato sze
szpremeni na nekolko mlà-
csne, a lépe dnêve.

Riszálscsek moker iváncsek
pa mlácsen, kmet tiszto leto
bos zsédén pa lacsén.

Junius

Iváncsek

Vero v hizse, v düse, szrcé,
mecs krvávi vszi v roké,
cérkev nasa, nas je dômek,
krivi prorok naj vmerjé.

- 1 t Juvencij, mantr.
2 sz Marcelin, mantr. ●
3 cs **VNEBOHOD GOSZP.**
4 p † Francisek Karacs.
5 sz Bonifacij, püspek

Jezus szvedocsi od szv. Düha.

- 6 N **SESZTA PO VÜZMI**
7 p Robert, opat
8 t Medard, püspek
9 sz Primozs i Felicijan
10 cs Marjeta, skotszka kr.
11 p † Barnaba, apostol ③
12 sz †† Janos, Fakund

Prihod szv. Düha.

- 13 N **RISZALI**
14 p **Riszalszki pondelek**
15 t Vid, mantr.
16 sz †† Franc Regis.
17 cs Adolf, püspek
18 p †† Efrem Szir. ⑦
19 sz †† Gervazij i Protazij

Jezusi je dána vsza oblázt.

- 20 N **SZVETA TROJICA**
21 p Alojzij Gonzaga
22 t Pavlin, mantr.
23 sz Agripina, dev.
24 cs **TELOVO** €
25 p † Viljem, opat
26 sz János i Pavel, mantr.

Prilika od velike vecsérje.

- 27 N **2. PO RISZALAJ**
28 p Irenej, püspek
29 t **PETER I PAVEL**
30 sz Spomin szv. Pavla

ZAPISZKI

V r é m e:
Prvij deszét dni sztálno, le-
po vrême. Potli nekolko hla-
dni dnévi. V drügoj polovici
meszeca szpremenlivo z vecs-
krátnim dezsovjem.

Stirideszét dni sze nébo
szkuzi, cse na Medardovo z
njega roszi.

Julius

Jakopescsek

Pôle v Bogi zeleni sze,
klász je Sztvárníkov szmehláj,
nébo proszi, moli v pôli:
»Blagoszlov nam bozsi daj!«

- 1 cs Preszv. Jezusova Krv
2 p † Szcreé Jezusovo
3 sz Leo II. pap.

Prilika od zgüblene ovce.

- 4 N **3. PO RISZALAJ**
5 p Anton Zakari
6 t Tomazs More, mantr.
7 sz Ciril i Metod apost.
8 cs Elizabeta, kr.
9 p † Veronika, dev.
10 sz 7 bratov, mantr.

Obülen ribji lów.

- 11 N **4. PO RISZALAJ**
12 p Janos Gvalbert, opat
13 t Marjeta, dev.
14 sz Bonaventura, püspek
15 cs Henrik, caszar
16 p † Karmelszka M. bozsa
17 sz Ales, szpoz.

Od práve pravicsnoszti.

- 18 N **5. PO RISZALAJ**
19 p Vincencij Pavlanszki
20 t Hieronim Emilijan
21 sz Prakszeda, dev.
22 cs Marija Magdalena
23 p † Apolinarij, püspek
24 sz Krisztina, dev.

Jezus nasziti 4000 mózs.

- 25 N **6. PO RISZALAJ**
26 p Ana, mati D. Marije
27 t Pantaleon, mantr.
28 sz Inocencij, pap.
92 cs Marta, dev.
30 p † Abdon i Szenen, m.
31 sz Ignacij Lojolsz., szpoz.

ZAPISZKI

V r é m e :

Po hladni dezsevni dné-
vaj v zacsétki, pride v dru-
gom tjedni velka vrocsina.
Za vrócsimi poletnimi dnévi
szledijo od 24. naprej dezso-
vni dnevi.

Stirideszet dni bo esce le-
pô, cse je drügi dén julijusa
vedró..

Augusztus

Mésnjek

Nôvo naj drzsavo vláda
krona Krisztusa Kralá,
evangelij isztine napuni
düse celoga szvetà.

- 1 N 7. PO RISZALAJ** ●
2 p Porciunkula; Alfonz
3 t Najdenje szv. Stevana
4 sz Dominik, szpoz.
5 cs Marija Sznezsna
6 p † Goszpodovo szprem.
7 sz Donat, Kajetan

Prilika od krivicsn. oszkrbnika.

- 8 N 8. PO RISZALAJ**
9 p Ivan Vianney ●
10 t Lovrenc, mantr.
11 sz Tiburcij i Szuzana m.
12 cs Klàra, dev.
13 p † Hipolit i Kaszijan
14 sz †† Evzebij, mantr.

Marija szi je izvolila najbôsi del.

- 15 N VELKA MESA** ⊕
16 p Joakim; Rok, szpoz,
17 t Hijacint, szpoz.
18 sz Helena, ceszarica
19 cs Lajos, püspek
20 p † Stevan kràl
21 sz Francsiska Santal.

Prilika od farizeja i cesztninara.

- 22 N 10. PO RISZALAJ** ⊕
23 p Filip Benicij
24 t Bertalan, apost.
25 sz Lajos, kr.
26 cs Zefirin, pap.
27 p † Jozsef Kalaszankcij
28 sz Avgusztin, cerkv. vucs.

Jezus ozdravi gluhonemoga.

- 29 N 11. PO RISZALAJ**
30 p Roza Limanszka, d. ●
31 t Rajmund, szpoz.

ZAPISZKI

Vrême:

V zacsétki de prevladova-
lo oblâcsno i dezsovno vrê-
me. Nato pride velka vrocsi-
na z jasznimi lejpimi dnévi i
traja do konca meszeca.

Cse je na Lovrencovo groz-
dje mehko, szi goricsà nec o-
beta vino szladko.

Szep- tember

Mihálcsek

Kmet obijni zendo szvojo,
krüh domácsi z njé disi!
Blagoszlov nad dômom tvojim
z nébe naj vszikdâr roszi.

- 1 sz Egidij, apát
- 2 cs Stevan, kr.
- 3 p † Eufemija; Manszvet
- 4 sz Rozalija, dev.

Szmleni Szamaritânus.

- 5 N 12. PO RISZALAJ
- 6 p Pelagij, mantr.
- 7 t Regina, dev.
- 8 sz Rojsztvo Dev. Marije
- 9 cs Peter Klaver
- 10 p † Nikolaj Tolentino
- 11 sz Prot i Hijacin, mantr.

Jezus ozdravi deszet gobavcov.

- 12 N 13. PO RISZALAJ
- 13 p Notburga, dev.
- 14 t Povisanje szv. Krizsa
- 15 sz †† Mati 7 zsaloszi
- 16 cs Ljudmila, vd.
- 17 p †† Rane szv. Francis.
- 18 sz †† Jozsef Kupertinszki

Nemres 2 goszpodoma szlûzsi.

- 19 N 14. PO RISZALAJ
- 20 p Evsztahij, mantr.
- 21 t Matej, apost.
- 22 sz Tomazs Vilanovszki
- 23 cs Tekla, dev.
- 24 p † Marija, resit. vjet.
- 25 sz Kleofa, szpoz.

Jezus obidi mladénca v Naimi.

- 26 N 15. PO RISZALAJ
- 27 p Kozma i Damijan, m.
- 28 t Vaclav, kr.
- 29 sz Mihály, nadangel
- 30 cs Hieronim, cervk. vucs.

ZAPISZKI

V r ê m e:

Zacsne z dezsovnimi dnévi,
steri prineszêjo hladno vre-
me. Meglene dnéve pretrga
szamo nekaj lepij dnévov.

Cse na Mihályovo szever vle-
cse, velko zimo pa szneg o-
becse.

Kmet, kniga szii, v sterov je zapiszana isztina, iz njé nam zemla
gucsi.

Október

Vszeszviscek

Püshti vüsza, sz szrcem moli,
Bog te razmi brez recsi,
roka trüdna naj prebira
venec rozs povézani.

- 1 p † Remigij, püspek
2 sz Angeli csuvári

Jezus ozdravi vodenicsnoga.

- 3 N **16. PO RISZALAJ**
4 p Francsisek Asziski
5 t Placid i tovarisi
6 sz Bruno, szpoz. 3
7 cs Rozsnovenszka Marija
8 p † Brigita, vd.
9 sz Dionizij, püspek

Najvekxa zapóved.

- 10 N **17. PO RISZALAJ**
11 p Materinsztvo M. bozse
12 t Makszimilijan, püspek
13 sz Edvard, kr. 3
14 cs Kaliszt, pap.
15 p † Terezija Avilszka
16 sz Hedvika, vd.

Jezus ozdravi mrtvokotrignoga.

- 17 N **18. PO RISZALAJ**
18 p Lukács evang.
19 t Peter Alkantarszki
20 sz Ivan Kancijanszki
21 cs Ursula, dev. 3
22 p † Kordula, dev.
23 sz Teodoret, mantr.

Prilika od kral. gosztüvanja.

- 24 N **19. PO RISZALAJ**
25 p Krizant i Darija, m.
26 t Evariszt, pap.
27 sz Szabina, mantr.
28 cs Szimon i Juda, apost.
29 p † Evzebija, dev. ●
30 sz Alfonz, szpoz.

Ti szi judovszki král?

- 31 N **RKISZTUS KRÁL**

ZAPISZKI

V r ê m e:

V prvoj polovici meszeca szpremenlivo, vmész vcszkrát jaszno. Sz 15. sze zacsne dezsojve, od 20. naprej lepi jeszénszki dnévi.

Zima rada z répom bije, ese dugo toplo szunce szije.

November

Andrejscek

Miren bodi, grob ne konec,
brv je do szrecsnejsij dni,
tam vecs nega zsülov, brige,
düsa z fticov zsvrgoli.

- 1 P VSZI SZVETCI
- 2 t Verne düse
- 3 sz Hubert, püspek
- 4 cs Karel Boromejszki, p.
- 5 p † Caharija
- 6 sz Leonard, apàt

Prilika od neszmilenoga hlápca.

- 7 N 21. PO RISZALAJ
- 8 p Bogomir püspek
- 9 t Bozsidar, mantr.
- 10 sz Andràs Avelinszki
- 11 cs Márton, püspek
- 12 p † Márton, pap.
- 13 sz Sztaniszlav Kosztká

Dajte Bogi, ka je bozsega.

- 14 N 22. PO RISZALAJ
- 15 p Albert Veliki, püspek
- 16 t Jedert, dev.
- 17 sz Gregor Csüdodelnik
- 18 cs Poszvecsénje Petr. baz.
- 19 p † Elizabeta, kr.
- 20 sz Feliksz Valois szpoz.

Jezus obüdi Jajrovo hesér.

- 21 N 23. PO RISZALAJ
- 22 p Cecilija, dev.
- 23 t Klemen, pap.
- 24 sz János od Krizza
- 25 cs Katarina, dev.
- 26 p † Janos Berchman, szp.
- 27 sz Makszim, püspek

Znaménja na konci szvetá.

- 28 N PRVA ADVENTNA
- 29 p Szaturnin, mantr.
- 30 t Andràs, apost.

ZAPISZKI

V r ê m e:

Prvi tjeden lepi dnévi, nato
preci dezscsa, za tém sez
pa nàglo preobrné na mrzlo.
V szredini meszeca szneg i
jako doszta dezsovja. Zàd-
nji tjeedn bole mlàcsno.

**Mráz vszeh szvétcov to po-
mèni, da na Màrtinovo dén
bo lepi.**

Delavna roka i brázde v obrázi rodijo vecs kak stüki i pükse.

December

Proszinec

Szvéta nôcs ... rodi sze zorja,
ki preplävi nébo i zemplö...
Dete bozse mïlo gléda,
nebeske dveri sze odpirajo.

- 1 sz Eligij, püspek
2 cs Bibijana, dev.
3 p † Francsisek Kszav.
4 sz Barbara, dev. ③

Ivan K. posle vucsenca k Jezusi.

- 5 N **DRÜGA ADVENTNA**
6 p Miklôs, püspek
7 t Ambrozs, püspek
8 sz **BREZM. POPRIJETJE**
9 cs Peter Furier
10 p † Melhiad, pap.
11 sz Damaz, pap. ④

Ivan K. szvedoci od Jezusa.

- 12 N **TRETJA ADVENTNA**
13 p Lucija, dev.
14 t Nikazij, püspek
15 sz †† Valerijan, püspek
16 cs Evzebij, püspek
17 p †† Lazar, püspek
18 sz †† Gracijan, püspek

Ivan K. pripravla Jezusi pot.

- 19 N **STRTA ADVENTNA** ⑤
20 p Liberat, mantr.
21 t Tamás, apost.
22 sz Flavijan, mantr.
23 cs Viktorija, dev.
24 p †† Adam i Eva
25 sz **BOZSICS**

Jeruzsàlem mori prroke.

- 26 N **STEVAN I. MANTR.** ●
27 p János, apost.
28 t Neduzsna deca
29 sz Tamás, püspek
30 cs David, kr.
31 p † Szilveszter, pap.

ZAPISZKI

V r ê m e:

V zacéстки mrzlo. V drügom i tretjom tjedni szpremenljivo. Nato jasni nekolko mlácsni szuncsni dnévi, okolt bozsicsa pa szpádne velki szneg.

Lucija kráti dén, je znáno vszém lüdém.

Zemla nasa, národ nas.

*Bog je nam dáo tô zemló,
da zsvé na njej nas rod,
moli, dela, veszeli sze,
szvojoj zemli szvoj goszpôd.*

* *Vera k Bogi vodi nász,
z blizsnjim vézse nasz lübézen,
jezik vézse nasz z ocsáki,
düse nase juvk i jok.*

*Dávno tü zsvé nas rod,
vérje vekivecsnoszti,
iz mráka preminócsnoszti,
szí v jaszne dneve krcsi pôt.*

* *Trden bodi, moj roják,
postüj i ocsáke zemló,
Bog naj vodi v szrecsne dnéve
plasen i bojécsi tvojj sztopáj!*

Ravenszki.

Szrcé bozse - nas Resitel

Pitanje trplénja je lüdi vszikdár mocsno zanimalo. Cslovek po szvojoj naturi z vszo szilo bezsi pred trplenjom, ali z rávno takso náglíco bezsi trpljenje za cslovekom, escse bole hitro, da ga dojde. Vujsi je nemogocse. Ednoga doleti edno, drügoga drügo, vszaksega nekaj. Zato je nasztao pregovor: zsvljenje je trpljenje.

Zakaj? To pitanje sze nam vsziljúje tüdi tü. Odgovor nam je znáni: zavolo greha.

Pamet nam právi, da vszakse szlabo csinenje mora biti kastigano, kak naszprótno more vszakse dobro delo biti poplácsano. Tô zselé pravica.

Vsze ka sze godi, sze godi po bozsoj vóli. Bóg tak scsé. Szamo greha Bóg nescse. Greha Bóg ne naprávi, ne njemi je vzrok pa ne zacsetnik. Vsze drügo pa, vsze trpljenje, nevole i sztiszke prihájajo po bozsoj zapóvedí, po njegovoj szvétoj vóli. Cse szí roko popáris, cse szí po neópacsnoszti prszt odrézsés, cse szpádnés i szí nogo poteres, cse sze prehladis, cse ti zsvivina prejde, cse szí glühi, szlêpi, nêmi, -vsze, csiszta vsze je od Bogá, ki vszaksega csloveka vodi po szvojoj Previdnoszti, stera nam ne vszikdar razumliva. Brez bozse vole sze ne gene niti liszt na drevi; brez bozse vole ti ne szpádné niti vlász z gláve.

Kaksi namen pa imà Bóg sz tem, ka posila na csloveka takse nevole? Gvüisno ne nikaj szlaboga. Od neszkoncsno popunoga i dobroga Bogá szí ne morete miszliti, da bi steo komi kaj hüdogo, kak právimo hüdôben cslovek komi kaj hüdogo zselej ali vcsini. Bóg je ne hüdôben, nego szamo dober, tüdi te, kda nasz pohájja z velikimi krízsi.

Bóg je kak dober vrács, ki betezsniki scsé rêsiti zsvljenje. Dávle njemi bridko vrásztvo; vcsászi celo nozs vzeme v roko i rêzse v zsvivo meszó, da cslovek brecsi od bolecsine. Ali bomo právli, da je vrács hüdoben? Ka betezsniki hüdo scsé, kda ga z rêzanjom tak mucsi? Nê! Ravno naópak! Vrács je dober, betezsnika zselé resiti, zato ga rêzse, kda ga zse inacsi ne more ozdraviti. - Ali escse bole: Bog je dober ocsa, ki szvoje dete neizmerno lübi. Kda vidi, da dete ide na krivo pot, ga najprle lepo i lübeznivo opomina; cse to ne pomaga, bole osztro; cse to ne zadoszta, vzeme sibo. Ja, dober ocsa bi szini tüdi nogo raje potro, kak pa da bi dopúsztó, da szin odide i sze potopi. Vsze to naprávi ocsa iz lübenzi do sziná, cserávno sze szini vszikdar to ne vidi.

Taksi i escse neszkoncsno bogsi Ocsa pa je Bóg, ki vszaksega csloveka neizrecseno lübi. Vszaksega csloveka brezi razlike bi rad zvelicsao, bi ga rad pripelao v nebésza. Zato ga je sztvoro. To je zádñji cslovekov namen.

Bôg pa v szvojoj vszeznânoszti naprej znâ, da toga ali onoga csloveka nikak inacsi ne bo mogeo resiti, kak szamo sz tem, da njemi posle kakse trplênje.

Zâto za nâsz krscsenike trplenje ne obvûpno. Krscsenik tûdi najvêksemi trplênji junasko poglêda v ocsi, âr znâ, ka njemi ga posila nebeski Ocsa, ki v szvojoj vszeznânoszti znâ, da njemi je to resitev.

Da je trplenje kastiga za grehe, nam je razûmeto. Dosztakrát pa vidimo, da râvno pravicsni lûdje morejo vnôgo trpeti. A mi znâmo, ka trplênje pravicsnih vszikdâr vecs valâ, kak trplenje gresnikov. Kda ide za kakse velike recsi, te Bog navadno pravicsne zberé za âldove, da sz szvojim trplênjom zaszlûzsijo tiszte velike recsi.

Nâjlepsa pêlda nam je Krisztus. Nâjneduzsnejsi, najpopunejsi je mogeo najvecs trpeti. Slo je za zvelicsanje szveta. Cse bi sze vszi gresniki dali na krizs pribiti, njihovo trplenje ne bi teliko valâlo, kak Krisztusovo.- Sz trplenjom nekaj neduzsnih Bog vecs doszégne, kak sz trplenjom mnogih gresnikov.

Lûbezén tâ glâvna krscsanszka jâkoszt, pa nam omogôcsi, da za blizsnjega szprejmemo tûdi krizs, cse je to za njegovo resitev potrêbno. Tâ lûbezén dà mocs, da krizs posztâne lehki, trplenje szladko.

Prav tak kak za vszaksega poszameznoga csloveka, szkrbi Bog tûdi za narode. Tûdi narodom je Bog dober Ocsa, ki zseli, da bi nârodi zsiveli v miri, v szlobôdi, i zadovolnoszti. Vszaksi nârod ima szvoje zsvilenje, ki je lahko v szkladi z bozsimi zakoni, ali pa v naszprotji. I pri vodsztvi nârodov sze Bôg znôva poszlûzsûje szvoje ocsinszke lûbezni, tûdi te, kda na nârod posle vszefelé szkûsâvanja. Koga Bôg lûbi, tisztoza bije, pravi pregovor.

Tezska szkûsâvanja szo to za nârod. V szv. pizsmi sztâroga zakona imâmo puno pêld, kak je Bôg szkrbo za szvoje odebrâno lûdsztvo. Kda njemi je to lûdsztvo nevarno grâtaló, je Bôg dopûszto, da szo prisli nad njega divji poganszki nârodi, njemi vzeli szloboscino i njemi tak dugo goszpodûvali, dokecs sze ne szpokôro.

Szv. Augustin lepo prâvi od toga: »Njihova brezbozsnoszt (poganszka najmre) je posztanola kak bozsa szekira. Posztali szo skêr razszrdjenoga Bogâ, ne szo pa posztanoli delezsni krâlesztva potolâzenoga Boga. Bog najmre dela tak, kak navadno ravna tûdi cslovek. V csemeri zgrabi cslovek za prvo sibo, ki njemi pride do roke, szina z njov nabije i nato vrzse sibo v ogen, szini pa prihrani herbijo. Tak vcsâszih Bog szpokori dobre po hûdobnih.«

Brez dvojbe drzsi Bog sz tisztimi narodi, ki szo Njemi bole verni, ponizni, ki Njegove zapôvedi szpunjâvlejo. Brezvernih, na dûtih, pokvarjenih narodov Bog ravno tak ne more trpeti i njim ne more dati sztâlne zmâge, kak pokvarjenomi csloveki ne.

Denesnji tezskei csaszki nasz vsze tezsije. Vszi jecsimo pod bre-
menom bojne, v stero je zapleteni szvet. Dober krscsenik pri vszem
tem osztane miren. On zna, da vsze to vodi Bog. On je glavni ge-
neral, ki vszo bojno vodi i On bo koncno tüdi zmagao. Drügi ge-
nerali sze trüdiyo, delajo razlicsne pláne, kak bi zmagali. A nih-
cse ne ve, kakszi bo konec. Edino Bóg ima zse od vekomaj tocsno iz-
delan plàn, po sterom sze vodi tá bojna. Konec bojne bo tocsno
taki, kak ga ima Bog dolocsenoga v szvojem pláni i nikak inacszi
ne.

Bog je pravicsen. Pred Njim szo vszi národi popunoma vedna-
ki i niti eden nema pri Njem kakszi prednoszti. Vszaksemi bo dao,
ka szi steri zaszlüzszi. Gvüsno je, da tiszti národi, ki sze borijo prô-
ti Bogi, ki szv. Cerkev i njene dühovnike pregánjajo, ne bodo dosze-
gli koncne zmáge. Národa, ki drüгим dela krivico, Bog ne bo blagoszlovo. Le
tiszti imajo pravico od Boga csakati odresenja, ki verjejo, ki Boga
i njegovo mater Marijo csasztiyo, ki Cerkev i dühovnike postüejo.

Krscseniki osztanimo mocsni. Gláve gori! Bóg imá vszik-
dar rad mále, pregánjane, szlabe, ki szi szami ne morejo pomáhati.
Zmagao bo ne te, pa ne tiszti, nego Bog.

H. D.

KMET I ZEMLA

Kmet szi i Bog ti je vtégno pred hizso
duge ogone bogate zemlé,
stera ti zsuto psenico razdávlé,
pune vlati v kukorcsnjáke szipávlé,
debele krumple ti dá, da punis szvinjáke.
Zsegna te sz krühom, cseravno je kukoresen vcsászih.
Kmet szi i zemla ti dobra je mati.

Sz prszki bogatij ne püsztzi pobrati
tühinci, ka je le tebi rodila.
tébe je roka tü bozsza vszadila:
Zemla je szvéta, ti njeni branik.
Sztoj i ne geni sze v boji, boj trden brodnik!

Zemla je tvoja i sz tebov szivé.
v brázdaj njoj tvoja krv szvéta tecsé,
kmet szi i v zemlo zsenés korenjé.

Krampacs Iván

Kama ides, Goszpod?

(Kda je caszar Néro pregànjao krscsane, sze je müdio v Rimi tüdi apostol Peter. Njegovi prijáteli szo zvedeli, da njemi preti nevarnoszt, pa szo njemi prigovàrjali, naj odide kama na varno.)

»Rési sze, nas pasztir! V Rimi ne mores osztàti! Ohràni zsi-vo resznico, da ne preminé z nami i sz tebov! Poszljúsaj nász, ki te proszimo kak ocso!«

»Deca moja,« je odgovoro, »sto zná, kda posztàvi Goszpòd konec njegovomi zsvilenji?«

Vendar je ne pravo, da ne bo seo; szàm ne znao, ka bi, ár sze je zdàvnaj prikràdnola v düso negotovoszt i bojàzen. Njegova csreda je bila razkroplèna, delo vnicsono. Ne je osztalo drügo kak szkuzé i szpomini, muke i szmrt. Szétev je bila obilno zràsza, a satan jo je poteptao. Seregi angelov szo ne prisli na pomocs trpecsim, pacs pa sze je kosato Néro v szvojoj diki pred szvetom, sztrasen, mogocsnejsi kak kda koli plé.

Vecskrát je bozsi ribics v szamoti iztegávao roké i izpitávao: »Goszpòd, kaj naj vesnim? Kak naj osztànem? Kak naj sze jaz szlaboten sztarec, bojüjem proti toj neizmernoj moci hüdohe, ki sz njoj dovolo vlàdati i zmagovati?« Tak je zdihávao iz szilne bolecsine i ponávlao v düsi: »Nega vecs ovc, ki sz mi jih zapovedao pászti, ne vecs tvoje cérkve. Ka mi teda zdaj zapovedavas? Ali naj osztànem, ali naj odpelam osztànek csrède, da bomo kde ovkráj morja na szkrivom dicsili tvoje imé.«

Ne sze je mogeo odlócsiti. Vervao je, da zsiva resznica ne bo preminola, a vesàszih je miszlo, da je njeni csasz escse ne priseo, da pride komaj, kda bo na dén szòdhe sztopo Goszpòd na zemlo v diki i moci, sztokrát vékse od Neronove. Mocno zselenje po tisini i pocsitki njemi je navdajalo szrcé, csé duzse gosztejse szo vrelè szkuzé sztarci iz ocsi. A cse sze je za hip zse odlocso, da bi seo, ga je náglo zgrabo sztrah i nemir. Kak naj on edini odide? Ka bo pravo Goszpodi na recsi: »Oni szo vmrli za szvojo vero, ti sz pa pobegno!«

Stiritreszti let od szmrti szvojega Goszpoda je ne poznao mirü. Sz palicov v roki je hodo po szveti i oznánjao »blagoveszt«. Potovánje i naporì szo njemi izcsrpali moci; nazadnje pa, kda je v me-szti, ki je bilo gláva szvetá, vtrdo delo Goszpodovo, je en szam ognjeni dih hüdohe sze koncšao. Vido je, da trbe boj znòva zacsnoti. I kaksí boj! Na ednoj sztràni caszar, nemestvo, lüdsztvo, vojszka, stera z zseleznim obrócsom oklepa vezš szvet, nesteti vàrasi, ne-

stete zemlé, môcs, kakse szo csloveske ocsi escse ne vidile, na drügoj sztráni pa on oszlableni od sztaroszi i dela, da szo njegove trepetajocse roké komaj escse zdigàvale popòtno palico. Zato szi je vcsászi dopovedavao, da sze szàm nemre meriti z rimszkim caszarom i da more to delo opraviti szamo Krisztus.

Vsze té szkrbi szo njemi rojile po glávi, kda je poszlüsao prosnje zàdnje prgiscse szvojih vernih.. Te szo sze vszikdar bole sztiszkàvati k njemi i proszèce ponàvlali: »Resi sze! Tebi je Odresenik zapovedao pàszi njegove ovce, ali tü jih nega vecs. Zàto idi tà kde je lahko escse najdes. Ka bos doszégeo, cse oszta nes v Rimi? Cse bos premàgani, bos szamo escse poveksao zmàgo zverine. Ti szi pecsina, na steroj je posztàvlena cërkev. Mi naj vmerjémo, a Ti ne daj, da antikrisztus zmàga nad namesztnikom bozsím! I ne vrácsaj sze, dokecs Goszpod ne sztere njega, steri je prelio neduzsno krv!«

Petri szo tekle szkuzé po lici. Koncsno pa je sztano, i sztégno roké nad klecsécse i pravo: »Pohváleno bodi Goszpodovo imé i zgodi sze naj njegova szvéta vola!«

V zorji prihodnoga dnéva szta sli, dve tmicsni posztàvi po Apijszkoj ceszti proti ràvnoj Kampaniji. Edna je bila mladénc Nazarij, drüga apostol Peter; zapüscsao je Rim i v njem mantrane vernike, nad sterimi je beszno krvolòcsni caszar Néro.

Na vszhòdi je nebo zse vdàblalo zelenkaszto fàrbo. Drevje sz szrebrnkasztim lisztjom, beli mramor hizs i loki vodovodov, steri szo bézsali prek ravnine pròti vàrasi, szo pomali sztòpali iz tmice. Zelena farba néba je cse duzse bole zsarela i sze mesala z zlátov. Vszhòd je posztanjüvao ròzsnati, pokazale szo sze albanszke goré kak iz szamih tràkov. Ceszta je bila prázna. V tisini je odmevao ropót leszene obüteli, stere szta mela popòtnika na nogáj.

Med tem sze je bilò szunce vzdignilo nad gorszko szedlo. Nadednok sze je vidilo apostoli, da sze zlàta krugla ne zdigàvle vise proti nebi, liki da sze je zvalila z gór i sze kota po ceszti. Szta-vo sze je i pravo: »Ali vidis szvétlocso, stera ide proti nama?« »Nikaj ne vidim,« je odgovoro Nazárij. Peter szi je zaszlono ocsi z dlanjòv i za nekaj casza pà pravo: »Neksa posztàva nama ide v szuncsnoj szvetloszti napròti.«

Vendar szta ne csüla niksega sztopàja. Vsze naokoli je bilo tiho. Nazarij je vido szamo, da trepecse v daljàvi drévje, kak da bi ga sto troszo i da sze szvetlocsa razlevle vedno dale po dolini. Zacsüdeno je zacsno opazüvati apostola. Petri je szpàdnola popotna palica iz rok, ocsi szo njemi bilé negibno vprte naràvnoszt pred szebé, na lici sze njemi je pokazalo zacsüdenje, veszelje, zameknjenoszt. Náglo je szpadno na kolena, sztégno je roké, iz vüszt pa sze njemi je vtrgno krik: »Krisztus, Krisztus!«

Dotekno sze je z glàvov zemlé, kak da bi komi poliüblao nogé.

Dugo je bilo vsze tiho, na to szo sze pa zacsüle recsi sztarca: »Quo v àdis, Domine? Kama ides, Goszpod?«

Nazarij je ne csülo odgovora, szamo Petrova vüha szo csüla zsa-
loszteni i blägi gläsz, ki je pravo: »Ar ti zapüscsas moje lüdsztvo,
idem v Rim, da sze däm drügics krizsati.«

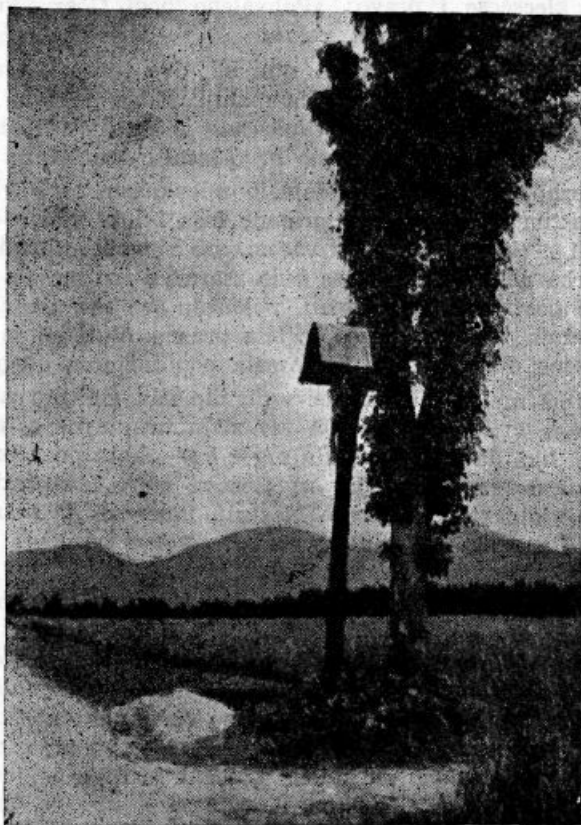
Apostol je lezsao na zemli, z obrázom v práhi, negiben i nêmi.
Nazarij pa je miszlo, da je omedlo ali mro, liki nazadnje sze je Pe-
ter zdigno, pobrao sz trepetajocsimi rokámi popotno palico i sze
brez recsi napôto proti szednim bregom vecnoga vârasa.

Kda je decskec to vido, je ponôvo kak odnev: »Quo vadisz,
domine?« »V Rim,« je tiho odgovoro apostol Peter.

I povrnôla szta sze.

(Na tom meszti, poleg sztarinszki vrät vârasa Rima sztoji
escse dnesz kapelica z nekolko obledelim napiszom: »Quo vadisz,
Domine — Kama ides , Goszpod?«)

Iz znamenitoga româna Sienkiewicz Henrika: »Quo vadisz?«

Na pôli krizs sztoji
na krizsi Bôg viszi...

Nasa knizsevnoszt med Mürov i Rábov

»Prejde ono lüdsztvo, stero je brezi znánoszt.« To veliko isztino je zapiszao nas pizszatel Agustich Imre leta 1876. v szvojih »Znanoszt razsirjüvájocsih novinah« Prijátel. Denésnji cssaz pa escse poszebno terja od vszakoga csloveka, da doszta znà o blizsnjem i dalésnjem szvéti. Zdaj szamo tó zselema povdariti, da mora vszaki cslovek poznati preminocsnoszt (pretekłoszt) szvojega naroda. Mnogi ne vejo, da sze je v njihovoj véshi naródo kaksí znameniti cslovék, ki ga poznajo dalecs po szvéti, szamo v domácsem kràji ne. Pa zakaž bi naj vsze to znali? Ne zato, da bi szí punili szpomín, líki zato, da bi nam to znanje bilo vretina globokoga düsevnoga, národnoga zsvílenja. Na osznovi szvojega dozdajsnjega düsevnoga, bogaszstva gradimo, zidamo dale zsvílenje szvojega naroda. Iz dela i lübezni szvojij ocsàkov, ki szo lübili szvojo i naso zemlo, szvoj i nas jezík, szvojo i naso vero, zajemajmo mocs v tezsávah i bridkosztih, da osztànemo verni njím, szebi i vszemi, ka nam je szvéto, ka je táo nasz szamih. Med vszemi nasimi ocsàki, predniki, dühovniki i vucsíteli, ki szo nasz vcsili i nam ohrànili tó, ka imàmo, szo szí pa zaszlüzszili poszebno postenjë tiszti, ki szo nam v domácsem, szladkom maternom jeziki pizszali knige. To szo nasi pizszateli i peszniki, ki szo zse pred mnogimi sztó leti zacsnoli szvoje delo i kí jìh je mnogo. Zdaj zselèmo szpoznati szamo nisterne med njimi, kí szo v nasoj szlovenszkoj krajini med Mürov i Rábov zsvíveli i delali. Njihova dela szo csteli i sze iz njih vcsili nasi dedeki, kí szo zse dávno mrlí, pa tüdi vszi, kí escse zsvévemo. Nasi peszniki i pizszateli szo bili tiszti szvetlí kreszi v tmicsnoj nõcsi, kí szo siríli med nami szvetloszt düsevnoga zsvílenja i toplóto domácsega jezika. Lübiamo je, zahvální jím bodimo-tak, da je szpoznávamo i da lübiamo vsze, ka je tüdi njím bilo szvéto.

Nasi ocsàki szo zapüzsztili pogansztvo i szprejeli krscsansztvo med leti 800 i 900. Szledkar szo prisli Szlovenci v Vas vârmegyövi v györszko püspekíjo, v zalaszkoj pa v veszprémszko. V 11. sztoletji szo dolinszke fare prisle pod zágrebsko püspekíjo. Ti Szlovenci szo dobivali v roké redke horvacske knige. Kda sze je v 16. sztoletji po Szlovenszkom sirila evangelicsanszka (lüteranszka) vera, szo tüdi v naso krajino prisle nisterne knjige szlovenszkih pizszatelov. Ali doszta sze jìh je ne moglo razsiríti, pa lüdje szo zavolo pomenkanja sol tüdi csteti ne znali. Tüdi v nasoj krajini szo vgrszki grofevje siríli lüteransztvo. Ali to menjávanje vere

je bilo zvišnje bole, ar szo në imeli predgarov, ki bi znali szlovenszki. Komaj za dobrih 150 let szo prisli taksi domacsi dühovniki i vucsiteli, ki szo znali v domacsem jeziki piszati. To, da szo piszali vecs kak dve szto let v domacsem szlovenszkom jeziki je dokaz, da szo drugoga jezika ne znali. Prvi rokopisz v nasem govori, ki sze nam je ocсуvao, je najdeni v Mártonhely - Martjancih in je bio napiszan 1643. V njem szo martjanszki cehmestri prekdáli färne gorice z árende szinom Jurka Ferenceka. Prvi piszätel Temlin Ferenc, ki je bio domà na Véghely - Krajni, je iz vogrscsine poszloveno »Györszki katekizmus 1715. leta Tà kniga sze nam je ne ocсуvala. Za deszét lét je iziseo »Abecedarium Szlovenszko, za drobno deco vön szpüscseno«. Po tom abecedniki szo sze vcsili csteti v redkih solah, pa tudi deszetero zapovedi, molitev Goszpodnovo, vero, nisterne molitve i trí zsoltare szo mogli evangelicsani csteti v njem. Kaksi je bio jezik te knige, vidimo iz naszedüvajöcsega: »Sterta.- Postüi Ocza tvoiega i mater tvoio, ako csésés dugo siv biti na etoi zemli. . . Ni vola ni oszla, ni nikaj ka je njegovo. . . Obaruj nasz od vszega zla. . . Kotero tebi tvoji Bog hocse dati.« Szamo eden izvod te knige poznamo v Narodnom muzeji v Budapesti. Sto jo je napiszao, ne vemo.

Drügi po imeni nam znàni evangelicsanzski piszatel je Szever Mihály, doma iz Vaslak Vanecse, ki je bio vucsitel v Nemes-Csóji. Napiszao je »Réd zvelicsansztva. . .«, stampani v Halle na Nemskom 1747. Tò je katekizmus, v sterom je doszta odlomkov iz szvétoga pizmna, na konci pa devetnàszst cerkvenih peszmi, poszlovenjenih iz nemscsine. Szever je zse tüdi v knigi pokazao, da miszli na szvoj národ i ga je etak nagovoro na zacsetki: »Lübenomi szlovenszkom i národ, steri evangelicsanzsko vero vadlüje«. Szever je vzeo nisterne recsi iz Dalmatinove Biblije, nisterne pa iz horvascsine. Piszao je tak: »Goszpod Jezus je zapovedal nam. . . Maszhoval (mascsoval) one. . . Gori je vzeti bil. . .«

Vszi ti piszäteli pa szo bili szamo pripravà za delo velikoga delavca. To je bio Küzmics Stevan, ki sze je narodo 1723. v Sürühàza Sztrükovcih. Bio je evangel. vucsitel, nato 24 let farar v kraji Surd v vürmegyövi Somogy. Tü je bila od leta 1718. szlovenszka naszelbina evangelicsánov iz nase krajine. Dnesz pa gucsijo szlovenszki tam bliüzi szamo v Taranyi i nisternih drügih vesznicah. V tisztom caszi pa je bilo tam 11 szlovenszkih vesznic. Tü je delao Küzmics do 1779. leta, kda je mrò. Pisejo, da je napiszao szlovenszki abecednik i katekizmus, ki szta sze pa ne ocсуvala Lekar je piszao tüdi vogrski. Poznamo szamo dve njegovi knigi Prva je » Vere krscsanzske krätki návuk. . .« (Halle 1754), ki vszebüje tüdi cerkvene peszmi. Drüga pa je najveksa kniga, szpiszana v govori nase krajine: »Novi zakon ali Testamentom Goszpodna nasega Jezusa Krisztusa zdaj oprvics z grcskoga na sztaro szlovenszki jezik obrnjeni« (Halle 1771). V predgovori zagovarja piszätel potrebo, da dobimo prevod Szvetoga pizmna i pripovedava,

steri nàrodi ga zse imàjo. Poszebno sze sztàvi pri szlovànszkìh nàrodìh, sztere zove z imenom »Szlovenszki narod« i tak pise: »Meo je i ma escse Goszpodin Bog vszìkdàr, kakti na vesz cslovecsanszki, tak i na vesz Szlovenszki narod vu etom szvojo bozsanszko szkrb: Da, liki je od szrednjega morja notri do Beloga vszo Dalmacìjo, Istrijo, Slavonìjo, Bosnìjo i Bulgarijo, Horvacski, Kranjszki, Stajerszki, Vogrszki Morszki (=Moravszki), Cseski, Poljski i Moskovìtanszki (=Ruszovszki) orszag z njim napuno; tak je i v vszaksem toga naroda razlocsnom jeziki nìke nadìgno, ki szo na szvojo materno recs, v steròj szo sze porodìli, sz. pìszmo obrnoli. Te drùge zdaj ta nahavsi zadoszta nam bode, cse sze szpomenemo iz Kranjcov i iz Dolnjìh Stajercov, ki szo, kak stimamo, z nasimi vogrszkimi v Vas, Zala i Somocskoj stolìci bodocsimi Szloveni vred osztanki Vandalusov, kateri szo po Krisztusovom rojsztvi na pet szto (5. sztoletji) iz ete kralevcìsine v Vlaski i potom Spanjorszki orszag, odnut pa prek morja v Afriko odplavali.«- To, da szmo Szloveni potomci po szvojoj divjoszti glaszovitoga naroda Vandalov, je Kùzmicz vzeo iz nìsternih knjìg, steri pìszateli szo szlabo poznali Szlovàne i szo je imenovali Vandale.

Znanoszta pa dnesz toga ne pripozna.- Nadale gucsi Kùzmicz o szlovenszkìh prevajalcìh Biblije: o Primoszì Trubari, Jurìji Dalmatini; o hrvatszkìh, pozna pa tùdi biblijo »V Luzacìji bodocsìh Szlovenov« (=Luzsìskìh Szrbov). Te predgovor je dnesz zanimivi za vszakoga, sto zsele znati, ka szo miszli i kelko szveta szo poznali nasi ocsàki, ka szo znali o szvojem nàrodi i njegovom meszti v szvétì.

Kùzmiczov prevod Szv. pìszma je veliko delo. Ne szamo zàto àr je to debela knjìga, liki celò zàto: V szv. pìszmi je jako doszta recsi tak iz telovnoga kak iz dùsevnooga zsvìljenja. Zlaszti to, ka je v njem o dùsevnom zsvìljenji, je tezsko bilo pred 170 leti povedati v govori nase krajine, ki je escse ne bio izbrùseni i pripraven, da bi bio poszòda viszokih i szvetih miszli. Szamo Kùzmiczovoj vreloszti, njegovomi dobromi jezikovnomi csùti i njegovomi poznanji drùgìh szlovanszkìh biblij sze imamo zahvaliti, da je njegov prevod tak csiszti, tak razumlivi i poszrecseni. Njegov pomen je ne szamo verszki za evangelicsane, liki tùdi jezikovni i szplosno kulturni za vsze nàsz, àr szo pìszàteli za njim zajemali iz toga Kùzmiczovoga dela szvoj bogat i lepi jezik. Sz tem je pa ne povedano, da bi vszi escse dnesz morali pìszati ràvno tak kak Kùzmicz, àr szo niti evangelicsanszki pìszàteli za njim ne pìszali vsze po njegovom àr je niti szam ne pìszao vszìkdàr iszto recs ali iszti glàsz v edno formo i dale, àr sze vszaki zsvì jezik, tùdi v pìszmenoszti iszpreminja zavolo razlicsnih vplìvov i v ni ednoj knìzsevnoszti ne osztànejo pri jeziki szvojìh prvìh pìszàtelov i tùdi pri njihovih literaj ne.

Vüpanje szprevája
dela na zsitnom
póli.

Dôm nase mladoszti i blájzsene szrecse.

Tiho premislávle
brodár, kelko lüdi
je zse prepelao prek
Müre.

**Ne sment, da ne bi
mogla nikaj véksi
rib zgrabiti.**

Szilje zori... Ali zori tüdi tvoja düsa?

**Nedelszki zadvecse-
rek - csasz pocsitka
i razgovora.**

Evangelicsani nase krajine szo zacsali prvi piztati knige v nasem jeziki zato ar szo oni komaj zacsnoli siriti szvojo vero i szo jo morali vtrditi. Katolicsani pa szo sze csütili zagotovlene. Tü di je bio vzrok to, da szo bili vszigdar razcepleni na vecs püspekij i jih je bilo vszesérom malo, tak da sze je püspekome ne vidilo potrebno, da bi dälil szvojim szlovenszkim vernikom v roke knige v njihovom materinom jeziki.

V szredini 18. sztöletja sze je v Evropi mislénje zevcsenih, sölanih lödi obrnole k szpoznanji, da trbé prepröszte lödi kak najbole povcsiti v vszem, ka je potrebno za razumno, zdravo i lepo zsvilenje. Zseleli szo lödsztvo razszvetliti i zdignoti iz düsevne zapüscsenoszti. To gibanje i mislenje je pripomoglo k zacsetki katolicsanszke knizsevnoszti v nasoj krajini. Zvünesnji vzrok toga zacsetka je bio te, da je caszarica Marija Terezija nasztävila 1777. leta novo püspekijo v Szombathelyi, v sterój szo bili zdrüzszeni vszi Szlovenci na Vogrszkom v värmegyövi Vas i Zala.

Prvi püspek Szily János je bio vucseni cslovek, ki je taki szpoznao potrebo, da dobijo njegovi szlovenszki verniki razumlive knige v roke. Szreca je bila, da je najseo na szvojem potovanji po Szlovenszkoj okroglini tüdi pripravnoga vréloga i vucsenoga csloveka, ki je znao té knige v krátkom caszi napiszati. Te dühovnik je bio Küzmics Miklós. Narodo sze je 1737. v Alsócsalogány Dolnjoj Szlavecsi. Mogocse je bio v rodi Stevanom. Bio je kaplan pri grofi v Felsőlendva Gornjoj Lendavi, a zse po treh meszeczih je posztano plebanos i vice esperes (dekan) »Okrogline szlovenszke« kak sze je szam podpiszävao na szvojih knjigah - pri Felsőszentbenedek Szv. Benedikti v Kancsovcih. Tü je osztao do szvoje szmrtil 1804. Mrámornata täbla na bedencskoj cerkvi glaszil njegov szpomin.

Küzmicsov veliki pomen je v tom, da je v nisternih letih napiszao za katolicsane prve najbole potrénne knige za cérkve i solo. Veliki pomen teh knjig je tüdi v tom, da szo sze potrebüvale v velikoj mnozsini: Katolicsani szo bili v vecsini; v vszakoj cerkvi szo csteli i escse dnesz cstejo sz Küzmicsovimi recsmi »Szvete Evangelio me za vsze nedelszke i szvetesnje dni, na sztari szlovenszki jezik obrnjene...« (1780). Tä kniga je bila dozda zse trinajsztkrat nastampana. Isztocsaszno je Küzmics prirédo za sole »Szlovenszki szilabikár, z steroga sze deca steti more navcsiti« 11 krat; dale »Kratko sumo velikoga katekizmusa...«, ki je bio nastampani 9. krát Soli je bila namenjena tüdi »Sztároga i novoga testamentoma szvete historije krátka suma...« (7 krát) i »Abc knjizsica na narodni sol haszek v szlovenscsini i vogrscsini«. Za vernike je napiszao znamenito »Knigo molitveno«, stera je bila 25 krát vö dána i je escse dnesz jako prilüblena kak »sztaro szlovenszka.« Tüdi za betezsnike je poszloveno poszebno molitveno knigo. Ar

szo vsze te knige v krátkom caszi katolicsànom nase krajine v cerkvi, sòli i domá nùdile najbole potrebno i edino dùsevno hràno v maternom jeziki, je njihov pomen izredno veliki. Velike vrednoszti pa szo Kùzmicsova dela tùdi zato, àr szo bila do denesnje-ga dnéva dostakràt ponastampana pa tùdi drùgim pizszàtelom szo bila példa i szo jih nagibala na delo.

Znàno je, da Kùzmics Miklòs nameno poszlovenoti tolerancsni patent (Zrendelùvanje o verszkoj sztrpnoszti) Jozsefa II. Zato upravicseno miszlimo, da je on po zapovedi pùspeka poszloveno dve zrendelùvanji Jozsefa II. (1872, 1786), steri sze ticseta verszke szlobode i hisnoga zakona i steri je pùspek v szlovenszkom jeziki poszlaò vszem plebanosom nase krajine, da szo jih vpiszali v szvoje szlùzsbene knige, gde szo sze nam v nisternih krajih escse dnesz ohranili i szo dokàz, kakse szpostùvanje je vzsivao nas jezik.

DRÙGI EVANGELICSANSZKI PISZATELI.

Velika példa Kùzmicsa Stevana je vlekla za szebov mnoge evang. dùhovnike, da szo pizszali szlovenszki. Za ev. bozso szlùzsbò je znàna kniga peszmarica. To je zse Kùzmics pripràvlaò, a ga je szmrt prehitela. Zato je njegov naszlednik v Surdi, kda ga je »Bog med moj szlovenszki národ pozvo«- B a k o s Mihály (rojen v Sal Sàlovcih, mrò v Surdi 1803) vredò peszmeno knigo »Novi Graduvàl« (1789).-Barla Mihaly (rojen v Muraszombat 1778, mrò 1824 v Kòvágò Òrsi) je zse ne bio zadovolen sz tov knigov tùdi zato, ar je v njej »tùdi ta szlovenscsina ne bila prava«, ka je lepi dokaz, da je zse pred szto leti ne bilo vsze edno nasim pizszàtelom, kak sze njihov jezik pise. Izdao je nove »Krcscsanszke peszmenè knige« 1823.- Szijàrtò István (1765-1833), vucsitel, je napiszao »Mr-tvecsne peszmi«.- Cipòth Jùri (1794 v Kisszombat Csernelavcih 1834 Hodos) je v knigi »Dùhovni aldov« pizszao: »Zmenkanje vszak-sih knig med Szloveni je tak veliko, kaj, ki vecs jezika ne zna, sze-be nikak ne more opravlati...« (1829).

Poszebno lepo szlovenscsino je pizszao Terplàn Sándor (r. v Alsòszentbenedek Ivanovci 1816), mrò kak farar, ki je poszloveno zszoltàre i poszloveno vecs solszkih knig. On je tùdi popravo 3. izdàjo Kùzmicsovoga Nòvoga zakona i pizszao ò meszto ou, è me-szto ej itd.

Poleg Terplàna je v 19. sztàletji najznamenitejsi evang. pizszàtel Kardos János (1801 Ujtògyes - Norsinci, 1875 Hodos). Bio je za ev. solo neka to, ka je bio za katolicsanszko lùdsztvo M. Kùzmics. Kak pa da je v szredini i drùgoj polovici 19. sztàletja bila sòla zse na visisòj sztopnji i sze je orszàg bole brigao za njo. Kardos je na zselo kormànya poszloveno vecs »Knig cstenjà«, »Nàvodov«, katekizmuse, biblije itd. Za cerkev je napiszao novo peszmarico. Zseleo je dopuniti Kùzmicsovo delo sz prevòdom sztàroga zákona. Ali pùconszki farar Cipòth je 1899 tak pizszao, da nam toga vecs ne trbe, ar lehko cstemo v drùgom jeziki. Zato je Kardo-

sov prevod Môzesovih knjig i Jôsuâ bio nastampani komaj 50 let po njegovej szmrâti, kda sze je pûconszko prorokûvanje escse ne szpunilo. Tûdi zgodovina protesztantizma je osztala v rokopiszi, kak i vogrszkoga pesznika Arany Jánosa pesznitev Toldi.- Kardos je piszao precî dober jezik, delao je tûdi nove recsi, vsze tûdi ne vszikdar poszrecseno. To je zapelalo nisterne, da ga povzdigavlejo nad Kûzmicza, ka je velika zmôta i nepoznânje nasega knizsevnoga i kulturnoga zsvilenja, pa tûdi jezika. Kardos je napiszao doszta knjig, kak cse bi csûto, da je on zadnji evangelicsanszki piszatel, ki nekaj pomeni i ki lûbi szvoj narod i njegov jezik.

Komaj 1923. leta je iziseo Evangelicsanszki kalendar i za njim Dûsevni liszt, ki je 1941. leta premينو.

Z delom Kûzmicza Miklosa sze je zacsnolo med szlovenszkimi katolicsânî nase krajine vrêlo delo za zevcsenjë lûdsztva, ki je nikdar ne prehenjalo i je z vszikdar véksim plammom gorelo, szegrevalo dûse, je krepilo dûhovno ednôto i môcs.

Zse v zacsetki 19. sztoletja je dozdam neznani dûhovnik-mogocse Kosics Jozsef - napiszao zgodovino nase krajine z naszlovom »Sztarine zseleznihi i zalajszkîh Szlovenov«. Nekaj iz toga dela szmo csteli v Kalendarî Szrca Jezusovoga za 1942. leto. V lepom, zsvivom, domacsem jeziki opisziuje piszatel prve tmiczne csaszse nase zgodovine; posebno naserci opise verszke boje i tôrszko neszrecso. Da sze nam je té rokopiesz reso, je zaszlûga dr. Ivanocija, ki ga je najseo pod sztrehov grácske cerkve. Izrocso ga je zgodovinari dr. Grudni, ki ga je objavo v »Csaszopiszi za zgodovino i narodopieszje« 1914. To je prvi szpisz poszve-tne, poucne vszebine, ki je bio namenjeni izobrazbi lûdsztva i szpoznâvanji nase preminôcsnoszti. Na zsaloszt escse dnesz nemamo takse knjige, ki bi nam dobro i pravicsno pokazale zgodovino nase krajine. Mocno sze vûpamo, da jo z bozsov pomocsjov nazskori dobimo.

Potreba, vcsiti lûdsztvo, je bila velika. Ali delavcov je bilo malo, kûpcov knjig je tûdi ne bilo, podpornikov, kak je bio Szily, pa escse menje. Zato je redko kda zaglêdala kaksa knjiga bêli den. Iz teh vzrokov je ne mogeo vecs piszati mozs, ki je bio toga zmozszen i zselen:

KOSICS JÓZSEF.

Narôdo sze je v Bagonya - Bogojini 1788., bio kaplan v Belatinc Beltincih, plebanos na Alsô-, Felsôszôlnök, Gornjem i Dolnjem Szeniki, gde je 1867 mrô. Escse dnezs sztoji njegov zse zarasceni nagrobni szpomenik i lûdsztvo pomni plebanosa, ki je rad hodo na lovino i ki szta ga verniva psza izkopala iz groba. Kosics je bio jako biszter cslovek, ki je dobro opazovao zsvilenje nasega lûdsztva i tûdi csteo znanszstvene knjige. To szo znali tûdi drûgi piszâteli i szo ga proszili za pomôcs. Tak 1828. leta Csaplovics Já-

nos piszao o Szlovench na Vogrszkom. Kosics njemi je za te szpisz dao mnoge podatke o nasoj knizsevnoszti, o hisah, nosi, hrani, navadi nasega lüdsztva. Tüdi szam je zacsno vogrszki piszati v znansztvene liszte. Tak je dokazovao, da szo Szlovenje med Mürov i Rábov Vandalí. To zmóto je zavrnó vogrszki zgodovinar Bitnitz, ki je piszao: »Pitaj szvoje ocsake i pitaj brate prek Möre, pa ti povejo, kaksega roda szí!« (Tudományos gyűjtemény 1829)

Prva Kosicsova kniga je Krátke návuk vogrszkoga jezika za zacsetnike (1833), ki jo je obrno iz vogrszcsine. V predgovori je na zapoved szvojih visjih piszao, kak sze naj deca vcsijo vogrszki, kak naj posilajo szlovenszki sztarisi szvoje »mlájse« na Vogrszko, Vogri pa szvoje med Szlovence. Tak pise:«... vcsený vogrszkoga jezika... (je) potrebno delo, brez steroga sze imenüvanje Kralevc sine ravno tak nebi moglo ovarvati, kak sze nisce nemre za ocszvatí brezí deteta; to je to: cse sze ednok pokopa vogrszka recs, more z obraza zemle potünoti i vogrszki narod- Sztarinszki vogri szo escse nisterne drüge narode med szebe notri prijali: i rávno te je zrok, ka je vogrszki jezik potezseni i zavrszeni, ka sze vogrszki Bábél med szalosztnov zmesancov ne more dogotoviti.- Nescsem Vasz na pokapanje Vasega maternoga jezika zapelavati. ár szmo vszi z edne zemle sztvorjeni od Boga... Na to gledocs sze more vszaki cslovek szkrbeti, da szvojeega maternoga jezika naturo prav szpozna. Szloven szlovenszki tak ne pozabi!«

Vazsna pa je tá szlovnicá, ár je prva piszana v szlovenszkom jeziki, cse tüdi ne vcsi domacsega jezika. Zato szo zanimivi v njej szamo sztrokovni izrazi.

Kda je Kosics vido, da sze njegovi rojáki ne ravnaajo po njegovoj prvoj knigi, je piszao v szlovenszkom jeziki knige, ar je zseleo lüdsztvo vcsiti i je video, da sze drügi ne brigajo za njega. Napiszao je knigo »Zobriszani Szloven i Szlovenka med Mürov i Rabov« (brscsas 1874). K pisanji te knige ga je nadignola kniga mariborszkoaga püspeka Antoná Martina Szlomska »Blazse ino Nezsica v nedelszki soli« (1842). Iz te knige je vzeo cela poglavja o lepom oponasanji »nazocsi goszpoda, v cerkvi, med ednakimi, v drüszbi mnogofele lüdi, na goscsený«. Vcsio je, kaksá naj bo »domacsa i moska sznajzsosz«. Pripovedavao je, kak hasznovita je sola i kaksá naj bo »vrli szlovenszki skolnik« (=vucsitel). Kazao je, da je »compérnija csalerija—szama cigánija«. Povedao je, kaksá szreca je vceplavanje bobinkov (oszepnic); kak nasztane bliszki grom i kak sze trbe oponásati, kda treszka. Opiszao je zsvljenje Luter Mártona i razliko med katolicsanszkov i evangelicsanszkov verov. Szvoje krajino imenüje Kosics »Slovensina, veszolna szlovensina, Szlovensztvo«. Doszta recsi je prevzeo iz Szlomskeve knige, nekaj jih je tüdi szam napravo. Pripovedavle jako prepszto i zsvio, go domácse, tak da szo ga lüdjé z veszeljem csteli, ár jim je gucsao iz szrcá v szrcé.

Zse 60 let je bio sztar Kosics, kda je napiszao knigo »Zgodbe vogrszkoga kràlesztva« (1848). Tüdi ta zgodovina vogrszkoga orszàga je piszana jako zsivo i jo je escse dnesz vredno csteti.

Za Kosicsom je sztano drügi piszatel, ki je piszao szamo pozsvetne knige:

AGUSTICH IMRE.

Narodo sze je 1837 v Murapetrócz Murszkih Petrovcih, mró 1879 v Budapesti. Bio je 15 let v orszacskej hizsi v Budapesti kak hitropiszec (sztenograf). Piszao je tüdi vogrszke knige i v vogrszke novine. Jako pa je lübo szvoje zapüscseno lüdsztvo, zato je leta 1875. zacsno vödàvati »znànoszt razsirjüvajocse novine« z imenom Prijátel. To szo bile nase prve novine (liszt), zato je velika skoda, da je obsuvani szamo 2. letnik njegov v (Budapesti Narodnom muzeji). Ravno v tom letniki pa vidimo, da je Agustich morao ravno tak trpeti, kak vszi isztinszki prijateli nasega lüdsztva, ki njemi zselejo pomàgati. Szvojim »Szlovenszkim domorodcom med Mürov i Rábov (st. 6). stere zove tüdi Szlovene (st. 1.) i njim objavlja »Szlovenszko peszme« (st. 6.), tak pise: »Prejde ono lüdsztvo, stero je brez znanoszti. I dönok sze najdo taksi, ki eto kaplo nasim Szlovenom ne voscsijo. Protivnicke szo Prijateli zato, ka zakaj nase szlovenszko lüdsztvo obüdjàva.- Od taksih je ne vredno gucsati. »Prijatel« de naduzse szvetloscso razsirjavao. Szloboscino, pravico, postenje bode glaszo nadale.

Pride vremen, more priti, da vsze to, ka szveta dugovànja cslovecsansztva sze na obladnoszt vzdignejo.

Ki kmicsno nocs lübi, on sze boji zorja. Cslovecsansztva zorja, szloboscina, jezero jezer lüdi to csaka na szveti, pridi!

Na szloboscino je szamo vucsen narod zreli. V etom deli je delaven tezsak Prijatel za vasz Szlovene!

Najdo sze taksi, ki to lazsejo, ka jaz nase Szlovene proti domovini, proti onoj zemli dràzsim, gde szte sze narodili, proti onoj zemli, stera vam krüh dà, proti onoj zemli, za stere szloboscino szo sze nasi Szloveni tak borili, kak oni, ki szo vu jeziki tüdi Vogri.

Ne vidi sze tem dühovolcom, ka szlovenszki pisem Vam. Kak pa te, cse lüdsztvo drügi jezik ne razmi, scsejo te, ka bi sze znanoszt med nasimi Sloveni razsirjàvala?«

Szvoj liszt je zàdnja leta piszao zse v szlovenszkom csrkopiszi.

L. 1876. je Agustich po narocsili szombathelyszkoga püspeka Szabó Imreja napiszao »Kràtki nàvuk vogrszkoga jezika za zacsestnike«.

Naszlednje leto pa je iziseo v szlovenszkom csrkopiszi njegov Prirodopisz z mnogimi kèpami. Imena sztvari je vzeo iz Zsivalsztva znamenitoga szlovenszkoga piszàtela Franca Erjavca.

V 70 letih 19. stoletja so najprej v solah naše krajine našli dosti slovenskih knjig, poleg Kardosovih tudi Murkovičeve čistilnice, različne katekizme in biblije. Mnoge so bile tiskane v slovenskem tiskarstvu.

V DVAJSETEM STOLETJU

Slovenska kultura, znanost in književnost vsikdar bole razvijati. Na koncu 19. in na začetku 20. stoletja je dosegla svoj vrhunec. Ne samo v varšavi, tudi po vsej državi so se, knjige, listi in priročni izobraževalni narodni društva razširila znanje, bogato vsebinsko in duševno vsebino. Naša država je vse to doživela. Bila je kakor prazna puščava, na kateri je sonce izžigalo zadnjo travico in zadnji cvet. Ne samo več izhajale domače knjige; oblačina se je spuščala na vse naše dele. Ravno v tem času pa je bilo vsikdar več mladih preseljenih, izobraženih katoliških duhovnikov v našo državo, ki so goreče ljubili svoj narod in so njemu z veseljem pomagali k lepšemu življenju, koliko njim je to bilo mogoče. Moramo praviti, da dobro premisljeno zgodovino tistih let, da se je dober Bog zaščitno smilil našemu narodu in njemu je poslal voditelje, učitelje, dobre pastirje.

Duša in srce vsakega mladega, lepšega življenja v tem stoletju naše zgodovine je bilo plemenito, vsakdo izobražen duhovnik

Dr. IVANČI FERENC-Kodla.

Narodno se je 1857. v Alsöszentbenedek-Ivanovcih, te esce Ivanóci) in se je s podporo svojih učiteljev duhovnikov izsolal. Iz zahvalnosti do njih je prevzel njihovo ime Ivanóci (=Ivanócski) meso prvejšega imena Kodla. Kdaj je opravo duhovniško vso svoje na vseučilišči v Budapešti, je postalo duhovni vodja in profesor v szombathelyskem seminarju. Bio je pa nezadovoljen z varškim življenjem, srce ga je vlekel v domovino našo. Gráto je plebános in esperes na Tisini, kjer je živel do svoje prene smrti 1913. leta. Pokopani so na benediktinskem taborju, kjer lep nagrobni spomenik kaže pomen velikoga moža. Pesem, ki jo je po njegovi smrti prinesel Kalendar Srca Jezusovoga za 1914. l. (str. 110-111), kaže njegov pomen: »Voditelj si Slove-nom bio, svoj narod ljubiti si je vsio,- postujejo naj jeziki svoj. Si oca bio ti narodi,- gda beszen je viher divjao,- si njem ti na strani sztao...«

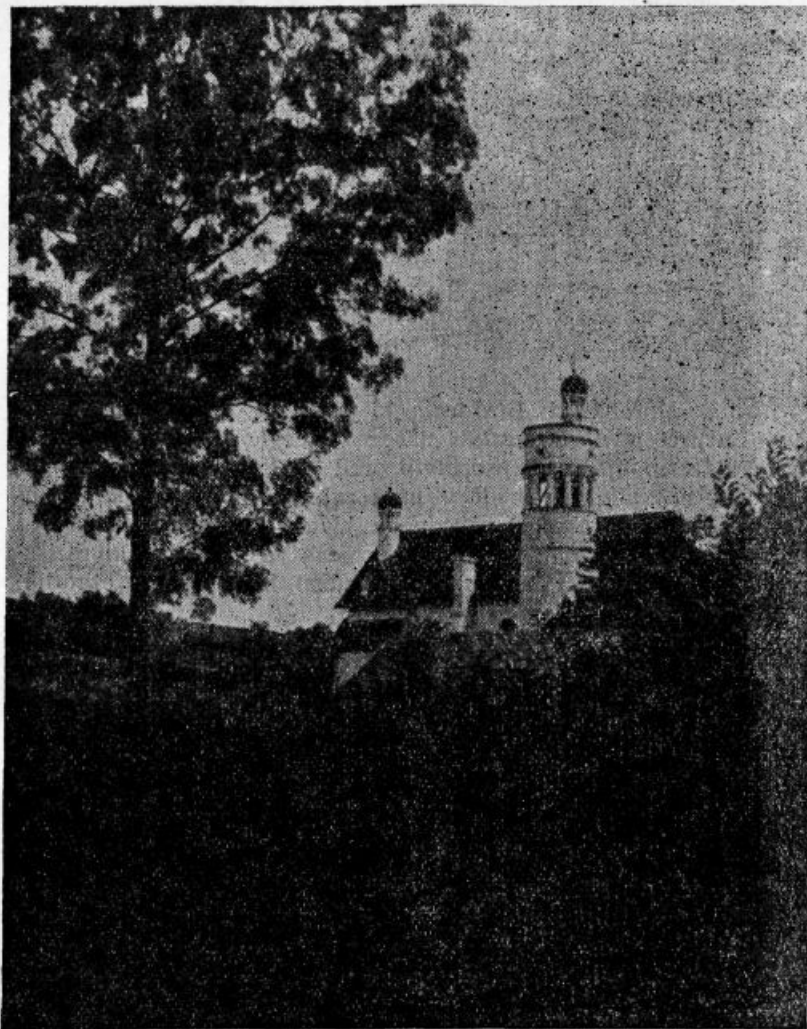
Ivanóci je zbral okoli sebe mlade duhovnike: Basa Ivana, oba Klekl Józsefa, Szakovics Józsefa in sledkar esce druge, dr. Rogács Ferenc, Szlepec Jánosa in t. d.), da so začeli pisati za ljudstvo v domačem jeziku. Namenili so ustanoviti društvo Srca Jezusovoga, ki bi vsako leto vohalo več knjig. Ali to se njim je ne posrečilo. Pripravili so pa »Kalendar Srca Jezusovoga«, ki je ob prvem vohani bio za l. 1904 in esce dnez živ.

† Dr. Ivanóci, dü-
sa i oca nasega
národa, steromi
je v vszaksoj po-
trebi sztao na
sztráni.

Szpomenik na
grobi dr. Ivano-
cija pri - Felső-
szentbenedek
szv. Benedikti
Nas národ zná
biti zahválen ti-
sztomi, ki ga
lúbijo.

Cerkev v Bagonyi (Bogojini), zsvlenszko delo pokojnoga B a s e.

Pomen nasega Kalendara more prav szpoznati szamo tiszti, ki nantenci preglédne vszeh 39 letnikov i premiszli, ka szo njegovi szpizsi pomenili nasemi lüdsztvi. Kalendar je bio leto za letom sztalna kniga v domacsem jeziki v rokah nasega csloveka, ki sze njemi je veszelio kak dête. Gucsali szo v njem z njimi nasi najbósi mozsje po domácse. Kázali szo njemi vsze lepo, dobro i hasznovito; zdigávali szo ga na visiso sztopnjo düsevnoga i telovnoga zsvljenja.

Kak bogati szo nasi sztári Kalendar, kak drági szo nam szszvojimi kápami, ki szo kázali dogódkke i zanimivoszti po szvétli!

Najlepši kôp nasega kulturnoga razvoja v prvih dvajsetih letaj toga sztôletja je rãvno nas Kalendãr. Ka szo piszali v njem? Bio je posebno prva leta bole verszka kniga sz cslanki iz cerkvene zgodovine i o verszkom zsitki. Szledkar je bilo vszikdãr vecs pozsvetnih cslankov, med sterimi szo dragoceni tiszti iz zgodovine nasega nãroda i nase krajine. Tak »Iz zgodovine Szlovencov« (1909, 1919); vecs jih je od »varasa« Bãntornya, njegovoj cerkvi, o cehi. Vsze to je piszao vrêli urednik Klekl József mlãjsi (podpisz kj.), ki je mrô 1936. kak plebanos v Nagydolanyi Velikih Dolencih Od fare v Csendlaki je piszao dr. Ivanôci.- Od nãrodnoga blãga nasega lüdsztva je precì doszta piszao iszti Klekl J. ml., ki je zbi-
rao navade, satringe, imena itd. (1924 - 1929). Jako doszta narodnih peszmi i pripoveszti je napiszao v kalendari Kùhar Stevan (18 82 - 1915 v Murabarãti Bratoncìh, ki je tûdi v drùgih lisztih zapiszãvao neprecenlivo bogaszto nasega düsevnooga zsitka. Szpomenik, ki szmo njemi ga psoztavili pred 10 leti na domãcem pokopaliscsi, naj vszikdãr büdi v nasz zahvalnoszt tomi gorecsemi delavci za resitev nasega nãrodnoga blãga. To nãrodno blãgo i ti zgodovinszki szpiszi szo velikoga pomena za znanoszt, ki raziszkavle naso krajino, pa tûdi za naso mladino, ki naj dobro szpoznãva szvoje lüdsztvo.

Kalendãr je prinãsao pôleg pripoveszti mnoge szpisze od go-szpodãrsztva, zdravszta, o dogodkih v szveti. Ne je pozãbo tûdi na szmeh z mnogimi drobnimi frlicami. Cse dobro premiszlìmo, kaksega velikoga nãrodnosznoga, verszkoga, vzgojnoga, poucsnoga, szkrãtka kulturnoga pomêna szo letniki nasega kalendara, te jih bomo szkrbno csuvali, jih vsikdãr znôva csteli i lübili nas stamp, szpostüvali njegove delavce.

Z isztim 1904. letom kak kalendar je priseo med lüdsztvo tûdi verszki mëszecsNIK »Marijin Liszt« pod vrednistvom Klekla Jozsefa szt. (1874 Vêghely - Krajna). Vmesz ga je vrejüvao plebanos Basa Ivan (1875 Belatinc - Beltinci — 1931 Bagonya-Bogojini), ki je napiszao tûdi katekizmus i doszta cslankov v kalendar, Novine i Marijin liszt.. Pomen Marijinoga liszta (ki je 1941. zacsa-szno prehenjao izhajati) je v tom, da je vszaksi meszec priso, v nase hizse, sirio tam v domãsoj rêcsi verszko znãnje i gorëcsnoszt, bio tolazsNIK i vucsiteo. Prinãsao je tûdi peszmi i kêpe iz narodovoga zsitka.

V decembri 1913. 1. je dobila Szlovenszka krajina szvoj prvi tjednik »NOVINE« pod vrednistvom Klekla J. szt. Njihov pomen je v vszem tom, kak kalendarov i liszto, ali je tem veksi, ar szo tjedem za tjednom prinãsale szpisze i glãsze iz domãcse krajine i szvêta, posebno med bojom szo bilé drãgocene vezalje med domom i nasimi vojaki. Tûdi one szo prinãsale mnoge pripoveszti peszmi, nãrodno blãgo i poucsne vszakefélè szpisze. Njihov zvüredni izobrazsevãlni pomen bi mogli popiszati v posebnoj razprãvi.

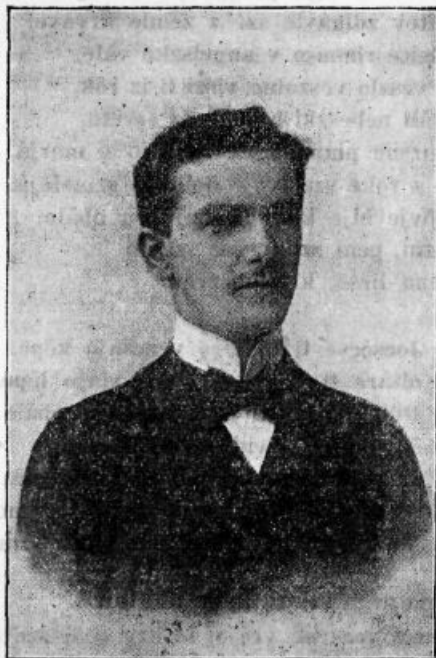
Poleg mnogih drugih imenovanih szta v nasih liztjih piszala tudi pesznika Pavel Agoston i Basa-Miroszláv József (1894-1916). Njidva peszmi szo nabôse med vszemi, kelko szmo jih csteli v imenovanih liztaj i kalendarijaj. Rána szmrt nam je vzéla pesznika v Miroszlávi, razmere pa v Pavli A., ki je grátao pesznik v vogrszkom jeziki.

Zádnja leta szo razgibala düseвно zsvilenje v nasoj krajini escse bole i zbidila mnogo piszatelov, znansztvene raziszkovalce i proszvetne delavce. Ali tá dóba nam je escse preblüzi i tudi zato ne moremo o njej vecs piszati. Tüdi o sztarejšoj nasoj kulturnoj zgodovini szmo povedali szamo na krátci telko, da ponovno pokazzemo, kelko je mogôcse, na naso právo zgodovino: Zsvilenje düha, delo za naprejídênje lüdsztva, za pôt iz tmice v szvetloszt. Tüdi iz toga krátkoga pregléda lehko szpoznamo, kaksí je té düh bio i kaksá je bila nasa zgodovina.

Naj nájde to delo doszta mládh mocsí dnesz i v prisesztnoszti!

Ravenszki.

—»O«—

† Kúhár Stevan, najbole vréli nabiráteo nasega národnoga blagá.

VIHÉR KRVÁVI

Valóvje bije kak grmenje na obálo,
beszni, peni sze csése szkalo,
i pena glóba, krizsa szvét
na vekomaj proklét.
Sümijo sztrasno beszne vode,
cécajo sztiszke razmetane rode,
pijéjo i zsgéjo bicsüvani szvét.

O, daj, Najvisisi Krmár,
ki szpis na ládji, Goszpodár,
potisi môcs vihéra,
ki nâsz sztrasno razdíra,
da sze gore namácejo v krvávoj zorji.
Oplej vesz szvét, steri je szkrio
poszvét iz tvojih dláni,
da ga szovrástvo, besznoszt ne omámi.

Cs'lovestvo zgliedávle sze v tvojo ocsinszko dlân.
Molitev zdigávle sze z zemle krvàve,
i düsice rômajo v angelszke vâle,
kde veszlo veszolno viszi ti iz rôk.
A vâli nebeszki bezsijo sz szvetà,
neduzsne plaménszke neszéjo v morjá,
kde z roke sze tvoje dobrôta szmehljâ.
Valóvje bije kak grmenje na obálo.
Beszni, peni sze, csése szkalo
i pena lizse, krizsa szvét.

Jocséce ti matere vencesajo kêpe,
oltàre ti v hizsaj posztàv'lajo lêpe.
Düh mire dísi prek zemszke obàle
do tvojih nevidnih dlani.
A vâli nebeszki bezsijo sz szvetà,
neduzsne plaménszke neszéjo v morjá,
kde sz tvoje sze rôke dobrôta szmehlà.

Domà nega szkuz, szâm tíhi mrák.
Szkuzé vecs ne vréjo, le krv cedi sze iz ocsi.
Krvávi krizsi szo na oknaj vüzsgàni,
grobi szo zse za vsze szkopàni.

Vszesirom tisina i nega vecs besznenjã,
le vãli nebeszki bezsijo sz szvetã,
neduzsne plamèneske neszéjo v morjã,
kde sz tvoje sze rôke dobrôta szmehlã.
Valovje bije kak grmenje na obãlo,
beszni, peni sze, csêse szkãlo,
i pena lizse, krizsa szvêť.
Poszlühni milijônov szmrtni jek:
nad szvêť razgrni szvojo dlãn.

Krampacs Iván.

NEZVÊSZTOJ DEKLINI.

Megla jeszénszka
pôle pokriva,
z nébe roszi.

Miszeo bolécsa
v prszaj mi klüva,
szrcé sze szkuzi.

Meglo premágao bi,
nemrem boleszti:
kriva szí til

Gál Palko.

Pod krizsom.

Na krizspôtji krizs,
Gozspôd viszi.
Odzaja vrszta rôzs:
erdécsa krv.

Pod krizsom je vecsér,
pod krizsom lücs gori,
a mati tam z decôv
v molitvi sze szkuzi.

Gál Palko.

IZ GÓVORA XII. PIUSZ PÁPE.

na szv. vecsér 1941.

Telóvno i düsevno trplénje nasih dni.

V isztini drági szinóvje i hcsére, cse sze Nase ocsi ne bi vzdigávale nad sznov i meszó, bi komaj najsle vzrok za tolázsbo. Ja, zvonóvje oznánjajo veszéli bozsicsni glász, cérkve i kapêle szo vsze razszvetlene, pobožsne peszmi razveszeljávlejo nase düse, v cérkváj je vsze szvétesnje okincseno - ali cslovestvo ne prehenja z moritvijov v vnicseválnoj bojni. Vsze tó je v kricsécsem naszprótti z dogódkami, ki divjájo prék ravnic i bregóv, z gromom, punim grozót, stere vnicšávlejo zemlo pa hizse po vnogih krajínaj i zsenéjo milijóne lüdi z družsinami vréd v neszreco, szíromastvo i szmrt.

Isztina je: obscüdováňa szo vrédni vnógi dogódkí, steri odkrivajo nedopovedljivo junástvo v obrámbi pravice i rodne zemlé; obscüdováňje zaszlúzi mirno prenásanje bolecsin; csüdimó sze vnoгим, ki dogorévajo kak szvécsa za zmágo isztine i pravice. Toda na naso düso pritiszka groza, kda miszlimo i kak v szenjaj glédamo na sztrahovite krváve bojne toga leta, stero sze nagible v záton, na neszrečni szítek ranjencov i zgráblencov, na telóvno i düsno trplénje, na szmrti, vnicsevánja i rüsevine, stere naprávi letalszka bojna po velikih i gószto naszeljenih várasaj kak tüdi po velikih indusztrijszkih krájaj i szrediscsaj; sz sztráhom glédamo, kak zaprávľajo országi szvoje bogásztvo i kak szta sztrasna bojna i trda szila vrgli milijóne lüdi v szíromastvo i lakoto.

Poménkanje, stero prinása zdajsnja bojna, skódi mócsi i zdrávji velikoga dela mladine, stera v teh letaj doráscsa. Na drügoj sztráni pa sze zdigávlejo sztroski i dácsse za bojno v prék velike visine. Zavolo toga szo omejlí produktivne (róдне) szile na civilnom i szocijálnom póli i to dela po pravici veliki sztráh onim, ki obrácsajo szvoje zaszkrblene ocsi v prisesztnoszt.

Szila mori i düsi nacsela pravice. Cse pomorete i odrpéte na sztezsáj vráta poedincom, szociálnim i politicsnim szküpinam, da bodo mogli razpolágati z imánjom i zitkom blizsnjega; cse privolite, da sze tüdi drüge razdirálne szile csloveka razpüsztijo i razburkajo lüdszko mislénje - pa te vidili, kak bó zamiszeo dobroga i szlaboga, pravice i krivice zgüblala szvojo osztrino, kak bó otópêla, sze méšala i nazádnje zgübila.

Komi je dáno, da szí zná zavolo szvoje düsnopasztiřszke szlúzsbe nájtí pót v szrca lüdi, sze razgrnéjo pred njím küpi trplénja

i nedopovedlive szkrbi, ki vszikhðàr bole tezsi düse, jim jemlé volò i veszélje do dela pa zsitka, mori dühà, da sze zapré v mucsanje i tak otopi i posztàne nezavüpen i szkoro obvüpen ob poglédi na dogodke i potrèbe. To szo düsevne sztizske, sterih ne szme nihcse podcenjávati, komi je na szrci práva szreca národov i ki zseli pomá-gati, da bi sze naszkori povrnoli csaszí rédnoga zsitka i dela.

Pri poglédi na takse sztànje sze porodi i naszeli v prszaj bridkoszt. Tô pa tém bole, àr escse do dnesz ne mogòcse viditi poti, ki bi vodila do pomirénja med bojújòcsimi sze národi; njuvi cili i bojna nakanénja szo szí v taksem naszpròtji, da právi mir szkoro nemogòcsi.

Podlága nôvoga réda.

Jàkosztni zákon, steroga nam je Sztvoriteo szàm objávo v narávnom rédi i ga z nezbriszaními szlovami vkleszao v nasa szrca, more kak poszvèt voditi vsze csinenje poedincov i orszàgov, cse nescejo, da vsze njihovo delo i trüd ne dozsívè brodoloma. Zato povðàrjamo tüdi zdaj nesterne glávne pogoje za mednárodni réd, steri naj vszem národom vtrüdi pravicsen i tràjen mir i prineszé dobro sztànje i szreco:

1. Pravice málih národov.

V nôvom rédi, zgrajením na jákosztnom zákoní, nega meszta za krátenje szloboscine, nedoteknjenoszti i varnoszti drüghí národov, pa naj bò obszég njihovoga ozemla i njihova obrambena szposzobnoszt kaksakoli. Neogibljivo je, da imàjo veliki orszàgi zavolo véksih mozsoszti i szvoje mocsí vodsztvo, kda sze szklépajo vérsztvene (goszpodàrszke) zvéze z ménsimi i szlabejsimi orszàgi. Itak pa imàjo të- - kakpa na celotni haszek gledòcs, ka valà za vsze- neovrgljivo pravico, da postüjejo njihovo politicsno szloboscino, hasznovito zavarüjejo v szpopàdaj med orszàgami tiszto nevtrálnoszti (neprisztranoszti), stera jim ide po narávnom i mednárodnom právi i vzemejo v obrambo njihov goszpodàrszki razvoj. Szamo pod taksim pogojom bodo mogli doszégnoti visiso sztopnjo celòtnoga dobroga sztànja, materijálni i dühovni razvoj szvojeja lüdsztva.

2. Pravice národnih ménsin.

V nôvoj vreditvi, zgrajenoj na jákosztnih nacselaj, nega meszta za odkrito ali zahrbtno zatiranje kulturnih i jezikhòvnhí poszebnoszti národnih ménsin, ne za zatiranje i zaviranje njihovoga goszpodàrszkoga razvoja, ne za omejúvanje ali vnicsávanje njuve narávne ròdnoszti. Kem bole vésztno pripadájòcsa orszacska oblászt postüje pravice ménsin, tém lezsej more zahtévati od szvojih podànikov verno szpunjávanje orszacskih duzsoszti, stere szo vszem szküpne.

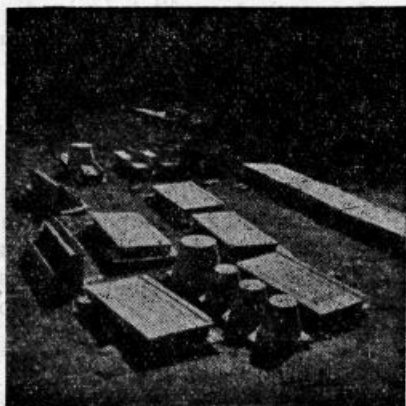
»Tam gori za
hrámom en tr-
szek sztoji. . .«
Lendavszke go-
rice szo pune pe-
szmi i juvkanja,
kda nasi veszéli
Dóflinci beréjo
szvoje grózdje.

**Pred vszakov na-
sov vesznicov
nam okincsaní
kríz kázse na
globoko verszko
szivlénje nasega
lüdsztva.**

**Znacsilna vinszka
kíét v bogoján-
szkih goricaaj.
Sztára je zse i
szzili v zemlô, a
doszta bi imela
povedati od ve-
szelih vör, ki jih
je dozszivéla.**

Taksa je loncsárszka péc
v Filóci (Filovcaj) v sterój
zsgéjo loncseno poszôdo i
vrcse, tak potrêbne za kmé-
csko kúhinjo.

Zgotovlene kâjle za naso
kmécsko péc sze szúsiyo na
szunci, da bo v zimi véksa
toplôta sla od njé.

Zse zsgána vszakojacska
poszôda csâka, da jo lon-
csâr nakladé na kôla i raz-
vozi k nasim vertinjam.

3. Szlobócsina Cérkve.

V nôvoj vreditvi, stera lezsi na jâkosztnih nacselaj, nega me-szta za pregânjanje vere i Cérkve. Iz zsive vere v oszebnoga, nad-zemszkoga Bogà, zsari zdrava i odporna jâkosztna szila, stera pre-kvászí vesz cslovekov zsítek. Vera je nâjmre ne szamo nekxa jâ-koszt, nego bozsa vrâta, szkoz sterih sze vsze jâkoszti naszelijo v szvetisce dûse. Vera rodi mocsen i trden znacsâj, steri ne opésa v csaszí iszkûsnje za isztino i pravico. Tô valà za vszikdâr: escse po-szebno pa more biti tâ isztina jasna v csaszí, kda sze zahteva, kak od voditela tak od zâdnjega podanika zvünrédna sztopnja batri-vnoszti i jâkosztné moci za vreditév nôve Europe i nôvoga szve-tà na razvalinaj, ki jih je nagrmádila szvetovna bojna sz szvojov naszilnosztjov, sovrâstvom i szvâjami.

Za resitev poszebnoga szocijálnoga pitanja, stero sze bô na konci bojne pokázalo v vszoz osztrini, szo sze nasi predniki i Mi szâmi objâvili poglavitna nacsela. Ne szme sze pa pozâbiti, da bodo valâla i rodila bogati szâd szamo te, cse bodo voditeli i nârodi, de-lodajâvci i delavci prepojeni z verov v oszebnoga Bogà, Zakono-dajâtela i Szodnika, steromi bodo vszi dávali odgôvor za szvoja csinenja.

Kak je najmre nevera, stera sze obrâcsa prôti Bôgi, najvêkxa szovráznica pravicsnoga nôvoga réda, tak je vszaki cslovek, ki verje v Bogà, njegov mocsen pomocsnik i boriteo za Njega. Ki verje Krisztusa, v njegovo bozsânsztvo, v njegove zapôvedi, v nje-govo delo lûbézni i brâtsztva med lûdmi, bo sz tem doprineszeo poszebno zazseleno pomôcs za obnovitev csloveske drûzsbe. Escse bole i v véksoj meri bodo tô doprineszli voditeli, cse bodo riprâ-vljeni na sztezsâj odprêti vrâta i riprâviti pôt Krisztusovoj Cérkvi, da bo mogla szlobodno i brezi zaviranja posztaviti szvoje nadnarâvne szí-le v szlûzsbó edinoszti i mirà med nârodi i tak sz szvojim ognjom i szvojov lûbéznijov pomâgati vrâcsiti brezmejne rane, stere je za-székala bojna.

Po vsem tom nemremo razmiti, zakaj je v nesternih orszâgaj telko zâkonov, steri zapirajo pôt oznanûvânji krscsânszke vere, na drûgoj sztrâni pa dovoljûjejo szlobodno pôt propagandi (razsir-jâvanji), stera sze bori prôti njoj. Mladino odvrâcsajo blazsilnoj môcsi krscsânszke drûzsine i jo odvrâcsajo od Cérkve. Vzgâjajo jo v dûhi, steri je naszproten Krisztusi i njoj vcéplâvajo mislenje, nacsela i navâde, ki szo ne krscsânszke. Delûvânje Cérkve v njé-nom dûsnopasztirszkom i dobrodelnom csinenji zavirajo i mesajo. Ne pripoznajo njéne jâkosztné moci nad poedincom pa nad drûzs-bov i jo zavrâcsajo. Té zâkone szo nikak ne omilili ali odpravili za csasza bojne. Naôpak! V vnogh poglédaj szo jih escse poosztrîli. Da sze dogâja tô- i escse drûgo- naprej tûdi v trpleni zdajšnjih dni, je zsalosztno známénje dûhà, sz sterim szovrázniki Cérkve nametâvlejo vernikom pôleg tezskeh bremen escse morécse breme sztrahà i bridkoszti, steriva obtezsûjeta dûsno vészti.

Bôg nam je szvédok, da z vednâkov lûbéznosztjov lûbimo vsze nârode brezi razlike. Da bi sze ognoli tûdi szamo namislenoj prîsžtrânoszti, szmo szi dozday nadjâli kém vékso zadrzsânoszt. Ali zákoni prôti Cérkvi i nakanenja, stera scsêjo doszégnoti, pa szo taksa, da szmo sze csütîli duzsne szpregucsati v iméni isztine potrêbno rêcs: tô pa tûdi zâto, da ne bi nâsztale med verniki nepopravlîve zmeslinge.

Koncna Pâpova zselênja.

Iz toga Rima, steri je oszrêdek, pecsina i vucsitel krcscanszstva, iz vârasa, steri je vecsen bole po Krisztusi kak pa po caszaraj, sze obrâcsamo na vsze, ár zsivo i vrêlo zselimo szrecso poedincom, nârodom i vszemi cslovestvi. Brezi presztanka proszimo, da bi szkoro priseo dén, kda bodo dozorela vszepovszédî, kde zsené dnesz szovràstvo do Bogà i Krisztusa lûdi v vremenito i vecsno pogûbo, nôva bôsa vérszka szpoznânja i novi szklepi i tiszti dén, kda bo nad zibelkov nove vreditve szvétà zaszinola betlehemszka zvêzda, glaszitelica nôvoga dûhà i veszêlo zaszpêvali z angeli: »Dika Bôgi nâviszini« i naznanili vszem nârodom iz nebész poszlâni dâr: »Mir lûdem, ki szo Bôgi po vôli.«

Sz kaksim veszêljom sze bodo v zôrji toga dnéva nârodi i voditeli resîli sztrahà pred nenapovedanimj napàdi i nôvimi boji! Szpremenili bodo meese, steri szo trgali cslovecse prszi, v plûge, da bodo orâli pod szuncom bozsega blagoszlova rôdno nârocsje zemlê i szi priborili iz njê krûh, orosen toti z kaplami znoja, a ne vecs szszkuzâmi i krvjôv.

Trnjeva pôt.

*Sz trplenjem szo me zarocsili
zse v cveti mlâdih lét.
Zarocsni prsztan szo pa zakópali,
da ga ne najde szvét.*

*V herbijo szo mi darûvali
pogoszte mi szkuzé,
da v tezskih, kmicsnih vôraj
mi lejsajo srcé.*

Cerkveno gorno pri

NEDELI

Cse sze po zseleznici vozimo po Goricskom, v gornjem tãli szrécさまo posztãjo Péterhegy (Gornje Petrôvce). Ne dalecs od posztãje je na lêpom brêgi gornjepetrovszka cêrkev szv. Trojice. Cêrkev je preprôszta po zvûnésnjoszti, sztisznjena i osztarela tûdi znôtra. Dvakrat je bila zidana. Prvi prêdnji tao cêrkve, kde je glãvni oltãr, je sztarejsi; to je bila prva cêrkev. Pôleg velike sztaroszti imã tûdi szvojo umetnisko vrêdnosz, zidana je v gotszkom stilusi. V 17. sztôl. je bio dozidani zãdnji tao cêrkve: lãdja i tûren.

Cêrkev sztoji na brêgi, ki sze zovê »Nedilszki verh« ali trojicski vrh. Lêpi razglêd je z njega posebno prôti Nagydolãnyi (Velikim Dolencom), Sãl (Sãlovcom) i prôti Tôtkeresztur (Krizsovcom). Gornjepetrovszka fara sze zovê tûdi nedelszka, vész Gornji Petrovci pa »Nêdela« i to zavolo cêrkve, ki je poszvecsena na csãsz szv. Trojici ali szv. Nedeli. Szv. Nedela je sztãroszlovenszko imê za szv. Trojico. Fara pri Nedeli je edna með nãjsztarejsimi v nasoj okroglini. Cse pomiszlimo, da szta njênivi podrûzsnici Tôtkeresztur (Krizsevci) z nêkdasnjov kapelov szv. Krizsa i Borcsa-szv. Ana, ki szta mlãjsiva kak materna fãrna cêrkev i szta obsztãjale zse v 14. ali celô v 13. sztôletji, po tom szpoznamo, da zacsêtek nedelszke fare szêga dalecs nazã pred 14. sztôl. V 14. sztôl. je pri Nedeli meo gyôrszki pûspek vêkse imãnje.

Od szvojega zacsêtka pa do reformãcije je bila nedelszka fara verszko edina, vszi szo bili katolicsãni. Pred l. 1599. pa szo nedelszko faro dôbili v rokê luteranszki predikãtori. Zacsnoji szo siriti luterãsztvô. Vecs kak 133 leta szo v nedelszkoj fari szv. Trojice glãszili vero po Luterovom mislênji. Zatô je ne csûdno, cse szo sze verniki v teh 130 letãj, kda szo bili brez katolicsãszkoga dûhovnika i cêrkve, vszi poluterãnili. V novembri l. 1732. je bila nedelszka cêrkev luterãnom odvzéta. V tom leti je priseo k Nedeli katolicsãszki dûhovniki, ki je imeo tezsko i miszijoszsko delo: szpreobrãcsati luterãne. Od l. 1732. do denésnjega dnêva sze je zse lêpi racsun vernikov szpreobrno i povrno v katolicsãszko cêrkev.

Szgoro vsze nase nãjsztarejse cêrkve szo nekda bilê bogate. Vnôgo cerkvenoga imãnja pa sze je v drûgih sztoletjãj cêrkvi od-tûjilo, posebno sze je toga vnôgo dogôdilo v csasi takzvãne »reformãcije«, to je v csãzi, kda je luterãsztvô nãsztalô. Vesz brêg okôli nedelszke cêrkve - »Nedilszki verh« - je bio cerkveni. Bio je zaszajeni z goricami, kak je zvêksega escse dneszdên. Cêrkev je obdelãvala té gorice tak, da je dãla z árende. Z deszêtim dêlom pô-

va sze je placšüvalo za àrendo. Tiszti, steri szo gorice obdelàvali, szo cèrkvi morali placšüvati deszetino, tó je: vszakse deszèto vèdro ali akòv, ki szo ga pripòvali, szo dàli cèrkvi. To dàvanje sze zove »gorno« ali gornina.- Nedelszke cerkvene gorice szo bilé razvrscsene v treh rendaj. Edna szküpina je bila od cèrkve na szèvernoj sztràni; tü je imelo gorice na cèrkvenoj zemli 14 vértov. Drüga szküpina je bila na jüzsnoj sztràni; oszem vértov je obdelàvalo té tao. Trétja renda pa je bila na zahodnoj sztràni. Tüdi té tao je obdelàvalo 14 vértov. Teda je vszega vküper 36 vértov obdelàvalo cèrkvene gorice. Takse sztànje je bilò v zacsétki 17. sztòletja.

V trétjoj szküpini, na zahodnoj sztràni cèrkve, je eden tao gorice obdelàvao neki Kondoraj Jürij.

Bilò je bojnszko vrème. Vszaksi csasz szo Törki prihàjali v nase kràje ròpat i pozsigat. L. 1604-1606. je bila na Vogrszkom Bocskajova revolucija. Bocskaj sze je með drüгим borio za szloboscino luterànsztva i kalvinsztva na Vogrszkom pròti kràli Rudolphi. Njegovi kuruci szo pridrli celò prek Müre do Lotmerka i Ormosza. Z enov récsjov bili szo jako nemirni csasz. I taksi csasz je jako pripravèn, da szi mocsnejši szàm pravico dela v szvoj haszek. Tak je bilò tüdi pri placšüvanji cerkvenoga gorna. Od Bocskajove revolucije naprej je Kondoraj Jürij në steo vecs cèrkvi dàvati gornoga, liki szi je za szebè obrzšàvao. Vszakse leto ob bràtvi bi mogeo dati po tri vèdre ali akòve.- Pred njim je tiszte gorice hasznüvao Babocsaj Tamàs. On i njegovi szo gorno rédno dàvali. V tom csasz je bila nedelszka cèrkev i fara v luteranszkih rokàj. Düšno pasztirsztvo je vodo Gombosi Mátyás. Predikàtor Gombosi je terjao deszetino od Kondoraja, pa je nikaj ne mogeo doszégnoti. Predikàtor Gombosi je vmrò i priseo je drügi predikàtor. Pa tüdi té je ne mogeo sztérjati. Kondoraj Jürij je vmrò i gorice szo hasznüvala njegova deca i njegovi herbasi: Kondoraj Imre, Kondoraj Kata, Kondoraj Tomàs, szin pavla,- i Bogolj Jànos. Pa tüdi tej szo në steli dàvati gornoga. Szvája i térjanje je trpelo vecs deszèt lét. I nazàdnje je prislo zavolo toga gorna do velike tozsbe.

Tozsba zavolo gorna l. 1649. i l. 1650.

Zse l. 1627. szo cèrkveni vizitàtori dolòcsili, naj sze od Kondoraj Jürija gorno sz szilov iztérja, cse nescse zlèpa dati. A do tozsbe je prislo komaj l. 1649. Cèla zadeva je bila javlena na vèrmegövszko biroviyo. Zàto je l. 1649. àprilisa 22. prisla k Nedeli komisziya, da dozsené predmet i vtemeljenoszt tozsbe. V komisziyi szo bili: Bükvics Miklòs, vèrmegyövszki glàvni szodec, Gombosi Jànos, szin predikàtora Gombosi Mátyása, Lendavszki Stevan, podszodec, Vasdinjej Jànos i Cigán Pavel, vèrmegyövszkiva zapriszégjenca. Poszlao jih je Nadàsdi Boldizsàr.

alispán vasvármegyőva. Komiszija je izpitala obê sztranki. Nájprlé tiszte, steri szo gorice obdélávali. Zaszlisániva szta bilà: Kondoraj Imre i Kotaj János. V szvojem iméni i v iméni szvojih bratov szta protesztérala, reksi, da v toj zadévi nemre biti tozsbe, cséravno bi bili navàdni kmetje (bili szo nemesnjáki!), ár szo dokázi, steri bi szvedocsili prôti njim, zgübleni.

Nato komisziya szpitávle szvédoke, steri szo gucsali v haszek cêrkve. Vszi szvédoki szo izjávili, da szo za casza Babocsaj Tamása od imenüvànih goric dàvali deszetino i da té gorice lezsi-jo na cêrkvenoj zemli.

1) Prvi szvédok je Caszar Márton iz Tôtkeresztur (Krizsevec), zselàr nemesnjáka, Gásparics Medjesija, sztar 60 lét. Zapriszégjnjeni je izjavo, da znà: »Kda je gorice hasznüvao Babocsaj Tamàs, je bio predikátor Gombosi Màtyás, ocsa Gombosi Jánosa (té je navzòcsi v komiszi!) - i Babocsaj je dàvao deszetino od imenüvànih goric, »Tüdi tó izjávla, da imenüváne gorice lezsijo na cêrkvenoj zemli.«

2) Drügi szvédok je Ozsvald Blàzs iz Kerkafo (Csepinec), zselàr grofa Nadásdi Ferenc, sztar 70 lét. Zapriszégjnjenec je izjavo, da znà, da je imenüváne gorice hasznüvao Babocsaj Tomàzs. Te je bio cêrkveni cehmester Zsupànek Ambrozs i on (Ozsvald Balàzs) je v tisztom caszi bio pri njem za hlápca - i kak hlápec je iz Bobocsajeve kléti pelao vino (deszetino) za predikátora. Tüdi tó pripoznàva, da szo gorice na cêrkvenoj zemli.

3) Trétji szvédok je Rüzics Jürij iz Tôtkeresztur (Krizsovec), zselàr Zongor Lovrenca, sztar 40 lét. Zapriszégjnjeni je izjavo, da znà, da je vdovica Babocsaj Tomàzsa dàvala deszetino od imenüvànih goric.

4) Strti szvédok je Kerekovics Szebescesan iz Tôtkeresztur (Krizsovec), zselàr Zongora, sztar 40 lét. Zapriszégjnjeni je izjavo, da je vdovica Babocsaj Tamása od teh goric dàvala deszetino i tedasnji cehmester Zsupànek Ambrozs je deszetino pobirao; Leposa Benedikt, tedasnji zapriszégjnjenec pa je vino méro. Tüdi tó izjávla, da szo imenüváne gorice na cêrkvenoj zemli. Od casza pa, kak sze je Kondoraj Jürij ozseno z vdovicov Babocsaj Tomàzsa, szo szì deszetino nasziloma pridrsàvali.

5) Péti szvédok je Hári Stevap Tôtkeresztur (Krizsovec), zselàr nemesnjáka Amos Petra, sztar 50 lét. Povedao je iszto kak strti szvédok.

6) Sészti szvédok je Novák Mihály iz Gesztenyès (Küstanovec), zselàr Görffi Andrása, sztar 60 lét. Povedao je iszto kak péti szvédok.

7) Szédmi szvédok je Vucsko (Wolfgang) Hazug iz Tótkeresztur (Krizsovec), zselár nemesnjáka Bahmegeye Gábriela, sztar 40 lét. Izjàvla, da znà: »Kda je bio Babocsaj Tamàs sentpeterszki (Öriszentpéter?) porocsnik, je poszlaó tedasnjemi predikàtori Gombosi Mátyási plàtno za deszetino (nameszto vina);- pa tüdi tó znà, da szo imenüvane gorice na cèrkvenoj zemli.«

Szklep. Kda szo premiszlili i preszòdili izjàve szvedokov, szo odlòcsili: Ar je predikàtorom od imenüvànih goric sla deszetina i szo jo do Kondoraja tüdi jemàli, zato nàj tüdi naprej pobirajo deszetino od imenüvànih goric za predikàtora ali za cèrkev. Podpiszani apelerajo na sztol vàrmegeyöva: Bükvics Miklòs, Gombosi Jànos, Lendavszki Stevan, Vasdinfej Jànos i Cigan Pàvel.

Kak sze je tozsba koncàla?

L. 1650. februàra 19. je k Nedeli vnovics prisla komisziya. V komisziyi szo bili Jàklin Ferenc, vàrmegeyöszki glàvni szodec, Lütar Stevan, Csanadi Mihàly i Stvertak Nikolàj, zapriszègnjenci. Komiszijo je k Nedeli poszlàla nemesnjàska vàrmegeyöszka oblàszt (tozsba sze je najmre tikala nemesnjàkov!).

Prisla je v zadevi cerkvenih goric, od sterih ide cèrkvi gorno. Escse ednok je komisziya szpitàvala obè sztranki. Nato pa koncno velàvno razszòdila. Glàvna vszebina razszodbe:

Imenüvànì vérti (Kondoraj Imré, Kondoraj Kata, nemesnjàk i vitéz Kotaj Jànos itd.) njuvi naszledniki obojega szpola i njihovi herbasi szo za csasza bràtve duzsnì dàvati nedelszkoj cèrkvi od goric, ki jih je nekday hasznüvao Babocsaj Tamàs - tri vèdre mosta ali vina. Dodàno je escse: cse pa zavolo vremenszkih neprilik stero leto nikaj ne bi zraszlo, te szo nikaj nê duzsnì dati. Àr pa cèle gorice hasznüjeta dvà vértà, i tó eden del Kondoraj Imre i goszpà Kondoraj Kata. Od toga tàla szta duzsniva dati dvè vedri vina. Za drügi tao pa morajo Bogoljevi dàvati edno vèdro. Tó je vküper tri vèdre.- Cse pa steri od teh zemliskih goszpòdrov tri lèta porèdom ne bi dao deszetine, te lehko cehmestri - privzèvsi szì ednoga vàrmegeyöszkoga zapriszègnjenca na szvojo rokò, cseràvno bo sto kaj pròti pravo,- odvzemejo tisztì tao goric, od steroga sze je nê dàla deszetino i ga lehko mirno obdelüjejo (v haszeh cèrkve). Za volo vékse zagvüsanoszti dàmo fàrnikom nedelszke cèrkve szvedocsànszko pizsmo z lasztivnimi podpiszi i z nasimi pecsàti. Dátum 1650. februàra 19. 4 podpiszi i 4 pecsàti. — — —

Od toga csasza szo obdelüvànici teh cerkvenih goric rédno plasüivali cèrkvi deszetino.- L. 1756. je té gorice obdelàvala drüzsina Vidos (nemesnjàki) i dàvali szo tri vèdre deszetine. Dneszdén szo vsze gorice na Nedilszkom verhi za cèrkev zgüblene. Zaisztino nedelszki plèbànos escse imà tüdi zdaj málí falat goric v blizsini cèrkve, liki té gorice szo nikdàr ne bilé v racsuni z goricami, ste-

re je v zacsétki 17. sztóletja obdelávalo 36 vértov. Zdájsnje gorice je plébános vszíkdar szám obdelávo i tak szo njemi tüdi osztale. Vsze drüge gorice pa je cérkev zgübila po l. 1848; naj hitrój l. 1853. ali l. 1868., kda je na Vogrszkom deszetina od goric szcéla prehenjala.

Duga zgodovinszka dóba je sla mimo nedelszke cérkve szv. Trojice. Dozsvéla je vnóge veszéle i zsalosztne csasze. Nekda v szvojem prvom csaszi, szo jo jako obiszkávali. Vszi nedelszki fàrniki szo sze k njoj zatékali. Zdaj pa bole szamüje i tózszi zavolo szvoje preminócsnoszti, zavolo verszke razdvojenoszti. Tak sze njoj godi kak tisztój materi, stera je imela doszta decé, a v njénoj sztaroszti szo jo szkoro vszi zapüsztili. Daj Bóg, da bo znova kda edna ovcsárnica i eden pasztir!

Zelko I., kaplan.

Zselàr = podlozsnik.

—»O«—

BALÁDA NA BOJNOM PÔLI.

Zvézde szo v nôcs zaplézsale,
zvezde szo tiho obsztale
krváve.

Vüsztnice szo zadrhtele,
v grozi ocsi zaszarele
krváve.

Szmrt sze je béla nagnila,
szapo ledeno dehnila
v rane krváve.

Gál Palko.

Mater je zatájo

Toplo je bilô i sznég sze je topio na sztrehaj, cedilo sze je i kaple szo sze leszketale v szunci. Po cesztaj szo hodili lepo obleceni varaski lüdje.

Mati je prisla prerano pred sôlo. Na velikom prosztori je bilô escse vsze mirno, okna vizike hizse szo sze bleszketala i vsâszih sze zacsiio glâsz vucsitela, ki je gucsao z osztrimi zvenécsim glâszom.

Od dalecs je bila prisla mati, iz véski je prisla, stera je bila dobre stiri vöre dalecs od vârasa. Njéni csrêvli, moski csrêvli, ki szo szégali do kôlen, szo bili vsze blatni, tüdi janka je bila oskroplena — široka kmésccka janka z zelénimi rôzsami. V právoj roki je imela marelo i veliko capo, v steroy je prineszla robacse i pár novih csrêvlov za Józseka. V lêvoj rôki pa je drzsâla véksi robcesek i v vozéli je bila szhranjena dvajscsica, ki jo je bila prineszla za Józseka.

Mati je bila trüdna i lacsna, zajtra szí je ne küpila nikaj krüha, záto, da je osztâla dvajscsica cêla. Nogé szo jo bolele i kaslala je. Njéni obráz je bio szühi, globoke jame szo bilé na lici. Sztópala je pred sôlov pomali gori pa doli i glédala na ôkna, ki szo sze bleszketala, kak da bi bila pozlacsena.

V sôli je zazvônilo, cinkalo je dugo i nato je nasztao sum i rabuka. Iz velikih dvér sze je szípalo vsze puno dijâkov, najprlé tiszti mâli iz nizsisih razródov — kricsali szo i sze naganjali po pôti, za njimi véksi dijâki — sztópali szo bole reszno.

I priseo je tüdi Józsek v csupori veszelih tovarisov.

Zagledno je mater — zelénorôzsaszto janko, vizike blatne csrêvle, rdécsi reklin, na glâvi pizsani rôbec, povézani na musztâcs i veliko capo i neprilicsno marelo.

»Ali je nê tô tvoja mati?« ga je pitao tovaris.

»To je nê moja mati!« je odgôvoro Józsek.

Szram ga je bilô zelénorôzsnate kméscske janke, vizikih csrêvlov, rdécsega reklina pa marele i velike cape. V toj capi szo bilé njegove nôve robacse, stere je sivala mati ponocsi i szo kâpale njéne szkuzé na njô.

Szkrio sze je v csuporo i seo mimo.

Mati pa je sztâla i glédala sz szkrbnimi ocsmi. Naszkori je rabuka minola, szamo pomali szo prihâjali dijâki iz sôle, potom je zazvônilo i vsze je bilô pâ tiho.

Zse sze je mati pripravila, da bi sla na Józsekovo sztanüvânje i da bi tam csâkala na njega. Kda je napravila nekaj sztopâjov,

sze je domiszlila, da sze je mogõcse zamũdo kde v sõli i sze je po-
vrnõla.

Nogé szo jo bolele, naszlonila sze je na zid i glédala gor na
õkna, ki szo sze szvétila v szunci, csákala je do pôdnéva. Podné je
zazvõnilo v sõli i tũdi võni je zazvonilo, od vszeh sztrani szo sze o-
glãszili pôdnesnji zvonõvje. Zasũmelo je pã i iz sole szo se szipale
gõszte csupore. Mati je prisla blizse, scsiszta blũzi k velikim dve-
ram i je iszkala Jõzseka. Nê ga je bilõ. Vsze je pã vtihnilo, prihã-
jali szo szamo vucsiteli, bradãti reszni i sze zglédãvali na njo.

Zaszkrbelo jo je v szrci, presztrãsila sze je i prislo njoj je na
miszeo, da lezsi mogõcse jako betezsen domã i da csãka na njo,
da zové szvojo mater. Pascsila sze je na sztanũvanje i nogé szo
njoj trepetale.

Jõzsek je bio domã, szedo je za sztolom i imeo knigo pred sze-
hov. Kda je odprla dveri, je vcsaszi vsztano i njoj priseo naprõti.

»Kda pa szì priseo?«

»Ob edenãjsztoj.«

»Pa szì me ne vido, kda szam te csákala?«

»Ne szem vasz vido!« je odgõvoro Jõzsek.

Odvecsara szta sla po vãrasi po lepoj ceszti. Vsze hizse na prá-
vom krãji szo sze szvétésnje szvétile. Szvetle kaple szo kapale od
zsléba i tukle veszélo na kameniti tlak. Jõzsek je szprevajao mater,
kda sze je vrãcsala domõ. Tiscsao sze je k njoj i jo drzsao za rokõ.
Pri szrci njemi je bilõ, da bi sze szkrio i na glãsz razjokao. Szre-
csãvali szo ga tovãrisi, tũdi tisztì tovãris ga je szrecsao, steri ga je
bio pitao pred sõlov: »Ali je nê tõ tvoja mati?« Jozseka je ne bi-
lo vecs szram — brekno bi na glãsz: »Glédajte, to je moja mati!«

Hodo je pôleg matere, na dũsi pa njemi je lezsao grêh i ga te-
zso k tlom, da szo bilé njegove nogé trũdne i tezske. Hodo je poleg
matere kak Judas poleg Krisztusa.

Odzvũna vãrasa sze je poszlovila i Jõzsek sze je bio namêno,
da bo poklekno i szkrio glãvo v njeno janko: »Mati, zatãjo szem
vasz!« - - Pa je nê poklekno. Kda je bila mati zse dalecs, je brek-
no za njõv: »Mati!«

Mati sze je obrnõla.

»Zbõgom mati!« je brekno i tak szta sze lõcsila. Od dalecs je
escse vido, kak je hodila mati pomali po blatnoj ceszti. Njéno telõ
je bilõ szklũcseno, kak da bi noszila na ramaj veliko breme.

Jõzsek je seo domõ i vszeo v kot na veliko capo, ki jo je bila pri-
neszla mati, pa szì je zakrio obrãz z rokãmi i zajõkao.

Greh je lezsao na njegovoj dũsi i vsze szkuzé szo ga ne mogle
oprati z njé, poskãlile szo sze na njem kak na trdom kãmni.

Po Cankar Ivãni obrnjeno na nas jezìk.

Nasa zemla i nase lüdsztvo

Lüdsztvo, stero zsvé med Mürov i Ràbov, zové szvojo zemlo Vogrszko-Szlovenszka Krajina. Nàrod jo je razdélo na njéno zemelszko sztànje gledôcs, na tri tále i dao tüdi tri iména:

v Ravenszko od Szobote do potoka Kucsnice pri Köhida, Vashidegkut (Gederovcaj i Cankovi);

v Dolinszko od Muraszombat prek Belatinc i Bagonye do Alsólendva (Szobote, Beltinc i Bogojine), stere rëzse i namàcse Ledava, obrôbla i deli od Szlovenszkih goric Müra; szeverno od Dolinszkoga pa lezsi z bregàmi i dolinami poszejano Goricsko. Na Jüzsnoj sztràni ide meja Vashidegkut, (Cankova) - Battyànd, (Püconci) - Bagonya, (Bogojina) Lendvavàsorhely, (Dobrovník) na szeverni pa széga Goricsko do Ràbe.

Vogrszka-Szlovenszka krajina meri okoli 1000 kv. km. Njëno povrsinszko lice je bilô v zemelszkoj zgodovini jako nsztanovitno. Notrànje zemelszke szile szo njéno zemelszko lice vecskràt preobrãzile. Vsza Vogrszko-Szlovenszka krajina je bole ravninszka, zato ne csüdno, da szo visinszke razlike tak màle.

Najnizsisi kràj v Vogrszko-Szlovenszkoj krajini je kre Müre (105m) najvisisi pa na Goricskom v Szrediskom brêgi (418m) i Szrebrnom brêgi (404m).

Podnébje je v glàvnom takse kak indri v Panonszkoj nizensi: poleti je najmre jako vrôcse, pozimi pa jako mrzlo. Descsa je malo, komaj 600—800 mm, itak pa zadoscsa, àr je v precì vednàkoj meri razdeljeni na vsze leto. V glàvnom ga je najvecs v késznom leti i rànoj jeszéni. Dosztkràt pa sze dogodi, da poleti presztàne dezscs za dugsi csasz i tak nasztàne szüsa, stera napràvi doszta skode na pôli, ogradaaj i trãvníkaj.

Po podnébji sze ravnajo tüdi rasztline i zsviãd. Na Dolinszkom i Ravenszkom dobro raszté zsito, psenica, kukorca, jecsmen i hajdina. Po Goricskom pa krumpì, szãdje i vino. Kre vöd i potokov rasztéjo topole, jôse, vrbe, na mesztàj hrasztje. Po Goricskom pa borove, jalicsove i bìkove gôscse. Je tüdi precì divjãcsine, najvecs je polszkih zãvcov, jerebic, prepelic, szlok, divjih réc, fazànov, liszic, veveric i szrn. V mirnj rokàvaj Müre zsvi doszta vzsitnih rib.

Lepota i zsvilenje té zemle bi nãjlepse povédana bila z recsmi szlãvskoga pesznika Cankar Ivána:

»Szkoþo je mero Goszpôd, kda je troszo lepoto od vzhoda do zahoda. Tak njemi je osztalo puno prgisce lepote i razszipãvao jo

je po nasoj domovini i pravo: Veszéli lüdjé bodo zsvieli tü; peszem bo njihov jezik i njihova peszem je juvkanje. . . Bogatejsi szo pacš i véksi drügi národi, bogatejsi szo njihovi jeziki, liki rêcs nasa je rêcs szvétka, szpêvanja i juvkanja! Iz szame zemlé doni kak vü-zemszko zvonênje i zvézde szpevlejo, kda sze na szvojoj szvetloj pôti sztávjio i glédajo na csüdovito zemlico pod szebov. . . «

Tà lépa Vogrszka-Szlovenszka zemlica, napojena sz krvjôv szvojih szinov, nam je ocсуvala doszta szpominov i szpômenikov na nase ocšáke, steri szo pred jezero létü zsvieli na toj zemli. Taksü szpômeniki, ki nasz z najveksov lübéznoszjtjov vézsejo na nase ocšáke, szo vesnicska, polszka, trávniska i potôcsna iména nase zemle med Mürov i Rábov, sztera szo zse sztôletja zakoreninjena v nasoj zemli i v szrcáj nasega lüdsztva. Tà iména nam pripové-dávlejo od tezkoga dela nasih dedekov, steri szo szü mogli krcsiti z göscsami, grlinami, grmovjem, trnjom, lipami, vrbami, bük-vami, topolami i koprivami zarascsene határe na ravnici i bregáj.

Poglednimo szamo nekolko taksa iména nasih vesznic: Gör-hegy — Gerlinci, Tüskeszer — Trnje, Kislippa — Lipa, Hársliget — Lipovci, Bakonak — Bükovnica, Jegenyés — Topolovci, Kapornak — Koprivnik, Kispalina — Bükovje, Cserföld — Csereszovci; ali pa iména vešznic, ki szo dobila imé od rodbinszküih, drüzsinszküih imén: Andorhegy — Andrejci, Vasvecsés — Vecseszlavci, Murabaráti — Bratonci, Istvánfalva — Stevanovci, Köhida — Gederovci, Határfalva — Kramarovci itd. Rávnótak tüdi polszka, trávniska i potôcsna iména: Krcs, Krcsôvje, Trebezs, Csreta, Vrbje, Szecse, Na zsgalini, Püsztiga, Preszeka, Krcsica itd. Nadale nam tà iména kázsejo tüdi jezikovni kincs i iznajdlivoscso nasih pradekov i kázsejo, kak sze je vrsilo naszeljávvanje nasega lüdsztva.

Vsza tà iména szo neovrgлива isztinitoszt zsvivoga lüdszkoga gövora v zdajnszosti i dokáz v preminôcsnoszti. Zato trbé glédati na njé kak na nájsztarejse vretine zgodovine vszaksega krája, na nájbole zavüpane szvedoke minôlih, cse tüdi v knigaj nepopiszanih csaszov. Tê kulturni szpômeniki, sterih je na jezere na nasoj zemli, szo szád nasih ocšákov, szveteo szpomin na one csaszé, kda szo oni v drügoj polovici 6. sztôletja prisli iz denénjse juzsne Ruszije prêk Karpátov v Panonszko nizsino i sze naszelili po ravnicaj i obreszji Müre, Ledave, Kucsnice, Rábe, Zale tà göri do Balatona.

Po vecsletnih krvávj borbaj szo sze nasi Vögri naszelili v Panoniji i szü za csaszü Szv. Stevan kralà nasztavili szvojo králevcsino, szo prisli tüdi nasi ocšáki pod njihovo drzsánje i zsvieli z njümi szküpnó mirovno politicsno, goszpodárszko, verszko i kulturno zsvilenje. Poszebnó szo sze Vend-Szloveni vnôgo návcsili od Vögrov, kak tüdi Vögri od Vend-Szlovenov. Poszebnó szo Szloveni vcsili Vögre v polodelsztvi. V dokáz toga szo nam szlovenszke recsi, sz sterimi v vogrscsini oznacsüjejo polodelszko delo ali kmécsko skér. Szamo nekáj rêcsi, stere szo Vend-Szlovenszke vretine:

Járom (jårem), szán (szani), lêmez (lemezs), kasza (kosza), bot (bot), dorong (drôg), patak (potok), róna (ravnica), barázda (brázda), borona (brána), itd.

Poszebnoszt Vogrszko-Szlovenske krajine szo razlike v nãrodnom i vérszkom poglédi. Cêla Vogrszko-Szlovenszka krajina je imêla po sztatisztiki iz l. 1910. okôli 100.000 sztánovnikov. Tü je bio vklücseni tüdi Szentgotthãrd (Monoster) sz szvojov szlovenszkov okroglinov. Na Vend-Szlovene je odpadnolo v Monosterszkom járãsi (okraji) 9041 Vend-Szlovenov; med njimi 755 evangelicsãnov, drügi szo vszi katolicsãni. V szobocskom járãsi (okraji) je bilô 45.861 Vend-Szlovenov, med njimi 21.496 evangelicsãnov. Tak je bilô po toj sztatisztiki v Vasvãrme gyövi (Zseleznoj zsupaniji) 54.861 Vend-Szlovenov. v Zalavãrme gyövi (Zalajszkoj zsupaniji) pa je bilô po toj sztatisztiki 22.527 Vend-Szlovenov, zvéksega vszt katolicsãni, szamo nekaj evangelicsãnov v Alsôlendva (Lendavi) i kalvincov v Szécsiszentlászlo (Motvarjevcaj)-okoli 700, zsidovov pa okoli 500.

Nase lüdsztvo zsvé po velikih i nagoszto razposzejanih vesznicaj, sterih je 170; vesznice pa imãjo 100—200 hizs.

Nase vesznice szo zvéksega takzvãne gruczaszte vesznice. Hizse szo razvrscsene kre vecs ceszt i vulic, stere pa szo në vednáke, liki zaszükane i sze cepijo iz edne glãvne vesznicske vulice (n. pr. Belatine — Bãntornya). Zvün toga imãmo tüdi vednáke vesznice kre cészte n. pr. Mezövár — Tesanovci, Ujtölgyes — Norsinci i t. d. V vszeh teh vesznicaj szo hizse preci odmeknjene edna od drüge, vmesz szo presztrani szadovnjãki, v sterih sze od dalecs dosztrakràt zakrije ocsam vesznica.

Na Goricskom pa imãmo inacsisi naszelbinszki tipus, àr tü nega tak velikih vesznic. Hizse szo razvrscsene po hrbti bregööv, po rébri i dolinaj. Tü szo tak zvãne razlözsene vesznice, sterih je najvecs po vinszkih krãjaj. Hizse posztãvlajo najvecs v formi právoga kôta, tak da glêda edna njegova sztrànica z hizsnimi ôknami na cészto. Materiãl za pôvanje hizs sze je po návadi ravnao po prirodnih pogojoj, a nãgla i vizika zevcesenost nasega lüdsztva je povzrócsila, da morejo mãle, leszene, iz ilovice i szlãmov pokrite hizse dati prosztor zidanim. Kmécske hizse szo napunjene sz preprósztim kmécskim pohistvom. Po sztênaj vizijjo kêpi szvétcov i drügi szvéti kêpi. Okna pa ozsivlajo korine v teglinaj. Okoli hrambe i za njov lezsi skegen sz, tratov i bogatimi szadovnjãki. Na podôknaj pred hizsov pa je ogracsek za rôzse. Ka sze csisztoitse, nase lüdsztvo dalecs prekãsa vnôge bogate i kulturne nãrode, ka sze najlepse vidi po skegnaj i hizsaj.

Vãrasko lice imãjo pri nasz szamo tri naszelbine: Muraszombat, Alsôlendva i Szentgotthãrd (Monoster). Muraszombat vdãbla v najnovjem csãzi bole pomenlivi znacsãj kak vérsztveni i kulturni oszrêdek Vogrszko-Szlovenszke krajine.

Tô pizano i zvünrédi lepoto nase zemlice, vsze poszejane z belimi vesznicami, escse posebno véksajo nestevilne cérkve i kapole po ravnica i bregàj, stere szo nasa vöpovedana znacsilnoszt i szo dàle sz szvojimi patróni tüdi imé vnogim szlovenszkim kràjom. To pizano lepoto escse povéksàvajo tüdi sztári grádi, vmirajöcsi szvedoki nekdasnje goszpcocsine.

Za naso krajino je jako pomenljivo vszakolétno veliko szezonszko izszeljàvanje, ka je najbole nasa krvavécsa rana na nasem národnom téli.

Po szvojem znacsàji je nase szlovenszko lüdsztvo mirno, posteno, z màlim zadovolno, gosztolübno, zvünrédi delavno, csedno i verno, a premalo szamozavesztno, naszproti tujinci pa nezavüпно. Nasi lüdjé szo ocсуvali escse doszta lepих navàd i gojijo vrëlo lübézen do szpëvanja, do szvoje zemlé i jezika. Szamo tak lehkó razmimo, ka szo sze na toj vetróvnoj zemli ocсуvali do dnesz sz szvojimi lasztivnosztmi.

Ar zse po szvojem znacsàji nase lüdsztvo rado csté i je tüdi nagnjeno k zevcsenoszti, sze je proszvetno i kulturno zsvlénje v najnovejsem caszsi precí nadignolo med njimi. Doszta sze je napravilo za szpoznàvanje i raziszkàvanje nase krajine v znansztvenom i umetniskom poglédi.

Ka nam je dnesz nájbole potrebno? Vszaki, ki bi rad zapüszto szvojo domàcsó hizso, naj prlé dobro premiszli, ali je k tomi zaisztino prisziljeni. Poszkrbi naj szí delo v domàcsó vészí. Mogócse z zbósanim vérsztvom doszégne tüdi na domàcsój zemlji potrebén krüh. Na dale je potrebno, da sztarsi premiszlijo, kakso mestrijo, rokodelszto dàjo navcsiti szvoje déco. Zakaj bi vszi szedeli domá? I zakaj bi vszi steli biti sòstari? Na razlicsne forme je mogócse dnesz zaszlüsziti krüh, szamo dobro volò trbé.

Doszta nepotrebnoга izszeljàvanja je bilò med nami zàdnja lèta szamo zatò, àr sze lüdem ne dàlo domá poiszskati dala pa tüdi zato, àr szo szí vnògi zseleli »goszpodszko« zsvlénje v szvili i zsameti. Nas cslovek ide po szvétí i hitro rad pozàbi domàcsó rêcs, postenjë i lübézen do vszega, ka je domàcséga. To je posebno nevarno pri nasih sòlanih lüdeh. Tè radi pozàbijo na nase szíromasko i trpécse lüdsztvo. Zato nam je potrebno tüdi to, da ide kém vecs nase mladine v sòle, da sze tü navzeme tüdi lübézni do szvojéga lüdsztva i bo njemi v telòvno i düsevno pomòcs.

Goricski.

zevcsenosz — izobrázba.

vöpovedani — izraziti.

Sztári Szcîs sze _____

_____ mascsüje. . .

Müra. . .

Kak kacsza sze szüicse med' pôli, szenozseti, tihimi vesznicami.

V tihih meszecsnih nocsäj je kak szkrivnosztzna peszem. Hitri vâli sze zagânjajo v mline i csune. Razbijejo sze v jezero dzsündzsov i szkrivnosztzno sümljâjo. . .

V szprotolêtnom i jeszénszkom dezsevnom csaszi pa posztâne kak pozoj. Zamâzana voda sze divje vali po sztrügi, presztopi bregé, poplâvi szenozseti, njive i sze razlijé po vesznicaj. Teda sze zacsüje zdvojeni krik. Lüdsztvo bezsi i iscse zavetja. Leszene kucse skriphejo, ta i ona sze zrüsi.

Müra. . . szkrivnosztzna peszem. . . sztrahoten pozoj. . .

Tisztzo szprotolêtje je obetalo szlabe csasze. V drügoj polovici februâra je zapihao mocsen jug. Sznêg sze je nâglo topio. Iz delé-snjih krajov szo prihâjale novice, da sze z gôr valijo veliki küpi sznêga.

Sztári Szcîs je szlüto, da ne bo dobro. Vesznicсарom je priporôcsao, naj poprâvijo naszip, steroga szo pred lêti napravili na nâjbole nevarnom meszti. Njegova rêcs je bila zabadav. Moski szo njemi prôti gucsali. Najbole glaszen je bio Meolic, steri sze je racsunao za vêkse kmete i je ne mogeo trpeti, da bi zmâgao Srês, szsterim szî je bio nekoliko navszkriksz.

Srêsa je oponâsanje vesznicsarov zdrâzsilo i to teliko bole, âr je ne miszlo na szebé. Njegova hizsa je bila zidana i je sztâla na taksem prosztori, do steroga je voda malokda szégnola. Vesznicсарom je steo dobro, tüdi Meolici, ki je imeo hizso blüzi naszipa i je bila v nevarnoszti.

V nedelo szo prisle o sztânji vodé nove novice. Zamâzana voda sze je zse valila prôti Grâdci. Szpôtoma je poplâvila vsze ravnine.

Szcîs je csteo novine i nemirno kimao z glavôv. Ne je sztrpo domâ. Vzeo je palico i seo prôti Müri.

Voda je mocsno sümela. Brôd je jêcsao od vdârcov valôv. Csuna, ki szta bilâ za njega privêzaniva, szta sze trgâla kak divjiva psza.

Na brôdi szo sztâli brodâr i stirje ribicsi. Neszo gucsali, nego glédali — zdaj prôti nébi, zdaj vodô. Bili szo nemirni.

Szrês je tiho sztôpo na brôd. Tüdi szâm je pogledno proti nébi, po sterom szo plavali goszti, tmicsni oblâki. Nato sze je zagledno v zamâzано, zsuto vodô, ki sze je divje valila i sztrahotno sümila.

»Kda pride glâvni vál?« je pitao za nekaj casza.

Mogôcse zse vütro« je odgôvoro nâjsztarejsi ribics, ki je zse prek pétdeszet lét prezsivo pri Müri i jo je poznao.

»Ali bo mocsen?« je dale pitao Szrês.

»Zse dugo szmo ne imeli taksega. Pogledni nébo! Taksih oblâkov szem zse vecs lét ne vido. Prlé je bio grofov gazda tü. Pravo je, da bo proszo szoldâke na pomôcs.«

»Ali bo tak nevarno?« je zamrmrao Szrês. »Pa vam je gazda dào kakse delo?«

»Ne!«

»Potom vam pa jaz dam delo. Vam je prav?«

»Dobro!« je odgôvoro nâjsztarejsi ribics.

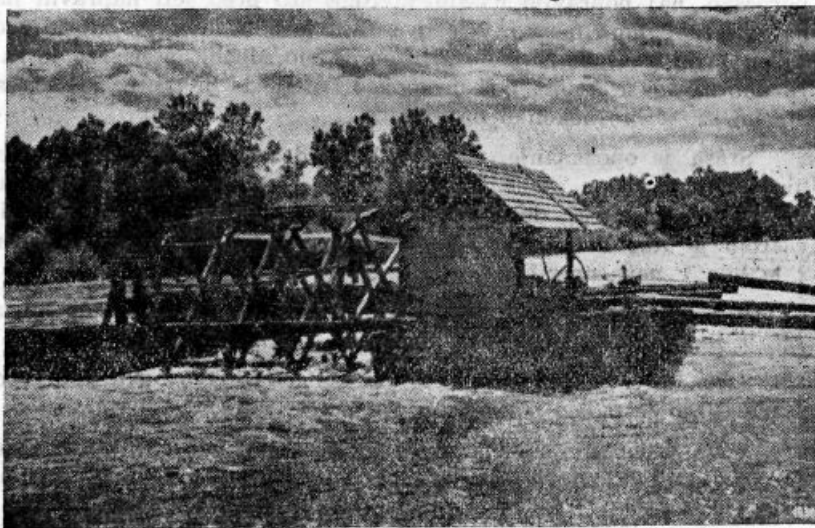
Drügi trijé szo prikimali.

»Sz csunom pridite do moje szenozseti. Tam csâkajte! . . . Dokecs ne pridejo szoldâki, cse szploh pridejo, bôte meni pokorni.«

»Dobro, a zakaj nasz bos potrebüvao? Tvoj dom je ne v nevarnoszti.«

»To nikaj ne. Vi szamo pridite, bôte zse videli, kakse delo vam dâm.«

Ribicsi szo szi szkimâvali. Szrêsa szo ne prav razmili.

Mlin na Müri.

»Do večséra bojte pri szenozseti« je dodao Szrês, nato pa sze poszlôvo i odiseo.

Szrês je pomali koracso kre Müre. Seo je do naszipa i je sztô-po na njega. Nekaj casza szi ga je ogledâvao i szkimâvao. Potom je pogledno prôti Meolicovini.

»Sztvâr z mojim szinom sze bo dobro vredila« je zamrmrao. »Le csâkaj Meolic, escse rad njemi dás szvojo hcsér! Tvoje gizde bo naszkori konec!«

Szrês je imeo szlabotno, betezsasztô zseno, ki njemi je rodila szamo edno dête — szina Stêfa. Szin sze je zse pred leti zalübo v Meolicovo sztarejso hcsér — Veroniko. Iz vszega szrcâ jo je lübo, àr je bila lêpa, rázumna, vrla deklina. On je ne naszprotüvao nje-govoj lübézni i je pred edním letom Meolica proszo, naj njemi dá Veroniko za szneho.

Niscse je ne miszlo, da Meolic zavrné tó prosnjo. A itak sze je tak zgôdilo. Gizdâvo je pravo Szrêsi:

»Cse tüdi bos imeo deszét szinôv, ni eden ne dobi moje Veronike za zseno.«

Od tisztoza casza je med njima ne bilô prâve domâcsnoszti. Mogôcse je Meolici bilo zsao za tiszte recsi, a je bio pretrdi, da bi tó povedao. Szrês pa tüdi ne bio tiszti cslovek, ki dvakrát proszi za iszto sztvâr.

Mlâdiva szta sze vdála v to — Stêf ponoszno, Veronika pa z zsalsosztjov. Mogôcse szta malo vüpala, da sze trdokornoszt sztà-rih potere i té doszégnetâ, ka szta zselela.

Szrês je csüto, da ga je Meolic razzsâlo i ponizsao, cserâvno je imeo szamo eden frtao grünta, on pa treszti plügov.

Pri szpomini na tó sze je zbüdila v sztàrom bridkôszt.

»Le csâkaj, Meolic,« je znova zamrmrao. »Vütro ti pokazsem, sto szem.«

Pomali je seo prôti dômi.

Glâvni vâl sze je hitrej blizsao, kak je napovedao sztàri ribics Voda je vidno narâcsesala i sze zagánjala v naszip.

V vészji je zavlâdao sztrâh. Lüdjé szo drkali szem pa tá, brécsali i resüivali szvojo szromascino.

Okôli deszête szta sze povrnôla od naszipa Stêf i hlâpec. Sztà-ri njiva je bojécse pogledno. Szlütô je, da sze je nevola pripetila, ovacsi ne bi prisla domô.

»No, ka je? Zakaj szta prisla domô?

»Voda je naszip pretrgala.«

»Kde?«

»Kak navâdno. . . Blüzi Meolicovih. . .«

Szrês je toga ne zselo, a je szlütô, da sze kaj taksega zgodi.

Meolic sze nikdàr ne brigao za tiszti tao naszipa, steri je bio kre njegovoga grünta i tak je bio tiszti tao najszlalsi.

Stéf i hlàpec szta djàla lopate nakla i vszela na sztube. Bila szta zmantràniva. Ocsa je za nekaj casza pitao:

»Kde szo ribicsi?«

»Pri nasoj szenozseti. Csàkajo na vaso zapòved.«

»Dobro. . . Stéf, poszljùsaj! Vszedi szi v najvéksi csun, v sterom je prosztor za petnàjszt lüdi. Sz szebov vzemi dvà ribicsa. Veszlajte do Lükácsvih i jih vzemite v csun. Njih je szedem pa vi trijé, to je deszét. Potom vzemite Fujszove. Tiszti szo stirje. Tak bo v csuni stirnàjszt lüdi. Za ednoga escse osztàne prosztor. Veszlájte do Meolicovih. Tam vzemite v csun Veroniko. Razmis? Szamo njo szmès vzéti. Drüгим povej, naj csàkajo, dokécs ne prides po njé. Cse Veronike ne püsztijo, püsztì vsze tam, naj csàkajo, da jih sto drügi rêsi. Razmis?«

»Ocsa«, je probao prosziti Stéf.

»Tak more biti, kak szem pravo,« je sztàri vdaro z nogòv ob tla.

Stéf je ne razmo ocsé. Nikdàr je ne bio mascsiüvalen. Ka je zdaj vdarilo v njega, da je tak trdi?

»Sto trpi, bole miszli. . . Malo sòle ne bo szkòdilo.«

Stéf tüdi toga ne razmo, a ne je szpitàvao, àr je ocsa csemezaszto glédao.

Med tem sze je od Müre csülo bobnenje vodé. Od casza do casza sze je mocsno zaszveto, iz vesznice pa sze je csüla breka.

Stéf sze je pascsò k ribicsom. Vecskrät je zakricsao »halò« i ribicsi szo njemi odgovàrjali.

Na konci szenozseti szo ràszle vrbe. Za edno szta bilà privèzaniva dvà csuna. Na brègi szo sztàli ribicsi i pàr drügih lüdi.

Stéf je ribicsom szporòcsò ocsino zapòved. Nato je szkocso v véksi csun. Dvà ribicsa szta ga naszledüvala.

»Naprej pròti Lukácsovim!« je zapovedao Stéf. Njegov glàsz sze je komaj csüo med bobnenjom vodé.

Ribicsa, ki sza osztala na brègi, szta odvèzala csun. Voda ga je zgràbila i ga stela odneszti. A mocsne roké treh mòzs szo ga zadržsàle i ga naravnàle po sztrügi nazgor.

Za dobre frtao võre sze je v tmici zacsiü Stéfov glàsz:

»Halò, Lukácsovi, kde szte? Vuzsgite poszvèt!«

»Nemamo poszvèta! Tü szmo!« sze je csüo odgòvor.

»Tü—ü szmo—o!« sze je escse ednòk csülo.

Veszlàcsi szo obrnoli csun v tiszti kràj. Priveszlali szo do hize, ki je zse sztàla v vodi. Lukácsovi szo hitro poszkàkali v csun i veszlàcsi szo ga nato obrnoli pròti Fujszovim.

Tüdi Fujszovi szo szrecsno poszkàkali v csun. Zdaj je bilò escse za ednoga csloveka meszto.

Stêf sze je zmiszlo na ocsino zapoved i je globoko zdehno. Kak naj szpuni njegovo volô? Takse ravnanje je ne lepô, a ka szi znà? Ocsino zapoved more szpuniti.

Meolicova hizsa sze je zse kôpala. Voda je szégala zse szkoro meter viziko. Meolicovi szo bili na hizsi. Kda szo zacsüli veszlànje i cslovecse glàsze, szo zacsno li zazàvati na pomôcs.

»Eden prosztor escse imàmo v csuni?« jim je szkricsao Stêf.

Na hizsi je zavlàdala tisina.

Zse to je povzrôcsilo, da je Stêf priveszlae po ednoga od njih.

Àr je bilô vsze tiho, je Stêf szkricsao:

»Veronika lahko pride, njo vzememo v csun.«

Té recsi szo zadele Meolica, kak da bi tresznolo. Sztàri je zacsüto vrocino. Sztiszno je pesznice i zse odpro vüsztà, da bi sze obrégnu na Stêfa, a sze je premàgao. Pri szlaboj szvetloszti szvêcse je vido blêde obràze szvojih domàcsih i to ga je vkrôtilo. Za pár hipov je velo Veroniki:

»Idi!«

Deklina nekaj casza ne znàla, ka nàj vcsini, potom pa je le sztôpila k sztubam, ki szo vodile dol.

Sztàri Meolic pa je brekno szkocz okénce:

»Tak. Veroniko odpelate, betezsno mater pa tü nehàte. To je lêpo ravnanje.«

»Mati szo betezsni?« je pitao Stêf.

»Ne, ne!« sze je zacsüo preci szlab zsenzski glàsz. »Szamo pelaj Veroniko. . . Ve tüdi po nàsz prides, do tecsàsz pa zse pocsàkamo.«

»Ne bote csakali!« je pravo Stêf.

V naszlednjem hipi je szkocso v vodô i gazo prôti dveram. Veronika je sztàla na pràgi, jo vzeo v nàrocjsja i neszeo v csun. Nato je escse ednôk seo prôti dveram. Szkocso je v hizso. Kda sze je znova prikàzao na pràgi, je imeo v nàrocjsji sztàro Meolicsko.

»Peter« sze je obrno k ribicsi, »deni jo na moje meszto! Veszlàjte prôti dômi. Potom pa sze povrnite!«

Csun sze je zgeno. Stêf pa je seo nazàj na hizso. Meolicovi szo ga zacsüdeno glédali. On pa sze je tak oponàsao, kak da bi med obema družsinama vlàdao nàjlepszi mir. Prijázno je gucsao i mládi szo sze naszkori zbràli okoli njega.

Sztàri je escse osztao trdokoren. Csüto je toti, da bi mogeo szpregucsati, a ponosz njemi je bràno. Nazàdnje pa sze njemi je szrcé tak omehcsalo, da je morao vüsztà odprêti.

»Stêf, dober cslovek szi!« je zamrmrao.

»Mogôcse, a vi me nemate za taksega?« je odgôvoro Stêf. »Ne vem, ka szem vam prekacao.«

Za nekaj casza je znova zavlàdala tisina. Potom pa je znôva sztàri szpregôvoro:

»Sz tvojim ocsom bi sze rad pomiro. Bo mogôcse?«
Stêfovo szrcé je sztrepetalo od veszélja.
»Kak ne bi bilo mogôcse. Ocsa bodo naszkori tü.«
Meolic szí je odehno. Sztânje je takse, da sze njemi niti ne bo
trbelo prevecs ponizsati.

»Stê—ef!« je nekak zbrekno.

»Tü sze—em!«

Csun je naszkori henjao pri hizsi.

»Pridi doli!« je szkricsao sztári Sztârés, ki je szedo v csuni.

Meolic je pogledno szkocz okence i szkoro drgetajôcse pitao:

»Tüdi nâsz vzemes sz szebov?«

»Cse scsête. . .«

Meolicovi szo sli za Stêfom.

Stêf je Meolica poszâdo k ocsi. Pred njima szo szedeli ribicsi,
na drügom konci csuna pa Meolicovi szinôvje. Szâm je vzéo veszlo
v roké.

»Naprej!« je pravo, kda je bilô vsze v rédi.

Valóvi szo sze pognali csun. Sztári Sztârés sze je sztiha szmejao,
âr sze je njegovo »mascshvanje« tak poszrecsilo. . .

K. F.

—> O <—

DZSÜNDZSASZTE RÊCSI.

Po szmríti pariske umetnice Levalière Eve szo med drügimi za-
piszki najsli tüdi papir, na sterom szo bilé napiszane ete recsi:

Moje najlúbse imé — Jezus.

Moj najlúbši kincs — Trnjeva koróna.

Moje najlúbse jelo — Angelszka hrána.

Moja najlúbša pitvina — Voda zsvilênja.

Moja nalúbša disáva — Kadilo.

Moje najlúbse oblacsilo — Szpokorni oblêcs.

Moj nalúbši sport — Klécsanje.

Moj najlúbši kráj — Kalvárija.

Moja najlúbša jákoszt — Vdánoszt.

Moja hizsa — Nebésza.

Moj voditel — Szvétí Düh.

Moja najlúbša kniga — Evangelium.

Moj najlúbši oprávek — Premislávanje.

Moje najlúbse farbe — Béla i rdécsa: csisztozt i lübézen.

Moja lászt — Grob.

Moj cil — Jezus.

Krisztus je vsztano zavüpajmo.

Krisztus je vsztano! Tô nam szvedocsi, da Bôg drzsi szvoje obecsànje, ne preminjävle szvoje lübézni, ne zapüszi szvojih prijätelov, naso düso i têlo oszrecsi za vszikhär.

Kda sze je zébralo vecs szovràznikov prôti Bôgi kak na vélki pétek, kda je od vszeh krajov tedasnjega szvetà priseo zsidovszki nàrod na vüzemszki szvétek i v eden glàsz zahtêvao od Pilátusa, naj obsôdi Jezusa na szmrt? Kda je pekeo bole zmagüvao kak te, da sze njemi je poszrecsilo med apostolami nàjti odávca Judása, Szina bozsega pa vrcsti v najvékso szramôto i zapecsatiti njegov grob? Zaisztino, Krisztusovo kràlesztvo je te onemoglo pod krizsom, szkrvavelo na krizsi.

Pa je sz tem posztàlo bozse obecsànje prázno, da bo Krisztus vsztano, odküpo szvét i kralüvao na veke? Ne! Krisztus je vsztano kak je pravo. Sz trplénjom nasz je odküpo.

Sz szvojov szmrtjôv je premàgao szmrt. Razegnao je sztrazsàre pri grobi, znôva je vküper pôbrao szvoje vucsence i kràlevszko nasztavo szvojo szvéto Cérkev. Ne zapüszi nasz nikdär vecs. Pri nàsz osztàne. Njegov düh vlàda Cérkev, njegovo szvéto oltàrszko Szvesztvo hráni nase düse. Njegovi prijäteli z veszéljom vmirajo za njega — Krisztusa Kraià.

Cse je Krisztus zmàgao te, kda je bio scsiszta oszàmteni, zakaj bi mi szmeli zdvàjati nad Bôgom? Nikdär!

— »- O -« —

Krízš Krisztusov i pàpa.

Bozse kràlesztvo na zemli dozsivla dneszdén najbole razburkane csasze, steri szo puni zmesling i pregànjanj. Sz tém szmo mi katolicsàni sztôpili v odlocsilen hip szvetszke zgodovine. Obràz szvetà sze premenjävle, sztàri csasz zahàja, novi sze pa escse ne narôdo za sztálno. I v tom csasz, kda sze vesz pekeo zagànja v Petrovo szkalo z nedopovedljivo besznoszto, da bi rad sztrô i razrü-

Krisztus je vsztano od mrtvih. Veszélimo i radújmo sze!

so trdo zidino katolicsànszke Cérkve, trbê napnoti vsze szile, da sze zasztàvi tá vodina szovrástva prôti Krisztusovoj Cérkvi.

V teh zmeslingaj i nevolaj sze ponüja zmêsanomi cslovecsansztvi vsze puno krivi prorokov, steri bi radi »rêsili« szvét. A sz szvojimi krivimi návuki escse bole zamotàvlejo zamotani szvét.

Mi katolicsàni pa znàmo, da je edina resitev v nasih rokàj. Krizs Krisztusov, steroga pàpa, vidni poglavár Krisztusove Cérkve, zdigàvlejo visziko v zràk, je nase znamenje. Zse szkoro dve jezero let zvršàve Cérkev v tom znamenji poszlànsztvo mirá i lübézni. I v tom znamenji szo bila izvršena csüdovita dela: vsza zgodovina nam szvedocsi o tom.

A tüdi peklenszke szile szo ne pocsivale. Brezi presztánka szo napàdale Krizs, znamenje Krisztusove môcsi. I dnesz sze bije boj, najhüjsi boj v zgodovini Cérkve, med krizsom i satanom, naj bo to brezbozsi komunizem ali novo pogansztvo. Eden i drügi mecseta krizse iz szlüzshenih hizs, csesztilce krizsa pregànjata, zapirata i morita.

V tom satanszkom bôji prôti Krisztusovomi krizsi, more biti nase szrcé puno lübezni i szmilenja do trpécsih. Sz trpécsimi trpi tüdi nas szküpnì ocsa - pàpa. Molimo tüdi za pàpo. Imejmo zavüpanje! »Jaz osztànem z vami vsze dni do konca szvetà« — «Peklenszka vràta je ne bodo premàgala.

Zse vnogo jih je bìlô, ki szo steli premàgati krizs i Cérkev. Najvêkse szile szvetà szo sze vküppriszégnole, ka moreta obà prejti sz szvetá. Toda prejsle szo najvêkse szile, preganjàlci szo sze szpremenili v pràh, a Cérkev sztoji nepremàgana i krizs escse glàszi vero v krizsanoga Bogá. Za csaszom krvàvih pregànjay je vszikdar priseo csasz nôvoga pomlajénja. Ő

Zato bodimo gizdàvi na nasega pàpo XII. Piusa! Oni sze ne sztràsij nikoga. Odlocsno szo povzdignoli szvoj glàs z glaszno povedali cêlomi szvétì, kak tüdi njihovi predniki, naj sze dà delavci ka njemi ide z najvisisega meszta szo obszodili komunizem i poganszki raszizem i znôva obszódili materijalizem, steri je pognao szvét v denésnjo bojno. Toda glàs zszvétoga ocsé je mogeo plansno vtihnóti v brnenji letàl i truscsi bomb. Voditeli orszàgov szo jih ne poszlüsali.

Zàto pa imàmo tisztì nôvi csasz, szreccsno zgodovino Europe, ki naj nadomeszti krscsanzsko kulturo.

Po cesztàj lezsijo mrtvi, pohojeni, razmetani grobi szo szpremenili, lêpe rodovitne njive v neizmerno püsztino. Na jezere lüdi bega vsze v krizs, da bi najslì bàr kakse màlo meszto za mirni pocsiinek, vsze izsztràdane, gôle i betezsne, prék zdroblenih csunt mrtvih, vsze razmetanih po cesztàj, sze valijo najnovejsi taki?

Cse bi vszi národì poszlüsali glàs pàpe iz Rima i sze oklenili sz szvétov lübéznov krizsa, bi sze zse dàvno razlio mir na zemli.

Iz zšivljenja veszéloga dühovnika.

Kaplán van Haecke Lajos je bio gorécsi delavec v Goszpódovih gorica, veliki dobrocsinitel sziromàkov, pri vszem tem pa vszikdàr vedroga dùhà. Med vnôgimi zgôdbami je szamo nekaj tü.

Szramotilci.

Ednôk je Lajos szrécsao na vôszkom trotoàri neksega zagri-szenoga brezverca, steri njemi pràvi:

»Ognite sze, jaz sze ne ognem szvinjàm!«

»Jaz pa.« odgovori Lajos i sztôpi na szrédo ceszte.

Drügics je pa csakao Lajos na prihod cuga, kda sze njemi pri-blizsàvleta dva decska. Eden ga pita:

»Velecsaszti, ali szte ze csüli najnovejszo novico? Vragà szo najslji mrtvoga, bozsi zslak ga je vdaro.«

»O, te pa szprimate moje globoko szocsütje,« odgovori Lajos. »Zdaj szte szirôte brez ocsé.«

Drüгим pa, ki szo sze norcsàrili iz vere, pa pràvi: »Goszpôd, vi prihajate pacs od zapàda?«

»Kak miszlite tó?« pita eden med njimi.

»No, ve pa znàte, da szvéto Piszmo pràvi: Môdri szo prisli od vzhoda.«

Zàdnje iz lagva.

V vrôcsih dnévaj je imeo van Haecke rocsko sôra na sztoli. Njegov barbêr je zgrabo za vszakso priliko, da szì je vecskrât gutno iz njé. Kda je Lajos tó opazo, je narôcso küharici, naj odneszé rocsko, prlé kak pride barbêr. Ali küharica je bila pozabetлива i sze je ponôvilo vsze kak prlé. Drügics pa je Lajos izpràzno rocsko i natocso do polovine jeci.

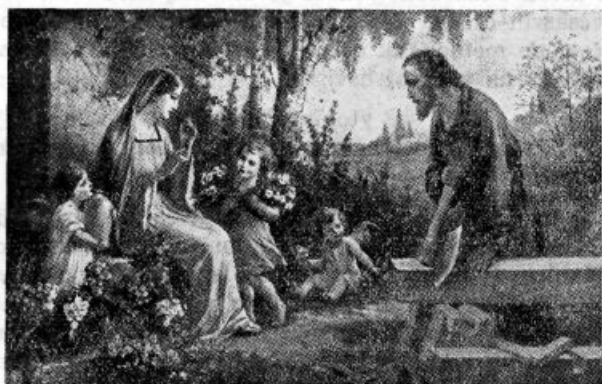
Barbêr pride i Lajos szì vszéde.

»Goszpôd,« pràvi barbêr, »nàj sze blagovolijo malo zaszükno-ti. Escse malo na té kraj. Tak! Zdaj bo slo. Hvàla!«

V tisztom hipi je bio jeci v njegovom grli. Lajos sze je zgle-dno i pitao: »Vam je pitvina povôli?«

»Hu, kak kiszila!« szì zdehne barbêr.

»Ne csüdo, bilô je zàdnje v lagvi.«

Mir bozsi, szvéta lübézen, sz sterov sze lübijó med szebov i pa lübézen do molitve, dela i tiho prenàsanje nevôl, plava nad szvéto^v Drüzsínov. Naj tüdi nad nasimi drüzsínami!

—→ O ←—

Kmécska szmrt

Sztàri Planjàvec je bio escse trden mozs. cseravno je vértivao zse nad treszeti lét na szvojem lepom obsirnóm imànji. Zsivljenje njegovo je teklo, kak tecsé pacs velikoj vecsini, cse ne vszakomi kmécskomi vérti: v prvoj mladostzi »pô jocsá pô szmêha«, potom v mladenicskih létaj domà teliko dela, keliko ràvno trbé, na proscse, nji i na szenji malo vecs vina v glavô, ponocsi pa malo voglàrenja i bitja, nato pride zsenitev i z njôv vréd — szkrbi i dela vszìkdàr vecs. Tak pride sztaroszt i z njôv zselênje po pocsinki. Szin je doràszeo, sztàri pa lészse pocsivat: najprlé v kôt za toplo pécs, nato pa pomali vö v hladén ograd okôli cêrkve.

Sztàromi Planjävci je ne hodilo na miszeo prepüszttiti imánje steromi szvojemi treh szinov ali pa vzéti zeta v hizso. Sztàri je zse-leo szàm delati i szkrbeti, dokecs je bilò kaj mocsì. Le nekaj ga je vcsinilo vcsàszih csemérnoga: od mladoszti szè je imeo beteg, »vélki beteg« ga je metao, tak da je ne bio varen ne v cèrkvi, ne na vòzi szená i ne na vòszkoj brvi.

»Bujem sze ali pa sze vtopim« je pravo vcsàszih, pa je le plèzo na sztreho, cse jo je trbelo popraviti. »Kak mi je namenjeno, sze je tolázso.

Bilò je na jészen, kda je sztàri Planjavec zse ob tretjim v dve-ma dnévoma glédao gola rébra na szlamenoi sztrehi szvoje hizse. »Prekriti, zakrpati trbé!« je djào, vzeo sz police na okni vinjék, ve-lo szini Antoni, naj pripravì nekoliko ritovin, szam pa je seo v brég do zsive meje. Pod grmòvjom je nabirao szüho pràprot, vrgeo na njo jalicsovino i vuzsgao. Z nozsom je rezao belo brèzje, trèbo sibe i je metao na küp poleg ognja. Kda je vido, da jih bo zadoszta, je jemáo vszako poszebi sz küpa, jo drzsao nad ognjom i jo zaszüká-vaò: ve je szàm vsze za szvoj dom: kolàr, teszàr, orács, pokri-vács. Nojco je steo lüknje v sztrehi prekriti, i njemi je zatò trbelo vitre, da privèzse szlamo na ràglice.

Bio je zse szkoro pri kráji z vitrami; pogledno je dol proti do-mi, cse je Anton pripravo sope. Nagno sze je prek plaména i z prà-vov rokov trdo zavio brezovo sibo okòli roké. Naednok njemi je za-sümelo v glàvi. »A-a-a-a-h« je za jécsao i sze porino vkraj od og-nja. Sztao je na gornjem brégi i sze opotekno nazàj.

Vélki beteg ga je vrgeo, szpadno je z obràzom naprej, tèlo ma-lo v kraj na pràvo drzsécs, roké pa pred szebé. Obe ròki szta prish v plamèn, a on je nikaj ne csüto i je ne imeo mocsì, da bi je potè-gno nazàj. Zgübo je zaveszt.

Med tem je szin Anton pogledno proti meji i vido, kak je ocsa szpadno. Z glasznim krikom je bèzsao gor, za njim escse szesztra pa dekla i szo potègnoli ocsò iz ognja. Tüdi hlàpec je pribèzsao, drügih szinov je ne bilò domà i preneszli szo sztarca v hizso na po-sztelo. Mati je stela pomàgati, ali szlabo njoj je posztanolo. Zdaj je pravo eden tò, drügi tò, liki roké szo bilé tak opecsene, da szì jih je niscse ne vüpaò prijéti.

»Kiszilo zelje i hajdinszko melo dajte gor!« je pravo hlàpec. V szili je vszaki tanács dober. Vcsinoli szo tak, mocsili sztarci glà-vo i szkoro je priseo k szebi. Liki zdaj je tülo od bolecsin.

Poszlali szo po dühovnika i vracsitela. Sztarec je ne mogeo vecs brécsati, szpovedao sze je i kda ga je vracsitel obvézao, je le-zsao mirno v znàk i szamo vcsàszih je zdehno.

Vracsitel je malo posztano na sztubaj, kda njemi je szin plà-csao. »Ne vem, ali bo kaj z ocsom! Gvüsno vmrjéjo.« Hcsi je na

glász zajókala, szin je ne szpremeno lica i ne dao recsi od szebé.

Keszno na vecsér je bilô, kda szo sztáli vszi domàcsi okôli ocsine posztele. Tüdi nekaj szôszedov je bilô navzocsih.

»Neszreca, to je neszreca!« je szkimàvao z glavov szôszed Csesek.

»Vmerjés, Planjavec, vmerjés, toga nihcse ne ozdràvi«

Sztarec je csüo té recsi pa szo njemi ne bilé sztrasne.

Mati Planjávka je csepéla na klôpi pri pécsi, pa jókala je ne vecs. Mati je szôszedi nekaj posepetnola na vüho.

»Planjavec — ka, cse bi poszlali po moske? Dobro je, cse cslovek v réd dene, ka trbê.«

Sztarec ga je z medlôvnim ôkom pogledno. »Ka pràvis?« je djao. Tô je bilô prvo pitanje po dûhovnikovom odhodi.

»Testament napravi!« je kricsao Csesek i sze szküsao naszmehtoti.

»Stere pa scséta?« je pitao Anton, kda je ocsa ne odgôvoro.

»Csesek je tü,« je pravo betezsniak pomali, »te pa escse Buncsek.«

»Escse eden mora biti,« je szilo Csesek, ki je dobro znao takse sztvari. »Ka pa Orehek?«

Planjavec je odkimao z glavôv. »No pa Martinec?«

Betezsniak je prikimao i pol vöre szledi szo szedeli vszi trijé szôszedje v hizsi i prizsigali szvoje pipe.

»Oh, oh, oh!« je zdihàvao Martinec.

»Vmerjé, vmerjé,« je glaszno pravo Csesek.

»Kak pa bôs — Planjavec?« je pitao Buncsek.

»Uh-uh-uh!« je pravo té i obrno glavô prôti zidi. Od domàcsih je osztála szamo Planjávka v hizsi. Nekaj hipov je bilô tiho v hizsi. Betezsniak je prvi szpregôvoro. »Zemla naj bo Antonova,« je djao pomali, »drügam pa po 800, Micki pa escse gosztüvanje pa posztele pa skrinjo, cse sze ozseni.«

»Pa za szvéte mese?« pita Buncsek.

»» Szto rajnski za mese pa za cérkev tüdi 50 ranjski!«

»Pa za kermينو?« sze je oglászo Martinec.

»Tüdi kermينو mora napraviti.«

Vszi szo bili tiho, cse tüdi je vszem bilo escse nekaj na jeziki. Ar je niscse od szôszedov ne szpregucsao, sze je oglaszila Planjávka tam od pecsi: »Ka pa meni?«

»Materi pa herbijo, stero imà v zemli, pa zsivezs do szmrtri, pa kôt, pa oblécs-«

»Pa drügo nikaj?« je zajávkala sztarica. »Te szam sze pa za tô trüdila pa delala kak csarna zshivina?« Vdàrila je v glaszen jocs.

»Ve szem sze jaz tüdi!« szí je vzdehno Planjavec.

»Da me bodo na shtëre dni od hizse tirali! To szem priszlũzsi-la!«

Nisce med moskimi je ne razmo njéne bolecsine. »Ka pa dugi?« pravi Csesek, »je kaj duga?« — »Ve vszaki zná za njega,« je mrmrao betezsniik. »Cérkvi je 30 rajnski pa Juracsovomi Pavli, 15 ranjski pa Gosztincsari - na pijacsi.«

Szõszedje szo kimali; za cerkveni dug szo znali vszi, za drũgi-va dvá nê ali znali szõ, da je tõ vsze. Planjavec je bio trden kmet.

»Te pa meni nikaj vecs?« je pravila mati escse ednok.—

»Doszta bi imeo placšivanja!« je mrmrao Planjavec. »Kde bo jemáo?«

»Tõ je moje placšilo! Kõdivat pa proszit bom sla.« — »Uh-uh uh!« je zatũlo betezsniik na glász.

Hcsi Micka je szõtõpila v hizso i za njõv escse drũgi. Znali szo, da je testament naprvãveni. Planjavec je glédao v sztêno. Mraz ga je zácsao szpreletãvati, zaprva pomali, potom pa vszickdãr mocsnej-se, da sze je posztela trõszila. »Vmerjém!« je pravo zdaj na glász.

»Poszvêt, poszvêt!« je zazãvala dekla. »Molite, molite!« je velo Buncsek, mati Planjãvka je zacsnola na vesz glász moliti; vszi szo pokleknoli nakla, szamo Anton na klõp pri pécsi. Prlé kak szo zmolili nekaj ocšenãsov za pokojne dũse, je imeo Planjavec vsze zemel-szke szkrbi i bolecsine za szebov. Zsenszke szo zajõkale, moski pa szo sze razisli na vsze kraje.

Zdaj zšivé Antonov rod na Planjãvi; trdi i mehki, grõbi i lũ-beznivi, mocsen i szlab, szebiesen i dobroszresen — kak ga poglédnes.

Pa kda vmérãjo tã lũdjé, sze szmrti ne bojiio!

K. J.

—»-O-«—

SZVÉTA NÔCS

Bio je môzs i té môzs je odiseo v tmicsno nocs ogen iszkat. Od kucse do kucse je seo i klunkao na vszaka vràta. »Lüdjé bozsji, pomàgajte mi!« je proszo. »Zsena mi je ràvno porodila i zaküriti moram, da sze szegrejeta mati i dète.«

A bilô je keszno v nôcs i vsze je szpàlo. Niscse sze njemi je ne oglàszo. Môzs je hodo i hodo. Na konci je v dalecsini zapazo szvetloszt ognja. Obrno sze je v tisztì kràj i vido, da gori na ravnici. Csupora belih ovc je szpàla okoli i sztàri pasztir je szedo pôleg pa pazo na csrêdo.

Kda je priseo môzs do csrêde, je zagledno tri velike psze, ki szo szpàli pasztiri pred nogàmi. Ob njegovom prihodi szo sze vszi trijé zbüdili i na široko odprli gobce, kak bi steli lajati. Vendar je ne bilo csüti glàsza. Môzs je vido, ka sze njim je mrsila dlaka na hrbti, vido, kak szo sze jim v szvetloszti bëlo blescsali osztri zobôvje i kak szo szkocsili nad njega. Zacsüto je, da ga je eden popadno za nogô, da je drügi zgrabò za rokô, da njemi je trétji obviszno na sinjeki. A cselüsztì i zobovje szo jih ne poszlüsali i môzsi sze je nika, nè zgôdilo.

Teda je steo dale, da bi szi vzeo, ka je potrebüvao. Ali ovce szo lezsale tak na teszno drüga poleg drüge, da je nè mogeo naprej. I môzs je sztôpao sztävarem po hrbtaj do ognja. I niti edna sze je nè genila, nè edna prebüdila.

Zse je bio môzs szkoro pri ognji, kda ga je pasztir zagledno. Bio je csemerászti sztarec i trdi do vszeh lüdi. Kda je vido neznanoga csloveka, je prijeco za dugo, osiljeno palico, ki jo je navàdno drzsao v rôki, kda je pàszeo i jo je lücsò do mozsà. Palica je letela naranvòszt prôti njemi, a prlé kak je zadela, sze je ognola i odrbnêla mimo, dalecs prek ravnice.

Môzs je sztôpo pred pasztira i njemi pravo: »Prijàtel, pomàgaj mi! Daj mi malo ognja! Zsena mi je rodila, zaküro bi rad, da sze szegrejeta mati i dète.«

Pasztir bi bio najràj pravo nè. Kda pa sze je domiszlo, da szo tühinci pszi ne mogli naskoditi, da szo ovce ne bezsale pred njim i da ga je palica ne podrla, ga je obisla tesznôba i nè szi je vüpao zavrniti prosnjo. »Vzemi, keliko ti trbê!« je pravo. Liki ogen je bio zse szkoro vgaszno, polen pa je nè bilô vecs i tüdi sibja nè, szamo veliki küp zserjavice sze je escse zsario. Lopatice je pa tühinec tüdi

nê imeo, da bi mogeo odneszti zsarécsi ogen. Pasztir je to vido pa je drügics pravo: »Vzemi kelko ti trbé!« Bio je veszeli, da je môzs nê mogeo odneszti ognja. A glej: tühinec sze je prigno, nàbrao z go-
lov rokov zsvivih vògelov i szi jih zdevao v plàscs. I vògeli szo nje mi ne opekli rôk, szo njemi ne oszmodili plàscsa, neszeo jih, je kak orehe i jàboka.

Kda je hüdobni pasztir to vido, sze je zacsiüdo v szrci, reksi, kaka nõcs je neki tò, da pszi ne grzèjo, da sze ovce ne plàsijo, da palica ne zadene i ogen ne szmodi. Pòzvaó je tühinca nazàj i njemi pravo: »Kaksa nõcs je tò i kak, da szo vsze recsi szmilene do tebé?«

»Cse szàm ne vidis,« je odvrno môzs, » ti jaz ne morem povedati.« I steo je iti szvojo pòt, da bi zanèto ogen pa szegreo zseno i dète.

Pasztir pa szi je miszlo: »Ne piúsztim te z ocsi, prlé kak ne izvem, kaj vsze tò pomeni.« Vsztao je i seo za njim, scsiszta do kràja, kde je prebivao. Teda je vido, da tühinec nema niti kucse, liki da njemi lezsita zseno i dète v szkalnatoj votlini, gde je ne bilò drügoga kak gole, mrzle sztène. Pasztir je vido, da bi vtégno szriomaski neduzsni csrvicsek zmrznoti. I cseràvno je bio trdoga szrcà, ga je itak genilo i zselo je pomàgati. Vzeo szi je torbo z rame, vzeo iz njè mehko bèlo vuno i jo dà tühinci, da bi djao dète na njo.

A kda je pokazao, da je tüdi v njegovom szrci meszto za szmiljenje, szo sze njemi odprle ocsi: Vido je, ka je dozdej nê mogeo videti i csüo, ka je dozdej ne mogeo csüti. Okoli njega je sztàla, goszta mnozsica angelcov sz szrebrnimi perotami. Vszaki je imeo goszli v rokàj i vszi szo na glàsz szpevali, da sze je nocój to nõcs naròdo Zvelicsiteo, ki bo szvét odrèso.

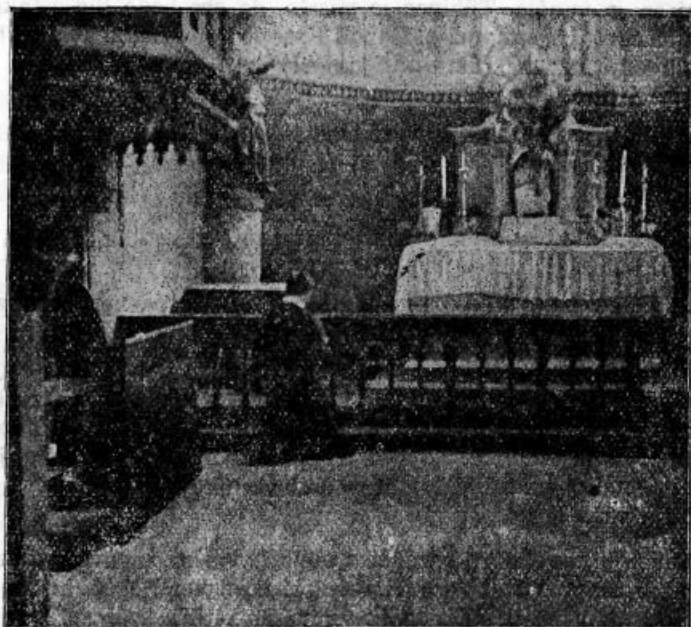
Teda je pasztir zarazmo, zakaj szo bilé tiszto nõcs veszèle vsze sztvári i szo nê mogle nikomi skoditi. Angelci pa szo sztàli nê szamo okoli njega — vszepovszod jih je vido. Szedeli szo tüdi v votlini, szedeli po brègi i letali pod nêbom. V gosztih csuporaj szo prihàjali po pòti, sze pojdocski sztàvlali i sze zgledàvalli na dète.

Na vsze sztrani je donelo veszèlo juvkanje, popèvanje i igranje. I vsze tò je vido pasztir v tmicsnoj nõcsi, kda je ovacsi ne mogeo nikaj razlòcsiti. Od veszèlja, da je szpregledno, je szpadno na kòlena i hvàlo Bogá.

Lagerlöf Szelma.

— O —

Nájlepsa lepota cérkve

Visziko v goràj je zsivo zse vsze szèri plivànos, steri je szkrbno hrano szvoje vernike z bozsov recsjòv i angelszkim krùhom. Lùdjé szo ga imeli tak radi, da szo njemi pravili — nas ocsa.

Edno nedelo poleti je priseo v té kraje neksi izletnik iz vàrasa, da bi szi odpocsino od tezsckoga dùsevnooga dela i sze navzsio csi-sztoga gorszkoga zràka. Kda je sztòpao po vizzikom klanci v brêg, je zacsiò zvonenje. Ne znao odked prihàjajo té glàszi. Zamisleni je sztòpao dale. Pred szebov je zagledno cèrkvico i lùdi, ki szo sze pacsili v bozso hizso. Tùdi on sze njim je pridruzso.

Zvonàr je pozvòno i iz szegestije je sztòpo mèsnik pred oltàr i zacsnò nàjszvetejso daritev. Lùdjé v cèrkvi szo vsztanoli i sze pokri-zsali, odprli molitvene knige ali vzéli csiszla i molili.

Med mesov je bila predga. Vszi szo pazlivo poszlùsali. Bozsi mir je kralüvao v cèrkvi, szamo bozsa rêcs je odmèvala po szvetiscsi.

Priblizsàvalo sze je precsiscsàvanje. Szkoro vszi szo prisztòpili i szprijali krùh zsvljenja. Tak lepo szo prisztòpali eden za drùgim! Brez govorènja i rivanja; roké szo imeli szklenjene, njihove miszli pa szo bilé pri Jezusi.

Mesa je minóla. Tühinec je miszlo, da sze bodo lüdjé taki szü-
noli iz cérkve, pa szo vszi oszتانoli i sze lepó Jezusi zahvalüivali. Po
zahvalüvanji szo sze razvrstili najprlé decá, nato moski i za njimi
szenszke i tiho odhájali iz cérkve.

Tühinec je bio vesz prevzétí nad tak lepim oponásanjom i pobo-
zsznosztjov vernikov.

Kda je plivános priseo iz cérkvi, ga je tühinec nagóvoro:

»Gospód plivános, tak lepó okincsane cérkve kak je vasa, szem
esce ne vido.«

Plivános ga je zacsüdeno pogledno: »O, to pa ne bo csiszta i-
szтина! Nasa cérkev je leszena i szíromaska i nema na szebi nika
takega, kak drüge zidane hizse po várasaj. . .«

»Isztina je, gospód plivános,« je odgóvoro tühinec. »Leszeno cér-
kev imáte. Med mesov szem pa opazüvao vase vernike, kak szo sze
lepó oponásali, molilj i szkoro vszi prisztópili k precsiscsávanji. Pa-
zlivosz, lepo oponásanje i poboysznoszt vernikov, tó je najlépsi kincs
i lepotija vase cérkve.«

Takse bi mogle biti vszakso nedélo i vszaksi zapovédani szvétek
tüdi nase cérkve, da bo vdelezsítev pri mesi kem lepsa, ár sze pred
tebov darüje zsvi Bóg i za tebé vmira na oltári.

— — — — —

NEMIRNO JE NASE SZRCÉ.

Cse sto miszli, da je csloveka mogócsé pomiriti, ga zadovolíti
i oszrecsíti sz tem, da szkrbí szamo za tó, da je nješov zselodec
sztálno pun i imá vszikdár priliko szí vtesiti tüdi drüge telovne na-
gone — tisztí sze korenito mēsa. Isztina, dokecs cslovek csüti glád,
tak dugo dá na prisepetávanje, da za szvoje zadovolsztvo ne potre-
büje drügoga, kak da je szít. Dokecs je na milijóne lüdi, ki nemajo
niti najpotrebnejsega, sze dá graditi szvetovni nazor na materijali-
szticsnom mislenji. Toda trájno sze cslovekova düsa ne dá krmiti
sz taksimi materijalizticsnini povrsnosztmi. Sztàra csloveska pita-
nja od naména zsvljenja, odked i kama, kaj pride za tém zsvljenjom
sze ne dájo na krátko odpraviti, nájmenje pa vnicsiti. Kém bole
szküsašo zadržéti tá pitanja, pritisznóti k zemli, da vsze póka v kri-
zseci, tem bole mogócsno prederéjo ednoga dnéva na szvetlo, tem
bole ponoszno sze vzravnašo. . .

Fiedler E.

OCSA PA HCSI

Bogati Szmrekar Anton je steo prisziliti hcsér Franco, da bi nameszto szíromaszkgoga Brasnarovoga Stevana vzéla bogatoga Pogoznika, steroga je ne màrala. Na pôti k zdàvanji je Franca zbhézsala pred cêrkvijov v vâras k zsenzski, pri steroj je nekda sztanûvala, kda je hodila v sôlo.

Szmrekar pa Szmrekarica szta szamà v hizsi.

»Idi po njo!« prâvi mati.

Szmrekar pa Szmrekarica szta szamà v hizsi.

vâne pipe. Nekaj csasza mucsi, a potom prâvi: »Jaz ne!«

»Cse ocsa ne bo seo, kaksi lûdszki tûdi ne bo seo!« odgovori mati.

»Szâma je zmêsala, szâma naj zajémle!«

»To je ne rêcs, kakso bozsa zapôved vcsi ocsa! Ti szí ocsa...«

»Ka ocsa, ocsa. . . Jaz szem bio! Ona naj bi bila hcsi. Zakaj ne bôga? Zakaj ne dela, kak bozsa zapôved vcsi? Cse je to vcsinila, da je od mené pobegnola, zakaj bi jaz za njov hodo? Ve znà, kde je moja hizsa, szâma jo je nehàla, szâma naj jo iscse. Jaz szem ocsa bio, bio vszikdâr. Ona je pa tiszti dên ne bila hcsi. Nikdâr i nikam je nedem iszkat.«

Szmrekar je gucsao csemerno i kricsao. Mati je dozdej gucsala tiho i jôcsics, a na té recsi sze je posztâvila kak escse nikdâr, kak szta bila v zàkoni. V najszvetejsem cseméri je prâvila: »Ti nemas csloveskoga szrcà! Tebi sze escse tvoje dête ne mili. Ti imàs kamen v prszaj! Ti szí brvno leszeno, mrzeo kak léd! Bodi, kde szí i kak szí, idem pa jaz po njô!«

»Idi, ve znàs, kama nazàj!« je mirno odgôvoro Szmrekar.

To pa je mater v njénoj lûbézni escse bole razcsémérilo. »Cse nikdâr vecs ne bom videla praga, ki ga presztôpis ti, neszmilena zverina. . .«

»Idi no zse, idi!«

»Idem!«

Reksi, je zsenà vsztànola i zadrlescsila dveri za szebov.

Szmrekar je glédao za njov, dokecs sze je ne szkrila za ogrâdom. Csemérilo ga je, da sze je ne otrla. Dvakrat je djáo sôrko rokô na cselo i jo potégno prek ôcsi, kak bi steo zabriszati vsze, ka njemi je rojilo po glâvi. Na konci sze je z obema laktoma ôpro v sztol i glédao mùhe, ki szo plészale po njem. Pomalli szí je naklàdo pipo, názsgao duhàn i pétkrat puhno cêle megle dima prôti szvétomi Sebescsâni, ki je na glazsovino napiszani viszo na sztêni.

Niksega dela je ne imeo na miszli, vendar je ne sztrpo v hizsi. Seo je vö, a sze naszkori på vrno. Hlãpec ga je prisao nekaj za delo szpitãvat, pa je ne zvedo ne beloga i ne csarnoga.

Tak je mino dén. V mrãki sze je Anton 'szpravo i v någlici vprãgeo najbrznejšo kobilo. Zse blüzi vãrása je dojseo zseno, ki je peski hodila i kak szo rdãcse ocsi kãzale, jokãla med pôtjov. Preci prosenj je trbelo, da jo je szpravo na kôla. Potom je pognao kobilo i naszkori szta bilã v vãrasi.

Mati je sla szãma k zsenzski, pri steroy je Franca sztanüvala nekda. Najsla je hcsér betezsno v poszteli. Miszlila je, da je szamo malo kümrava, da bo preci vsze dobro i da bo sla z njov i z ocsom domô. Szêla je k poszteli, prijêla hcsér za rokô i jo zacsnola sz szkuznimi ocsmi kãrati. Kda pa njoj je poglãdnola v obrãz i je vidila, da je mlãdo lice v tej krãtkih dnévaj vtunjeno, kda je zaglãdnola szkuzo v deklinom ôki i njéni csüдно proszãcsi poglãd brezi odgôvora, kda ji je djãla rokô na cselo i csütila, da je zsarãcse: te je bila på mati. Prijêla jo je drüga velika szkrb, kaksó more imeti szamo mati pri poszteli szvojega jako betezsnoga dëteta.

Vöni je csüla sztopãje szvojega mozsã. Någlo je sztöpila vö i ga sztãvila med dverami.

»Jezus, szamo da ne bi vmrla.«

Szmrekari sze je nagübano lice szpremênilo i presztrãseni je pitao: »Sto? Franca?«. Ne da bi csakao odgôvor, je sztôpo v hizso. Pozãblena je bila vsza predga, ki 'szí jo je nabrao na pôtí.

Ocsa i mati szta osztala v vãrasi. Hcséri je bilô cseduzse hüje. Vracsitel je pravo, da je nevaren vrocsinszki beteg. Po treh dnévaj je dekla ne poznala ne ocsé i ne materé. Mati je verosztüvala nõcs i dén pri njénoj poszteli. Szmrekar je ne szpao ne jo, ne gucsao. Veszt njemi je právila: tvoja trdoglãvoszt je kriva, da ti vmé-
ra hcsi.

Vracsitel je povedao, da sze nojco odlõcsi na szmrt ali na bõse. Jezero rajnski, dve jezero, pô imãnja, vsze njemi je obetao, cse dà hcséri takse vrãszstvo, da sze njej obrné na bõse. A vracsitel je pravo, da je zdrãvje v bozsih rokaj i v cslovekovej naturi.

Szmrekar je vszeo na klõp i bio kak okameneli. Ne sze je genocelo vöro. Zsena je prisla iz hizse i njemi právila: »Hodi, ideva!«

Ne je pitao, kama, seo je za njov. Tiho szta sla po vulicaj. Kda szta prisla do cãrkve, je zavinõla Szmrekarica prôti dveram, môzs pa za njöv. Poklãknola szta k sztrãnszkomi oltãri pred kãp Materé bozse. V szvojem zsitki szta escse ne tak molila! Trdomi Szmrekari szo sze mogõcse ob prvim po treszetih ali stirideszetih létaj vlejãle szkuzé po rjãvom obrãzi.

»Meni nekaj pràvi, da ne vmerjé,« je posepetnola zsenà i vzdehnola: »O Marija!« Prekrizsala szta sze.

Na szredi cèrkve je sztao cslovek. Kda szta prisla do njega, szta ga vzéla v pamet i szpoznala Stevana. Szmrekar je szpregòvoro: »Decsko, cse te imà Bòg rad, te bom tüdi jaz imeo rad.«

Zsenà je dosztàvila: »Stevan, moli, da ne bi vmrla, te bo vsze, ka Bòg zseli!«

Po polnòcsi je bilò. V hizsi poleg betezsnice szo sztáli vracsi-tel z ocsom i màterjov. Tò nòcs sze moglo odlocsiti i csakali szo. Na dvoriszi je bilò vecs kòl. Na ednih je lezsao Stevan, szì podpirao glàvo i sze nemirno metao sze i tà.

Dveri szo sze odrple. V predklet je sztòpo vracsi-tel, z njim pa Szmrekar. Stevan je szkocso sz kòl i nàglo prisztòpo. Àr je sztao v tmici, szo ga od poszvèta ne mogli viditi. Csüo je vesh pogòvor, i ka je csüo je bilò tak veshélo, da bi zajuvkao i szkocso vujska: beteg sze je obrno na bòse!

J. J.

—O—

MATI

Ròzse cvetéjo, prepevajo fticski, odmévajo v dalecsini szproto-lètni glàszi. Szrebrni je pojàsz, ki voda v njem szkácse, kaméncske bòzsa in sze sz szuncom odèvle. Drobna decsica po pèszki hodijo, v ròkice ga jemléjo, zidajo hizse, gradijo moszté, risejo ceszte, poti.

Teda pèszek zaskriple, màli vabécsi glàsz sze oglàszì. V hipi je pèszek pozàbleni, porüsene hizse, mòszt podrèti: »Mati!« Zse sze dròbne rokice oklenejo sinjeka i szunce sze preszeli z nebész na mater.

Dvakrat dve i tri i stiri; pètkrat sèsz i szedem i oszem: keliko je? Zsmécsava vcsenjà kàple, tlàcsi. Materi szami je tezsco: V kühinji dela i peré i siva, sz szkrbmi sze bori i szkrivomà na dète zgle-dàvle: »Kaj bo, kak bo?« Ali sze iz knig preszeli znànje v glavo?

Ali v szrci zraszté szprotolétje? Ali sze bo v njem naszelila zsmécsava i zaprla bo tmica düsi okó? Kama kázsejo deteti pô, kama naméri nôga veliki sztopáj? Da bi bilô szunce, da bi bilo zsvilénje jasno i szvetlo! Da nikaj szlaboga ne bi prislo na tebé, da ti nezrecse ne prignejo glavé; da bi bio mocsen i veliki i mâli; mâli i krotek kak Goszpôd. Ti ga csuvaj!

I cselo sze njoj zvedri i roké sze pascsijo. Pascsijo od zajtra do mrâka i keszno v nôcs. Nikaj ne miszli na szebé. Telo sze krcki i glâva szeri, düh sze v deli potopi. Od zgora bridkoszti i delo za krüh, odszpodí raskkava zemla i zsvilénja zapoved.

— — —

Csarna szenca trepecse po prosznicaj. Kêp je vejke, ki sze vszikdâr v vihéri trôszí i szúcse. Tozsécse sze veter v okna zagânja, glazsi sklepecsejo, szenca za szenco sze szkriva v koté. Vöra csasz szêka, tenki glâsz, kak da ga zebé, bije pôncsi. Mati v poszтели csiszlo drzsi, szklücsena je, naszlânja sze z cselom na hrápave roké: »Ki szí za nász krvâvi pô potio. . . Potio tüdi za mo-jo deco. . .« i v sepeti zové Marijo.

»Ki szí za nász bicsüvani bio. . . bicsüvani za Ánico, Treziko, Toncseka, Steveka. . . szmilüj sze jih, Marija! Trijé v grôbi lezsi-jo, dvâ pa tüjina mantrâ. Szmilüj sze jih.«

»Ki szí za nász sz trnjom korônani bio, sz trnjom bodécsim. . . poznám ga, o Krisztus! I ki szí za nász tezski krizs noszo, tezski, tezski krizs. . . , i szí bio krizsani, Goszpod krizsani, da vidim, da znám, kak je v krizsi! Zahvâljen bodi! Sz tebov szem hodila, za vsze moje! Escse bi hodila, cse mi jih dás nazâj. . . Ne bom vecs hodi-la, zse csâka me szmrt. . .«

— — —

Rôzse cvetéjo, prepêvajo fticski, odmevajo v dalecsini szprotolétni glâzsi. Po szvétí sze deca rodijo, rasztéjo; a matere szkrbijo i krizse noszijo.

Na szrêdi teh krizsov pa sze lücske leszkecejo, zemla jih kre-se, jih krese nébo: Materi hvâlo szpêvlo.

K. M.

Dr. GRÖSZ JÓZSEF,
nas szombathelyszki püspök i adminisztrátor Vogrszko-Szlóven-
szke krajine.

V esperesiji Alsólendva (lendavszkoj dekaniji), je bila od 20. do 28. szeptembra férma, stero szo delili prevzviseni gospód püspök dr. Grösz József. Zacsboli szo v Bántornyi (Törniscse) i koncsali Bagonyi (Bogojíni). Lépo vréme je pripomoglo, da sze je férma zvéksega vszikhár vrsila od zvüna cérkve. Prezvisenomi sze je posebno dopadno lépi réd, steroga drzsi nase lüdsztvo v cerkváj, lépo szpévanje po vszoi cérkvi i lépa, szküpna molitev v nasem jeziki. Ovacsí szo bili vesz csasz férme gósztt beltinszke grofice Zichy.

Prezviseni szo sze naródiili 1887. dec. 9. v Féltoronyi. Za mesnika szo bili poszvecseni 1911. jul. 14. Naso szombathelyszko püspékiyo vodijo od 1936 leta.

Cse pomiszlis

DECSKO MOJ...

Sz tebov, decsko nas i deklina nasa, bi sze rad pogucsao tó minuto. Pogucsao tak po domácese brez tisztoğa vizikoga, vucse-noga gôvora, da me bos zlehka i brezi tezsáve razmo.

V ocsi szi poglédneva brezi zahrbtnih nakanenj i povéva szi vsze, ka szva dozšivela, cserávno tecsé najni zsitek po različnih zšivlenszkih cesztáj. Toda na toj dugoj rómarszkoj pôti posztáne cslovek vecskrát trúden, szi vszéde kde na vratnice kre ceszte i miszli rómajo te tak rade k tebi. . .

Ti szi escse sztalno vez vêder, kak szi bio prlé, vezélo i vzra-
vnano sztôples prek domácsih njiv i vratnic i sz pôtom szvojeğa obráza zalévles naso szvéto zemlô. Ve je vcsászih trdo tó delo i zsmetno, da ti vsze pôka v krizseci, toda domà szi.

Jaz pa szem sze odtrgao od dôma, sztôpo na bélo ceszto zšivlenja, napoto sze v vâras, iszkat znánja i vucsenoszti. Ne vem, kak sze tebi dopáde té vâras, za mené je tó csúden kráj. Vido szi mogócse doszta bogatije i gizdoszti v njem, ne szi pa vido, kak sztrasno szziromaski i do csont betezsen je. Pred tvojimi ocsmi sze je razgrnilo számo vezélje, razgibanoszti i muzika, ne szi pa vido velike zsaloszti i neznoszne dugocsásznoszti, ki sze szkrivle v teh lépih hizsaj. Dobro szi pa csúto, da je té vâras brezi szrcà i brezi düse. Lüdjé imajo tü mrzla szrca, da te zazebé, cse sze mores szrécsati z njimi. O, ve szo lepó, elegantno oblecseni, nega drobérja na njihovom gvanti i hlace lepo szpêglane pa tüdi ne kunéjo i sze lepó pozdrávlajo - a szo szi nazlük vszemi tomi tühinci. Najseo szem tü vsze, scsiszta vsze, szamo dôma szem ne najseo nikdi.

I kda szi tak oddihávlem na toj tezszoj pôti zšivlenja, sze mi prikrádnejo pred ocsi dnévi, stere szem ne zvào i szem szi jih né zselo, a mi prinásajo sz szebóv oszzipano cvêtje moje mladoszti. . .

I ka szem prlé nikdár ne miszlo, szem szi zazselo nazáj v nasovsznico, v nas dom. Tiszti dom, kde krüh na krüsnici vizsi, krizsani Bôg sz kôta blagoszlávla, szklednjek sz pizsanov poszodov pod prosznicami lezsi, pri dveraj pa kotlicsek z zsegnjenov vodôv, kde szem sze vszikdár prekrizsao, kda szem vsztano i seo szpät i ne dalecs od dôma nasa cérkev, mála ovacsi, ali kak kralica með veskimi hizsami. I kda szi vszédes za szto, znàs, da jes szvoj krüh i szád lasztivnoga dela. Nihcse ti nevôscseno ne csté zšlic, ki jih noszis v vüszta. A vecs kak vsze to i té zšlice je vredno tó, da vszi-

vles tüdi vlüdno rêcs domàcsih lüdi. Nega tü zahrbtnoga szpitàvanja i pretkànoszti, tü je vsze odkrito, naravnòcs i brezi lazsi.

Té domàcsi krüh, domàcsa rêcs, domàcsi lüdjé, domàcsa hizsa, domàcsa zemla, domàcsa cérkev -- vsze tô ti je **dom**, ki je vecs vrêden kak vsza bogatija i zlàto szvetà.

Tüdi cse te sziomastvo priszili, da mores vzéti rômarszko palico v roké i iti v szvét iszkat krüha za szébe i màlo decsico, szí sz tem dômom povézani z nitjov szvoje krvi i szvojega dühà. I kda sze ti zaoblacsijo dnévi tvojega zsitka i razdvojenoszt napuni szrcé, sze ti ne vidi, da ti v dalecsini zamigecse lücska tvojega zsitka, vuzsgàna v zibeli domàcse hizse. I tá lücska ti szvéti bole kak vsza poszvetna vucsenoszt.

I pri miszli na dom sze zmiszlim vszikhàr tüdi na tebé. Ali znàs, kak szva v mehkih, kak mléko bëlih nocsåj, szedela na trati pred hizsov.

Okòli nàj je vsze disalo po szèni i szo objòkane tráve skropile sz szkuzàmi nàjine nogé i sze zrelo psenicno vlatovjé pripogibalo i nàj pozdràvlalo. Pred nama je szenjala vész i hizse szo sze kópale v meszecsini. Szrca pod sztrehami teh kmécskih hizs szo mirno szpàla, v njihovih düsaj ne bilo vihérov i njihova velika vera je bëla brezi dvojszcsin. Zavüpala szva eden drügomi szvoje boje i szvoje szkrbi — tak toplo i prijétno je bilò v nàjinoj düsi. Zajuvkala szva, sztiha zaszpèvala, szí szégnola v roké, poglednola v ocsi i sla pocshivat. Csütüta szva, da je tü na ocsinom szvétü, pod szlamenov

sztrehov velika lübézen i da je za tém, sz sibja szpleténim plôtom tak lépi szvét. I szpoznala szva: Lepô je domà, po szveti ne tak.

I v nedelo! Vszikdâr szi me pocsakao pri môszti, da szva szküpno sla prôti cérkvi. I kak je bilô vsze| v rédi na tebi! Z ednov recsjôv pràvi nas decsko: z rozsov na prszaj i prilicsnoga zrásza, ki je v nedelo viditi escse mocsnejši. Mimo naj szo merile sztopàje prôti bozsoj hizsi deklíne, mirno i pomali szo hodile, nikam sze njim je ne müdilo kak delavne dni, kak da bi sze zavedale, da pocsivlejo poglédi decskov na njih. Mimo szo sztôpali moski i zsenzke. Obràzi szo njim bili razoráni od pôtnih szrág, roké vsze zsülnate, hrbti zse nagnjeni od szkrbi i trplénja, a njihova vüszta sze sze njim szmejâla i z lic je zsareo mir, vüpanje i vera.

Tiho szva glédala vsze to i tiho je szpregucsalo notránje zado-volsztvo: dobri szo nasi lüdjé i lépi je nas kraj.

Nad vszo tô lepoto i vszo to dobrôto pa szo plavali szvetli i puni glâszí nedelszkih zvonôv.

Dolinszki.

— · 0 · —

Cerkev milosztne Matere v Csendlaki (Tisini). Tü je vodo k Bôgi szvoje vernike pokojni esperes-kanonik g. Krantz József zse od 1922. leta. Malo pred dvajsztletnicov pa je zatiszno ocsi. Naszle-düje ga kak esperes g. dr. Harangozó Ferenc.

Kak je Gradisnik szvojo zseno szpreobrnó

Gradisnik na Gradiscsi je bio trden kmet, dober krscsenik, csedna gláva pa trda korenika. Njegova zsená, stero szí za szve-csnico pripeláo iz Polané, je bila kakpa túdi prémozsná bogatá, ali noszila sze je malo previsziko i zavolo vere i molítve escse niednoga zszúla ne dobíla. Njoj je bio Bóg dober sztárec, kak je v bibliji namálani z dugov belov brádóv i sze njoj je zse zadoszta vidílo, da szí je né bila z njím v szváji, inacsi pa szo njoj bili kúhinjá, klét i stala vsze. Prevecs molítve, je právítla, dávle lúdem szamo prilíko, da posztánejo nemarni, med tjednom pa bi trbelo cérkev szploh zaklepati, da ne bi sto kaj vkradno iz njé.

Na Gradiscsi pa je túdi delavne dni disalo malo po cérkvi; té cerkveni dúh pa je vdaró Roziki - tak sze je tà mláda zvála - jako na plúcsa i jétra.

Najbole jo je mésalo, ka szo na Gradiscsi vszaksí vecsér molíli rózsní vènc: miszílila je, da szí cslovek sz tem glász kvári, prepotrébni pocsínek krádne, kolena prehlája — z ednov recsjóv szkódi szvojemi zdrávji.

Prve tjedne jo je po vecserji vszíkdar zacsnolo kaj boletí: zdaj zobóvje, zdaj yúha, trétjikrát jo je kúhala vrocsiná, strtikrát jo je scsípaló v zselodci, pétikrát jo je príjeó krce - - i vszíkdar je móglá vcsaszí v posztélo. Pomalí je telíko ozdrávítla, da je osztála túdi med rózsním vèncem v hízsi, ne pa pokleknóla naklá - - kaj tak-sega bí sze njé né dosztájalo - -, líki sze je udobno naszloníla na sztolec; túdi z vúsztncímá je mígála, ne szí pa znáo, alí racsuna, kelíko je té dén sztrzsíla za zmócsáj i belíce, alí pa mógócsse zazávála kvocsko i píceke. Pri drúgoj szkrívnoszti je zacsnóla vszaksíkrát na vsze kraje kímatí, líkí domácsi szo zse znáti, da tó klumá-nje ne namenjeno Bógi alí Maríji.

Njéni mózs — Júri — jo je nekáj tjednov mírno glédáo, nazádnje pa je túdi njemí potrplénje mínólo. Posteno njoj je vó szkláo. Trdno i odlocsnó njoj je povedáo, da toga ne more vecs mírno glédátí, vera i molítev szta v njegovom dómí sztára sega, stere nescse i ne dá odpravítí - szrám náj jo je, Rozíko, pred domácsímí.

Tó pa je bio ogen v sztrehí pri Rozíki. Od számíh csemérov ne szpravítla níti récsi iz szebé, nato pa je zacsnóla túlítí, nazádnje pa sze njoj je szípáo plaz z jezíka í ne henjála klepati i brgoszledítí na té zabíte pobozsnjáke.

Jüri je csakao, da njoj je zmenkalo, nato pa escse bole odlo-
csno pribio, da za mlácsno vero v njegovoj hizsi nega prosztora.
Rozika pa nazáj, da szí ne dà od mozsá zapovedávati i da tüdi leh-
ko ide. Jüri njoj je odgôvoro, da je tô scsiszta po njénom, kak
scsé.

Reszan je drügi dén napunila Rozika kufer, odpelala sze je z
autobuszom v Polano i sze za prvi casz sztávila pri szvojem brati.

Na Gradiscsi, tak je bilo viditi, szo zgübo mlåde vertinje ne
Bóg znà csütíli. Jüri je hodo z domácsimi na njíve, mamca szo kü-
hali, za mládo vertinjo nihcse ne pitao. Rozika je miszlila, da bo
Jüri zse drügi dén vprégeo szvoji dve zsrebici i sze bo pritirao za
njôv kak král Faraon za Izraelci v Egiptomi. Pa sze je preszneto
nabikszala. Jüri je reszan vprégeo zsrebici, toda vprégeo njevi je
v plüg, oráo je globoke brázde i szí szfücskávao veszélo peszmicó.
Za Rozíko je tak malo szpitávao, kak da níkdár ne bi csüo za njô.

Po stíraj tjednaj je Jüri dôbo pizszo iz Polane od
dühovnoga goszpôda: ka ne ve, da je ozsenjeni, i da szta môzs pa
zsena edno i nerazdrüzníva. Jüri je odpiszao, da vsze tô on dobro
znà i bi bilo escse lepô na szvétí, cse bi tô vszi lüdjé tak znali.

Na Forjánovo je seo Jüri na szenje. V vnozsiní lüdsztva sze
njemi je vecskrát vidilo, da vídi obráz szvoje zsene. Nato je na pô-
ti domô sztopo k Mariji na püsztíni. Za szteláj za njim je sla nek-
sa zsenzszka. Kda je Jüri klécsao v klôpi pred Marijinim oltárom,
szí je vszêla v tiszto klôp tüdi tiszta zsenzszka. Jüri je z ednim
ôkom pogledno na kráj i szpoznao Rozíko. Pa níti récsi ne szpre-
gucsao i tího molo za szebé. Zsena je ruzsila sz csiszlom, klepala z
vüsztnicami i jezíkom i molíla i molíla tak hitro, kak da bi vzêla
molítev v akord. Cse bi jo sto tak vído, bi sze taki zmiszlo na fari-
zeusa v cérkvi. Sto bi znao kak je, bi djào lehko zseni té recsi na
jezik: »Zahválím te, Goszpód, da szem ne taksa, kak szo drügi, kí
ogrizávlejo i lüdem császt krádnejo, ali kak celo té zákonszki
môzs tü poleg mené, steri v progresnoj szamoti brez zsene zsví!«
V isztíni pa je stela dnesz Rozíka mozsévi pokazati, kak je v krát-
kom caszi posztala zse na pô szvetnica i da ne bo trbelo dügo csa-
kati, kda jo bodo tüdi zse iz Ríma za szvéto razglászili.

Jüri je za nekaj casza szégno za kranscsákom i pravo tà prô-
ti Rozíki: »Hválen bodi Jezus Krisztus!« i- seo. Rozíka je preble-
dêla. Tüdi ona je sla iz cérkve. Njéni môzs je ñaglo sztópao i sze
níti ednok ne zgledno nazáj. Rozíka sze je povrnôla v cérkev i sze
je razjókala.

Po stírih tjednaj je prislo iz Polane novo pizszo. Piszao je
Rozíkin brat. Piszao je, da bi zdaj ôdao tiszto kobilo, za stero je
Gradisnik vecskrát pitao; ñáj szamo pride i naj szí jo poglédne,
cse njemi je prav. Pri toj prilíki njemi bo tüdi nekaj dáó, ka je
Gradisnik zgübo. Lepi pozdráv tüdi od szesztre Rozíke.

Gradisnik je odpisao, da kobile zdaj vecs ne potrebüje, àr szi jo je zse na szenji küpo; da bi bio kaj zgübo, ne verje, nemre sze domiszliti, ka bi moglo biti, àr nikaj njemi ne fali. Lepi pozdràv tüdi njegovoj szesztri Roziki.

Za stirinàjszt dni je prislo pàli nôvo pizsmo. Zdaj je pizzala Rozika száma. Szporocsila je, da pride v csetrtek z vecseràsnjim autobusom i náj jo Júri pride csakat.— Júri pa sze je tiho szebi szmejao.

Kda je v csetrtek vecsér privozo autobus, je v njem szedela mlàda zsenà, ki je bila vsza rdécsa v obràzi kak kühani rak. Bila je Rozika. Sztegávàla je glàvo, da bi zaglédnola Júrija. Zdaj ga je vidila. Miszlila je, da bo vezszrecsen szkocso k njoj, da je szamo prisla, ona pa sze bo malo razzsàljeno drzsàla. Pa szo jo ocsi premotile. Júrija ne nikdi biló. Znóva i znova je z ocsmi merila sze pa tà -a zamàn. Júrija ne biló. Roziki szo sze od szamih csemérov vszìpale szkuzé.

Kda je sla Rozika pròti gradiskomi dômi, jo je na ednok prijeo sztràh. Ka, cse je Júri ne szprime! Ràvno naopak, najhitrej scse njénoga pizsma ne dôbo i kda bo sztópila v hizso, bo razprésztro roké i pravo: »Rozika, gresio szem proti Bôgi i tebi. Ne szem vreden. . .«

V tom je zse sztàla na pràgi gradiskoga dôma. Csüla je, no-tri szo molili.

Ràvno szo zmolili rôzsni vênc i je eden od domàcsih zacsna z litanijami. Rozika je stela pocsakati, da bi zmolili, pa ne mogla sztrpeti. Prijela je za klüko, odprla i sztópila notri. Vszi, vért i domàcsi szo sze zglednoli, za hip sze je molitev sztàvila i dekle szo sze zakiketale pred szebé. Júri je dao znaménje, nadalüvali szo molitev i drügi szo odgovàrjali: »Moli Bogà za nász!« — »Moli Bogá za nász!«

Rozika je sztàla kak verna düsa -nê znàla, ka náj napràvi. Koncsi je sztópila k Júriji i pokleknola pôleg njega; on pa sze je vcsaszì potégno vkraj, da je mogla kama pokleknoti. Z lakétom ga je na rahi dregnola i pràvila scsiszta tiho:

»Zdaj szem pàli tü!«

»Moli Bogà za nász!« je molo Júri glaszno i z glòbokim bàj-szom.

»Jüri, zdaj bo pàli po sztàrom, ka ne?« je sepetnola Rozika.

»Moli Bogá za nász!« je on escse bole glaszno i gorècse molo..

»Jüri, jaz ti nikaj ne zamerim,« je znova zasepetnola Rozika.

»Moli Bogá za nász!«

»Jüri, nikdàr vecs ne bom kaj taksega napràvila!«

»Poszlühni nasz Goszpodne!«—Jüri sze je trkao na prsza.

Zdaj je tüdi Rozika szklenola roké i je glaszno molila za drü-gimi.

Kda szo bilé litanije pri kràji, szo nekaj casza vszi mucsali, nato pa szo vsztanoli. Jüri sze obrno k domàcsim i pravo:

»Vütro idemo v lôg szüsít; tam bo najprlé szüiho. Zdaj pa vszi szpät, da vütro ne zalezsite!«

Nato sze je obrno k zseni i pravo prijàzno:

»Rozika znan ideva szpät. . . obà szva trüdniva. . . jaz szem celi dén koszio, ti pa imàs dugo pôt za szebov. . . Cse szì lacsna, szì kaj szkühaj, te pa vcsaszì pridi za menov! Tak!«

Rozika je zardecasila kak betlehem, szram jo je bilô do dna szrcà. Pàscsila sze je njemi praviti, da scsiszta nikaj ne lacsna.

»Je tüdi prav,« je pravo môzs, »te pa ideva!. . . Lehko nôcs!«

»Lehko nôcs!« szo sze odklonili drügi domàcsi.

Drügi dén je bio Gradisnik zse zaràn v lôgi, Rozika pa sze je szükala domà, kak da nikdàr nikaj ne bilô. Jüri niti recsi ne pravo ne zdaj ne potli od toga, kak je pobegnola njegova zsenà, ona pa tüdi ne nikaj právila.

Rozika je bila od tisztoza casza vrla, krscsanszka mati i vertinja, da dalecs okôli ne bilô takse. Gradisnik je ne mogeo prehvaliti.

---0---

Zsivlênje je szen

Kak lèp je dén,
kda sirno zemlò obine
ognjeni plamén.

Za tuzsnimi oblàki
nam szunce priklije;
z lücsjov pokrije brezsine
i miloszt roszi na doline;
po trataj rôzsice szpléce
szirmàki puno szilja obéce.

Tak tecséjo nasi dnévi
zsalszt nam delijo,
z nami sze szkuzijo.

Victorinusz.

«Püsztite màle k meni priti, àr taksih je nebeszko králesztvo.»

Sto je sztvari to návcsó

Mi lüdjë ne moremo zagvüšno löcsiti, stere rasztline szo skodlive i stere ne.

Glejte, jü nec pa brez vszakse sóle tó nad vsze dobro znà. Jü nec 276 féle rasztlin pojê, 218 féle rasztlin sze pa ne dotekne, zato àr bi njemi skóðile. Steri cslovek—vucsenják pozna rasztline tak dobro, kak jü nec? Ali ovak je pa jü nec »zabiti kak jü nec.«—Ali poglejte ovco (birko)! 387 vrszt tràve pojê, 141 vrszt sze pa szkrbno ogne. Ali koza! 449 vrszt tràve jê, 126 vrszt sze pa ne dotekne. Pa je »nora kak koza«. sto je tem sztva rem dao tó znànje?

Ali kak znà lasztvica, ki sze je v nasoj stali v gnezdecí zvalila, da za nekoliko tjednov pride mrzlo vrême, da sznêg pokrije nase kràje i bo trbelo oditi tü odnet! Zime escse níkdàr ne videla. Sto njoj povê, da pride zima? Isztinszke szo récsi szvetoga pizsma: »Poglejte ftice pod nébom i lelije na pôli. . .« Lasztvice sze zdignejo visziko v zrâk pa zavinéjo na jüg v toplejse kràje naravnócs v Afriki. I nemajo mape, niti kompasza, niti sze ne sztâvlajo na krizspôtji, da bi poglednole napisze, kde tà trbé iti v Afriko. Vecs jezero kilometrov dugo pô t napravíjo, ne da bi szamo malo zablóðile. Sto jim je pokâzao to pô t?

Pa ka znà szumics, da mora szvoja jajcseca zneszti v vodô, da sze tam zvalijo, indri sze ne zvalijo. Ovak sze pa szumics tak boji vode, ka sze njemi ne bi zmocsile perôti.

I poglejte màloga piceka! Komaj sze szkotne iz lüpine, zse bezi i pobira drobtine, reca pa naednok v vodô i zse znà plavati. Ma ti jih niti eden dén ne hrâni. Zakaj ne? Zàto, àr jih doszta je i kvôcska ne bi vtégnola vsze nahrániti. Sto je návcsó piceka, da taki znà klüknoti, med tem pa màli golób dugo nikaj ne ve, nego ga njegova mati mora krmiti? Golobica tó lehko napraví, za to, àr ima malo màlih.

Szte zse videli reco ali gószko, kak szí dosztakrát sz klünom vlecsé po perji? Szí ga peré? Ne; nego màzse szí pérje, da sze na vodi ne bi zmocsilo i bi tak lezsej plavala. Sto je goszko to návcsó? Kak gószka znà, da sze masztnoga voda ne prime?

Pa poglejte kvôcsko, ki szedi na belicah, kolikokrat premêsa té belice! Zakaj jih mêsa? To szo gvüšno niti vucsenjâki dugo ne znali. Komaj te, kda szo znajsli masin, steri vali belice, szo prisli na to, zakaj kvôcska grôzsa pod szebov belice. Kda szo najmre z masinom valili prve belice, szo sze piceki toti zvalili, ali vszi szo bili pohâbleni. Eden je ne imeo klüna, drügi je ne imeo ocsi, tré tjemí szo menkale perôti ali nogé. Kak je tó mogocse?—szo szí vucsenjâki belili glàve, dokecs szo ne nazâdnje prisli na to szkri-

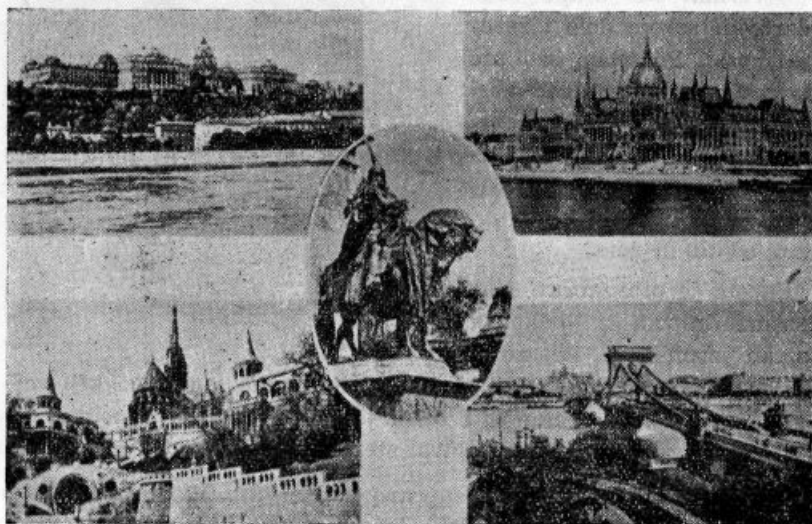
vnoszt: Belice trbê v masini vecskrát zgrôzsati, tak kak jih kvôcska pod szebóv grozsa, pa sze te zdravi piceki zvalijo. Ali kak je kvôcska to znâla, ka belice mora vecskrát zgrôzsati! Ali je kvocska tak csedna? Ka bi bila. Naszprotno, jako malo pâmeti imâ. Cse na priliko denete pod njo belo kaménje na meszto belic, bo kaménje ràvno tak mesala kak belice. Sztvár csedno dela, ali ne ve, zakaj mora tak delati. Nekâk pa je, mora biti, ki znâ, zakaj mora sztvár tak delati.

Sz pirozslekom szo pa napravili naszlédnjo szkúsnyo: Oszlêpili szo ga, nato szo ga púsztili, da je letao v ednoj szobi (hizsi), v sterój je bilô puno zvoncov obêsenih na tenkih nitih. Vecs vôr dugo je letao, pa niti ednok ne vdaro v kakso nit. Vszakse niti sze je szkrbno ogno, cseràvno ka je ôcsi ne imeo! Sto njemi je dao tô csútenje, da je dônok znâo, kde je nit i sze je je tak ogno?

Zaman tajijo nesterni Bogâ. Vsze té sztvári nam ràvno dokazujejo, da je **B ô g**.

Po Tôth Tihaméri.

---0---

Budapest — eden með nájlepsimi vârasi v Europi.

Odzgora:

Na levoj: Krâleszki grâd. — Na právoj: Országház (orszacska hizsa).

Odszpodi:

Na levoj: Halâszbastya; na právoj Môszt prek Dune.

Na szredi: Szpômenek szv. Stevana krâla.

Novo zarisce Szrcá Jezusovoga.

V Rétállási (Ropocsi), je bila 1941. leta oktôbra 26. blagoslovena kapéla na császt Szrci Jezusovomi. Sz tem je v nasoj krajini zrâszlo nôvo zsariscse lûbézni bozsega Szrcâ. Zaisztino: zsariscse lûbézni! Zatô, àr je napravljena iz szamo dobrolnih dàrov brez vszaksega pritiszka. Zatô, àr je okroglina precì sziromaska i je bila zidana v csaszi, kda je tocsa pobila té kraje i vendar szo verniki ne prehenjali z delom. Tûdi zatô, àr je rezsan umetnisko delo i najvêksa kapela v szobocskoj esperesiji.

Verniki szo dràge vôle darûvali szvoje delo i szvoje mocsì. Poszebno szo sze kak darovniki szkâzali nasi szezonszki delavci i nasi izszeljenci v Argentiniji. Vszi delavci (trbela je okôli 970) szo delali k senki i tô szamo od 30-ih hizs.

Kapela je pravzaprav edna szâma kupola z balkonaosztim zvonikom. Prosztora je v kapeli za 400—500 lûdi. Vsza kapéla imâ v tloriszi kèp velikoga szrca. Na zvûnesnoj sztrani je 12 sztebrov ali apostolov. Na vrhi zvonika je kupolaszta glâva, stera noszi krizs i trnjevo korôno.

Vsze zidârszko delo je napravo g. Horváth Márton iz Belatinc (Beltinc) z beltinszkimi zidâri. Cimermanszka dela pa je zvrso domacsin Hàri Antal z domâcsimi tezsâki vsze k senki. Vesz cigeo i ðesz szo verniki szâmi dàli vkûp. Sz tem je nase lûdsztvo pâli dokâzalo, da je v vkûpdrzsânji i szlozsnoztì môcs. Nasa krajina je dobila sz tem nôvo, lêpo szvetiscse, iz steroga gléda preszvêto Szrcé Jezusovo na nâsz i nasz v nevolaj i tezsâvaj tolâzsi. Proscenje sze vrsi v nedelo po gôdi Szrcâ Jezusovoga.

Ledavcsar.

Kde je Krisztusova trnjeva Korona

Da je bio Krisztus sz trnjevov korónov korónani, to znàmo, àr molimo tak pri zsalosztinom táli szv. csiszla. Zanima nasz, kde je tá koróna.

Najprlé szo Krisztusovo trnjevo koróno z njenimi osztrimi trni csuvali v Jeruzsàlemi kak veliko dragotino. Sz pomocsjòv caszarice Helene (+ 326) szo jo preneszli v Carigràd (Konstatinppol), kde je osztàla do l. 1238. Za nekaj casza szo jo preneszli tüdi v cèrkev szv. Marka v Velenciji (Venecia), dokecs ne prisla 1239. leta z Ludovikom Szvétim, francuszkim kràlom, v Pariz. Tü je esce dneszdén. Alj tà koróna je zdaj brezi trnja, zato ka szo francuski kralòvje poszamiczne trne darüvali razlicnim cèrkvam po Europi.

Eden trn je fàrnoj cèrkvi v Giffoni del Mercaro, maloj vésziz szalermiszke püspekije. Drügi pa je v Andriji, püspekijszkom vàrasi v juzsnom Italijanszkom.

Pràvijo, da je trn v cèrkvi Giffoni, najvéksi trn. Meri té trn szedem pa pô centimetrov, cseravno njemi je zse spica odtrgana. Veliki i mocsen je kak cvek pa pepelnasztoszive farbe. Na nester-nih mesztaj toga trna sze sese drzsi tmicsnatofàrbaszta krv i na teh mesztaj je trn bole tmicsen, csaren.

Na tom trni sze vidi vszakse leto na veliki pétek csüdovita prikàzen, ki sze tüdi med letom vecskrät ponovi, cse je trn posztàvleni v dicsenje, Te najmre dobi szühi, pepélnato szivi trn — tak ka vidijo vszi ljudjé ki szo navzòcsi — pomali zsuto zelenkaszto farbo, tak da vszi miszàijo, da je té trn malo prle vtgrnjeni bio z szivoga, rasztòcsega grna.

Tmicsna krv, ki sze drzsi toga trna, posztàne obednim tak szivordécsa, kak krv szivoga csloveka. Sto ne bi vervao, imà priliko, da sze szàm oszvedocsi i oszebno vidi v tom vàrasi.

Trn, steri sze nahàja v Andriji, je tüdi tak veliki, szamo v szredini je nekolko potrèti. Je tüdi pepélnatoszive fàrbe, szamo njegova spica, duga eden pa pô centimetra, je bole tmicsni zavolo krvi, ki sze drzsi ni spici. Tüdi na drügh mesztaj trna sze opàzijo male kaple krvi. Kda nasztopi prikàzen, je spica krvàvordécsa kak sziva krv kak tüdi kaple.

Leta 1842. pa je nasztòpilo nameszto vszakolètne prikàzni krvi csüdovito cvetje. Iz trna szo najmre zraszli màli, beli cvèti, ki szo pa po dvema tjednoma pàli preminoli. Od tisztoza casza sze je ponovo té csüdezs sz cvetjom pétkràt i to vszakikràt, kda je priseco vélki pétek na màrciusa 25. Zàdnjikràt je to bilò leta 1932. Vsze tò, ka sze je dogàjalo, szo vszikdàr tüdi fotografèrali i sz tém dokàzali, da je vsze tò pràva isztina.

Za nase mále

ÁNÍKA MOLL

Võni trda nõcs.

Szkoz okno mészec gléda.

»Nasa mama je tak bléda,

Jezus, pridi nám v pomócs!

Vesz dén mati je szkrbéla

i za nász hüdó trpéla,

ne dovoli, Jezus, ne dovoli,

da bi mati nám zboléla!«

Vrõcse Ánika je molila,

szkoro trüdna je zaszpála.

Jezus priseo, roké razpréztro,

v meszecsini blagoszlovo je obé.

Od decsáka, ki je znao szpêvati.

Iméla je mati szinka. Dati njemi je ne mogla nikaj drügoga, pa ga je navcsila szpêvati. Kaksté je bila szziromaska, ga je vendar navádila tak, da je szpevao v zsaloszti i veszélji, v szrecsi i neszrecsi. Popevao je tak lepó, da je lóg henjao súmeti ob njegovoj peszmi i szo ftice onemele, kda szo ga csúle. Mati je bila veszéla szina i ga je vecskrát batrivala: »Nikaj sze ne boj i lepó szpêvli! Peszem je dár, steri veszélím veszélje mnozsi, zsalosztnim zsaloszt ménsa. Kda ti bo hüdó, szí zaszpêvli peszem, kak ti jo bo szrcé povedalo!«

Szin szí je zapomno materine recsi i sze je verno drzsao toga. Med tem szo materi potékali dnévi i prisla je pó njó béla szmrt. Szin je osztao szám i je bio jako zsaloszten, pa je szpêvao, kak ga je nekda navcsila mati. Tak tuzsno je prepevao, da szo ga koncсно

naproszili szôszedje, naj ide po szvéti. »Zse prav,« je pravo szin i sze je napôto po szvéti. Kama je priseo i kde je bio, povszédi szo ga imeli lüdjé radi i szo ga vâbili k szebi pa njemi dâvali vszega, ka njemi je szrcé zselelo.

Na taksem potüvânji je ednok zajseo v tmicsen lôg. Hodo je i hodo i zmenkala njemi je pôt. Nekaj casza je iszkao izhoda i blôdo okoli, koncno pa je vesz trüden vszeo pod veliko pecsino i je steo zaszpati. Ali kak je bio trüden je denok escse zaszpêvao. Pa glej! V pecsini sze je zgenilo, velike dveri szo sze odprle i pred zasüdenoga peszmara je sztopo veliki junâk i njemi pravo, naj ide z njim. Decsâk je bio veszéli.

»Prav,« je pravo. »Inacsi bi morao zdaj szpati pod milim nébom.« Szoldâk ga je pelao szkozi tmicsne prosztoze v vedno bole szvetle hizse, dokecs je nazâdnje ne priseo v prelêpo dvorâno, kde sze je vsze leszketalo v zláti, szrebri i szvetlosci. Po sztenaj je viszelo vszakojacsko orôzsje, po dvorâni szo szpáli szoldâki - junâki, a na szredi dvorâne je sztao veliki bêli szto i za njim je szedo i drêmao mogôcsen krâl, szam krâl Mátyâs, Szêra brâda sze je szükala okôli beloga sztola, dvakrat ga je bila obrâszla, tretjics je zacsnola râszti okôli njega.

»Zdaj pa zaszpêvli!« je pravo decsâki szoldâk — junâk, ki ga je pripelao v té csüdoviti kâj.

Decsâki je zadrhtelo v radoszti szrcé, kda je glêdao takso lepotoj, pa je zacsnó szpêvati tak lepô i veszêlo, da sze je prebüdila vsza vojszka i escse celô mogôcsen krâl Mátyâs. Szpoglednoli szo sze szoldâki - junâki i szo zacsnoli szégati po orozsji, pa pobezsâvati i plêszati po lêpoj dvorâni.

»Szâm krâl Mátyâs je zdigno glâvo. Lice sze njemi je zvedrilo i sz szmehom je pitao decsâka: »Ali escse letajo po szvéti ftice, stere szo csarne i bêle?«

»Escse,« je odgôvoro decsâk.

»Potom je escse ne moj casz,« je djâo, krâl Mátyâs. Znôva je naszlono glâvo na szto i zadrêmao. Szposzêla i legla je vsza szoldacsija i je zâszpala, szamo szoldâk, ki je pripelao decska sze, njemi je migno, naj ide z njim. Med potjô szta prisla do velike kosnâte lippe.

»Na, vzemi tô v szpomin,« je pravo szoldâk, odtrgao drobno vejkico i jo dao decsâki. »Kda bo trbelo, pa jo sztrôszli.«

Szoldâk je veszno, decsâk pa je sztao z lipovov vejkicov v rokâj v prosztranom lôgi. Najseo je pôt i sze napoto po njej naravnocs prôti dômi. Pa glej, kda sze je pogucsâvao z lüdmí i jih szpitâvao tô pa ono, je szpoznao, da je prepevao pri krâli Mátyâsi szedem dugih lét. Csüдно sze njemi je videlo, pa sze je zmiszlo na lipovo vejkico i jo je sztrôszo. Keliko lisztov je bilô na njoj, teliko zláth

sze szkotalo nakla! Mladenics jih je pôbrao i zajuvkao od veszélja. Seo je v szvoj rodni kràj i szi posztavo lepi dom, kaksi je ne bio dalecs naokòli. Lipova vejka pa je osztàla pri njem, dokecs je zsivo na szvétì.

---O---

Vitéz Nagybányai HORTHY MIKLÓS

KORMÁNYZÓ
NASEGA VOGRSZKOGA ORSZÁGA

== TRIJÉ BRATJE. ==

Zsiveli szo trijé bratje i potüvali po szvéti za krúhom. Szrecese pa szo tüdi v szvéti ne najšli, zàto szo sze povrnòli domò.

Szpòtoma je priseo nad njé vihér. Ne je bilò nindri zàvetja. Zse szo miszlili, da bodo morali vmrèti, kda szo zaglednoli v dalecsin poszvèt. Najsztarejsi brat sze je hitro napòto pròti szvetlòbi, da bi prineszeo ognja. Nameszto pasztira pa je najseo pri ognji pekléncseka z rdécsov hòbicov. Brat sze je presztraso, nazàdnje pa je proszo malo ognja. Pekléncsek sze je zarézsao i pravo: »Dam ti ogen, cse mi poves tri sztvari, ki szo sze escse ne zgodile i sze tüdi nikdàr ne bodo zgòdile.«

Mládenics je zacsno premislàvati, pa szi je ne mogeo zmiszliti nikaj. Pekléncsek ga je zgrabò i vrgeò na ogen.

Brata szta nesztrpno csakala sztarejsega, kda ga je pa ne bilò, sze je napòto drúgi po ogen. Tüdi njemi sze je zgòdilo ràvno tak kak nàjsztarejsimi.

Nàjmlajsi je nato seo iszkat obà. Pekléncsek sze je zse veszelio, da tüdi té posztàne njegov àldov. Té pa je bio bisztre glavé i je odgòvoro: »Ednok szem bio v nebészaj. Tam szem jo i pio, ka szem steo. Nazàdnje pa szem sze zbojao, da bi opazili, kaksi grèsnik szem. Hitro szem sze zacseo po vòzsi szpüscsati dol. Pa mi je zmenkalo vòzsa i ne szem mogeo ne naprej ne nazàj. Zacseo szem kricsati na pomòcs, a nikoga je ne bilò, da bi mi pomàgao. Dugo szem viszo med nèbom i zemlo, nazàdnje szem pa szkleno, da szi bom pomàgao szàm. Napòto szem sze domò, poiszkaò falat vozsa, pa privézao k tisztomi, ki je vizilo od nebész. Tak szem sze szrečno szpüsztò na zemlo i sze napòto domò. Szpotoma sze mi je pa pà drúgo zgodilo. Strbunkno szem v globoko blato, ne szem sze mogeo szkobàcati iz njega. Hitro szem bezsao po lopato i sze izkopao.

Kda szem lopato ob szlednjim porino v blato, sze mi je potro stil. Hvàla Bògi, zdaj ga itak ne potrebujem vecs, szem szkricsao i vrgeò v blizsnji grm, ka je bilò na lopati zseleznoga. Iz leszenoga stila pa szem szi napravo lèpo zsveglo. Zazsveglao szem szi veszèlo peszem. Priseo szem domò ràvno v hipi, kda szo me neszli ocsa k krszti. Veszèlo szem seo za kumom po bèloj ceszti i po pòti vesz csasz igrao, da je bilò veszèlje.«

»To szi szi pa dobro izmiszlo,« je pravo pekléncsek. »Té tri recsi szo sze reszan ne mogle dogòditi, zato ti vràcsam brata.«

Djao je pred njega dvà falata meszà i jiva namazao sz csüdnov masztjòv. Vcsaszì szta vsztanola obà brata zshiviva, pekléncsek pa je veszno brezi szlèda. Bratje szo sze prijèli okòli sinjeka i veszèlo szpevajòcs sli domò. Od zdaj naprej njim je slo vsze po szrecesi i ne njim je trbelo hoditi po szvéti za krúhom.

Pod bozsím varsztvom.

Ne je dugo od toga, kda szem priseo v nekso szromasko hizsicsko, steroj je velika vodina razjéla vsze stiri sztene iz »blata.«

»Prijàtel,« szem pravo mozsàki, ki sze je motao med sztenami, »kak morete tú vzdrzsati, kda szkoro za vóro hoda nega niednoga szószeda i nikse drúge pomocsi pri vasz, kda szte na sztezsáj izrocseni vszem neprilikam, kda szte szcela v oblászti tolvajov i morilcov i szploh vszega, ka more napadnoti szromaskoga, oszámle-noga csloveka? Kak morete tú mirno zsveti i szpati sz szvojov zsenov i decov, ki jih nemrete nikam poszlati? Cse bi sze ponocsi komi kaj pripetilo, bi sze mogli zaneszti szamo na bozse szmilenje.«

»Vidim,« je pravo mozsàk, »da prihàjate iz vàrasa, kde deca nemrejo zaszpati, cse szlúzsecska dekla ne szedi pri posztelki. Kda vecsér zmolimo vecsérno molitev, szmo v bozsih rokáj. Pa naj bo to dezš ali sznég, hrúmécš vihér ali pa lépo vreme. Ve nasz vsze to túdi szpràvi iz posztele, kak nasz je sznocskar szpràvila povoden, a inacsi szí miszlimo: naj sze szpuni bozsa vola! I tak bole mirno zaszpimo kak v vàrasi szredi ponocsnih sztrazsàrov. Sto zavüpa v Bogà, njemi Bóg túdi vszikdàr pomàga. Kak pa sze je pör-gar szredi szvojih zidóv boji tolvajov, meni kaj taksega redko pride na miszel. Kda szo mi ednok szpokrali melo pa krüh, szem prozso Bogà, naj me obsuva, da jaz kaj taksega ne bi nikdàr delao.«

Seo szem dale, da ne bi mozsàka mäsao pri deli, kda szí je popràvľao hizsicsko. Pa mi je prislo na miszeo: /Kak bi mogli tá lüdje zsveti, cse ne bi imeli mocsne vere? I csetüdi bi denšnjí szvét rad vszo vero zbriszao sz szvetà, bi jo potrèbe lüdi pàli pozvalle nazáj. Szila bi lüdi znóva navcsila moliti.

Sztópo szem v kmécsko hizso i vido, da je vsze puno decé, pa nikoga, ki bi pazo na njé.

»Kak morete,« szem pravo materi, »szvojo deco tak szàmo nehàti? Sze nikaj ne bojite, da bi szę jim pripetila kaksa neszreca?«

»O,« je pravila mati, »szkoro ne vredno gucsati. Djàla szem vsze k sztràni, ka bi jim moglo naskoditi. Cse bi sze steromi kaj pripetilo, bo zse zacšno brécsati i ga bom csüla. Znàte, jaz sze ravnam po tom, kak Bóg ravna z nami. Krüsnico nam je tak vizíko obezso, da je ne moremo doszégnoti. Za drobtine sze pa trgajmo, keliko sze scsémo. Cse pa bomo prevecs brécsali, bo Bóg zse znao, kaj naj napràvi. Bóg nam püshti, da vecskrát delamo po szvojój glàvi, dokecs ga ne zacsnemo zvati na pomócs.«

Seo szem naprej z miszlijov, ki szem jo najseo pri preprósztoj kmecskej màteri, da lüdje ne morejo Bógi nikaj pokvàriti, ka je on sztvóro.

Dolinszki

Zanimivoszti iz szvetà

Keliko jezikov je na szvétì? Zracsunali szo, da je na szvétì okòli 2796 jezikov. Od teh je 860 glàvnih. V Europi jih je 48, v Azsiji 153, v Afriki 118, v Ameriki 424, v Oceàniji 107. :

Kak je globoko morje? Zsmetno sze cslovek zamiszli v globocsino mòrja. Vucsenjàki szo zmerili, da je Tihi oceàn na mesztáj globoki prek 10.000 metrov. Najvisisa gora na zemli Csomolungma v Azsiji pa je viszika 8882 m.

120 lét sztara zsenzka je vmrla v Mehiki. Vszaksi dén je trikrát jela lük. Zracsunali szo, da je pojela 336.070 lükovih glàvic.

Keliko je kmetov v Europi? Po sztatzstiki jih je 140 milijònov. V Rusziji jih je najvecs: 77.5 mil., v Nemcsiji 9.75 mil., v Bolgàriji 1.33 mil., na Talijanszkom 9 milijonov.

Csüdna lêta. Zgodovina nam je ocuvala szpomin na csaszè, kda sze je videlo, da je vez naràvni réd naòpak. Leta 1186. je bila zima szkoro brez mraza. V januàri je zse cvelo szadoveno drevje. Februàra szo bila zse zrela jàboka, na konci màjusa szo zseli i prve dni augusztusa je bila brátva. Prisla pa je kùga i pokoszila mnozsinò lüdi po Europi.— Tüdi v 13., 16. i 17. sztòletji je vecskrát në bilo zime. Mile zime szo bilé tüdi v 2. polovici preminòcsèga sztòletja, ob szlednjim 1895 i 1896. leta. Najhüjsa zima pa je bila 1740. leta, kda je 16 tjednov kàzao toplomer 75 gràdov pod nulov. Szapa, ki je sla lüdem iz vüszt, je taki zmrznola.— Leta 1132. je bila taksa vrocsina v leti, da je zemla pòkala, vodine szo sze poszüsile; Leta 1556. je od àprila do oktòbra në szpàdnola ni kapla dezsja. Szilje po njivaj sze je szpremènilo v vògelje.

Keliko je mòrje vrédno. Vsza nasa zemla, k steroy pripàda szüha zemla i mòrje, mèri 510 milijon kv. km. Doszta vecs pa je morja kak szühe zemlé; mòrja je najmre 260 milijon kv. km., szühe zemlé pa komaj 150.000 kv. km.. Vucsenjàki szo priblizsno dolòcsili, keliko zlatá imà v szebi morszka voda. Po njihovih racsunaj bi bila vrédnoszt zlatá, stero je v mòrji, okoli 1200 bilijònov dolàrov. Da sze nahàja zlàto v morszkoj vodi, je popunoma razumeto, àr razlicsne vode prinàsajo v mòrje zlàto.

Keliko je kostala szvetovna bojna? Szvetovno znàni francuski zgodovinar pise od szvetovne bojne 1914—1918. leta: Szvetovna bojna je trpèla 4 lêta, 3 meszece i 10 dni. Pod orozszjom je bilò na konci bojne 30 milijon lüdi, steri szo sze med szebov prosztovolno ali priszilno borili. Med bojnov je bilo mobiliziranih okoli 60 mili-

jónov lüdi. Mrtvih je bilo 11milijonov: to sze pràvi, da je v 4 leta; i 3 meszeczaj vszakso minuto szpadnolo priblizsno 4-5 lüdi, na dén pa okòli 6 do 7 jezero lüdi. Od lakote je vmrlo med bojnov 17 milijonov lüdi. Ranjenih je bilò 20 milijonov lüdi, med temi nestern vecskràt. Bojna je kostala 186 milijàrd dolàrov. Tak znàsajo sztroski szvetovne bojne 337 milijàrd dolàrov. Po tom racsuni je kostala szmrt vszaksega csloveka 15.565 dolàrov. Materijalna skoda je znàsala na vnicsenih sztvareh okoli 200 milijàrd dolàrov. Za té peneze bi vszaksoj družsini v Franciaorszàgi (Franciji), Németerszàgi (Nemcsiji), Angolorszàg (Angleskom), Oroszorszàgi (Rusziji), Belgiji i Ameriki itd. lahko kùpili hizso v vrednoszti okoli 20.000 Pengöv. I eszce bi osztàla velika suma za dobrodelne i kulturne namène.

Nàrod brezi vere. Amerikanszki profeszor zgodovine je napiszao naszlednje miszli: »Vera je fudament nàrodne velicsine. Vera je sztüdenec lübezni do domovine, postenoszti i lepoga zsvilenja. Zgodovina cslovestva dokazüje, da nàrod brezi vere nemre obsztàti i da je brezvernoszt glàvni pokòpics velikih nàrodov.« Nam denèsnje szvetovne bojne në bi trbelo, cse bi zsvilenje evropszkih nàrodov bilò zgrajeno na krscsanszkoj veri.

Keliko csednih lüdi bo v Europi 2139. leta? Nikàk je zracsunao, da 2139. leta ne bo v Europi vecs niednoga pametnoga csloveka. To pa zàto, àr sze odnorenje jako rászirjávle. L. 1859. je na 335 lüdi prisò eden norec. L. 1977. pa bo zse lekar vszaksi sztoti cslovek nôri.

Keliko je redovnikov — jezsuitov na szvèti? Na vszem szvèti je okòli 22.337 jezsuitov. Pod njihovim vodsztvom je 28 univerz z 24.609 poszlüsатели, 9 visisih miszijoszskih sòl sz 7000 dijàki i 211 družsbinih zavodov sz 79.177 gojenci. Jezsuii vzdrzsàvlejo 26 zvezdoznanszkih stàcij, 11 spitàlov za gobavce z 8000 betezsniki. Nàdale vzdrzsàvlejo 110 szírotisnic z 11.500 szirmàki i 50 spitàlov z 20.000 betezsniki. Szamo iz teh szühnih numer sze vidi, kak veliki szo jezsuii v szvojem deli za cslovestvo i kak màli i brez pomèna szo naszprotniki toga vàznoga katolicsànszkoگا réda.

Ka je pravo svédzski luterànszki püspek od katolicsànszke vere? »Henjajte zse ednok brbrati pròti rimszkoj Cérkvi, àr cse sze vnicsi katolicsànszka Cérkev, te je vnicseno tüdi krscànszstvo.« Cseden môzs, ki ga je vodila lübézen. Cse bi tà vodila vsze luteràne v verszkih recsáj, bi zse dávno bila edna ovcàrnicà i eden pasztir.

Palacsa za opice - za lüdi pa sztrehe ne. Pred lêti je bogati Francuz dáo posztaviti lêpo palacso za opice. Vsze felé opice je szpravo v njò i njim preszkrbo csuvàra, da jih je hràno i küro, da sze go-

szpodicsne opice ne bi prehládile. Ár sze pa opice jako rade glédaje v glendalo, szo posztavili v palacso túdi glendala. Pa da bi sze mogle hujckati kak v Afriki, njim je dao prepelati velika drêva iz jüzsnih kràjov, po sterih szo mogle szkàkati opice po miloj vóli. Da vsze to milijone kosta, vam ne trbe praviti.— Kak bo cslovek odgovàrjao pri bozsoj szodbi na pitanje: lacsen szem bio i ne szí dao meni jeszti. Dàvaò szí vsze tó opicam, za stere szem itak v sumaj dobro preszkrbo.

H Y M N U S

Bôg prigledni Vogrina
Z dobrov volôv, z zsitkom,
Bràni ga tvoja rama
Med protivnim vdérom.
Tak dugo bôzsanami
zidi hip veszélni:
Plàcsao je on z szkuzàmi
Bin zdávnyi, prisesztni.

Ocsàke szí Ti pelao
Na Kárpát plamine,
Bendeguza krvi dao
ôrok domovine;
I gde Tisza i Duna
Z válovjam sümijo,
Po tebi pokolènya
Árpàda cvetéjo.

Kölcsey Ferenc

KALENDÁR SZÍ ZGUCSÁVLE

Drági prijáteli.

Letosz szem sze steo za szvojo stirideszètlètnico malo bole szvétesnje oblècsi i vam zato podvoriti sz prebrànimi jèsztvinami, kda bi mi prisli vòsesit za té dén, pa znàte, da zsvémo v bojnszkòm vrèmeni i moremo v vszem sparati.

Zato sze bom pa te, kda bo mehka bozsicsna nôcs razplela szvoje perôti i bodo bozsicsni zvonôvje razlejali szvoje radosztnè glaszé prek szvetà, sze bom z vami v toploj hizsi poguesàvaò.

Da bi nam nôvo leto prineszlo miren i lepsi zsitek

v a m z s e l i

VAS KALENDÁR

Vganke.

Ka bi rad szlepec, zdrav eslovek pa ne?

Bar edno zdravo oko.

Szkoz edno lüknoj notri, szkoz treh vö?

Cse szl oblesemo szrakico.

V kom sze löcsita vrana pa bràna?

V szlovi v — b.

Bio je kriv i bo kriv i itak ne bo szojeni?

Szrp.

Sészt nog imà, pa itak po glàvi hodi?

Vis.

Sto v lögi sztoji na ednoj szamoj nògi?

Goba.

V steroj nògi nega krvi?

V sztolnoj.

Kda je oszel (szomàr) tak rigao, da ga je vesz szvêt csüo?

Na Noétovoj bärki.

Kde imà csoka najvecs meszá?

Pod közsov

Ka je med nébom i zemlov?

Récs »I«.

Sto dobi najvecs pizsem a jih najmenje esté?

Postar.

Zakaj molimo: Moli za nàsz szvéta Bogàrodica?

Da vrédni posztänemo obecsànja Krisztusovoga.

Ka je nemogöcse v lonci oszolití?

Jajce.

Mrô je pa né bio rojeni?

Adam, ki escse ne vmrô.

Rojeni je bio pa escse ne vmrô?

Elijás; ki escse ne vmrô.

Kelkokrát vràbeo sztôpi na dén?

Niti ednok ne, zato ka szkàcse.

Ka je pri szmríi prvo?

Litera sz.

Nema tela pa sze li vidi?

Szenca

Steri apostol je imeo najvéksi kranscsàk?

Ki je imeo najvékso glavò.

Je rdécse, mocsno i brez ognja zsgég?

Paprika.

Kda je cslovek nàzszmetnejsi?

Kda je szit.

Za szmeh

Iz sôle.

Vucsitel: Pistek, opisi mi na krátko opico.

Pistek (gléda pod klôp i nekaj mrcsi): Opica, opica je. . .

Vucsitel: Kda opisžüjes opico, mi glédaj v obráz!

Nepremisleno je povedao.

V tramváj je sztópila sztarejsa goszpodicsna i proszila konduktêra, naj jo pri sztárom gledaliscsi opomené. Kda je tramvaj privozo do stácii, je pravo konduktêr: »Vi sztáro gledaliscse—dol sztópíte!«

Kmet i dijàk.

Priseo je kmet v vâras pa vidi pred gimnâzijov neksega decsáka i ga pita:

»Hej, decsko, kaksa je tô hizsa?«

»To je mlin,« njemi odvrné.

»Tak szem szi tüdi szâm miszlo, kda vidim szomâra pred njim.«

Sztrasna zima.

Marko: Jaj, da je sztrasna zima.

Stevan: Tô escse ne nikaj. Cse ti sto v Szibiriji prineszé Dobro jütro, zmrzne vcsaszi té glâsz i komaj pôdne sze rozpüsztí i csüjes pozdráv.

Nasa deca.

Neksi vdovec sz petéro decé sze je znôva ozseno z vdovicov, ki je râvnotak imela petéro decé iz prvoga zákona. Za nekolko lét sze njima je rodilo v nôvom zákoni escse petéro decé. tak da jih je zdaj bilô petnâjszt. Ednoga dnéva pa pribezsi zseno v hizso i brecsi:

»Ivan, Ivan hodi, da vidis, kak tvoja deca pa moja deca bijejo naso deco!«

Pihajice szo njemi pomâgale.

Vracsiteo pita zseno, stere môzs je bio betezsen i sze vrâcso pri njem:

»No. kak szo vasemi mozsévi pomâgale pihajce?«

»Hvâla na pitanji, hasznile szo. Moj môzs je pojeo szamo prvo zsivo, drüge szem njemi mogla na mâszti szprazsiti.«

Ne ve szpêvati.

Szin: Ocsa, vünej szpêvle szíromâk pa proszi, da bi njemi pomâgali.

Ocsa: Povej njemi, da ne vem szpêvati.

Kak sze vzeme.

Goszpôd: No, ocsa, ali je kaj doszta sznega pri vasz?

Kmet: Kak sze vzeme. Nesterni ga imàjo vecs, drùgi menje.

Goszpôd: Kak tô?

Kmet: Sto imà vecs zemlé, ga imà vecs, sto pa menje pa menje.

Dvâ brata.

Kmet je gnao oszleka na szenje. Na pôti njemi zacsné rigati. Dvâ szta sze stela ponorcsariti iz kmeta i njemi pràvita: »Csüjes, kak te oszlek zové!«

»Ne zové mené,« pràvi kmet, »szamo riga od veszélja, da je zagledno dvâ brata.«

Potégno ga je.

»Sztô pengov ti dà, cse nàjdes stiri belice, ki szo szkrite v kùrnjeki.« je pravo Brglez Savli.

Savel ide pa iscse. V prvom kôti lezsi edna belica, v drùgom drùga, v trétjem trétja. V strtom pa szedi kokôs i skili na Savla. Savel jo nazsené, ali belice nega nikdi. Vesz cseméren ide nad Brgleza.

»Ti sziz lazslivec,« sze zderé nad njim, »szamo tri belice szo v kùrnjeki!«

»Tak? No, strto je escse v kokôsi!« sze zaszmejë Brglez.

Kastiga.

Veroucsitel: »Kak je Bôg kastigao Ádama za prvi greh?

Deklicska: Evo je mogeo vzeti za zseno.

Rédek recept.

Dneszdén je ne niksa velika sàla pri tom, da moremo recepte nosziti v apoteko. Ali pred dàvnim csaszom je bila ednôk to velika sàla. Pripelao sze je mozsák, ki je bio domà iz delésnje vészi, sz kôlami v váras i kda je privozo do apoteke, je obsztano, szkrbno zdigno velike hizsne dveri sz kôl i jih je neszeo v apoteko. Apotekar sze je na veliko zacszüdo i pítáo: »Ka scséte, dràgi prijàteo, sz témi szvojimi dverami tú? Tislar je za dve hizsi dale od mené.«

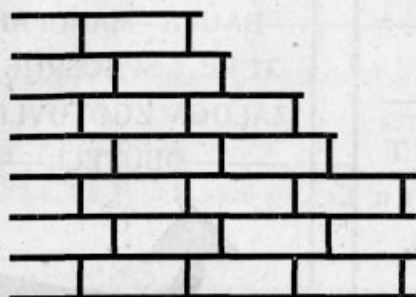
Pa njemi pràvi mozsák, da je bio vracszitel pri njegovoj betezsnoj zseni pa njoj je steo zapiszati nekse kaplice, da pa v céloj hizsi ne bilô niti pera, niti tinte, niti papira, liki szamo kràjda. Te pa je vracszitel napiszao recept na hizsne dveri i zdaj naj bôdo goszpôd apotekar tak dobri, da precstéjo té recépt i njemi napràvijo vràsztvo. Tak sziz je mozsák v szili znáo pomàgati, szamo da je szvojój zseni dobro napràvo.

Dobro je, cse tüdi tó znàs,

da je nazszlovni kèp nasega Kalendàra napràvo prof. Jakob Kàroly, da je peszmice za poszámicsne mészcece napiszao ôszmosolec Krampacs Ivàn.

CIGEO ZA ZIDANJE

CIGEO ZA SZTREHO

biber,
falc i
zslebáti

nájbôsê. kvalitate sze dobi v
vszaksem stevili

V

TITÁNOVIH CIGLENICAJ

V

ALSÓMARÁCI (MORÁVCI).

Narocsila i naprejplacsila sze morajo napraviti v
Muraszombati, Lendva ut 20. Brez narocsila i naprejpla-
csila sze ne garantera, ka bi ga vcsaszi dôbili

Brumen
Genovèva

Bauta sz specerijo,
galanterijo i razlicsnim
blágom.

MURASZOMBAT
Széchenyi István
ut 6.

poleg biroviije

KLEPEC

JULIAN

BÁNTORNYA

**BAUTA MANUFAK-
TURE, SPECERIJE I
ZÁLOGA ZGOTOVLENE**
—OBÜTELI.—

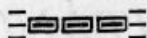

KORÉN JÓZSEF

**Trgovina i
Gosztilna**

LENDVAERDŐ
(RENKOVCI)

priporocsa vszakomi najbol-
se blágo i tüdi dobro vinszko
kaplico i jela.

Szvojim postüvanim kundsafom
*sze priporocsa trgovina manu-
fakture i specerije*

Klepec

Károly

Cserföld

Csrenszovci

Apoteka pri „Bozsoj Previdnoszti”

Energia zselezni liker za
mocs, právi japánszki Hund
za reumo, amerikanszke kap-
lice za zselodec i práva
domácsa mászt sze szamo pri-
nasz lehko dobi.

BELATINC

Vsze specerijsko i manufakturno blágo, porcelána-
szto poszodo dobite pri

Sádl Lajos

Lendvarózsavölgy

[GANCSANI]

KLEPEC József

Belatinc

VELIKA ZÁLOGA

PLETENIN I MODNOGA

MANUFAKTURNOGA BLÁGA

V MESZNICI

Kemény Móra

MURASZOMBAT Szabadság tér. 1.

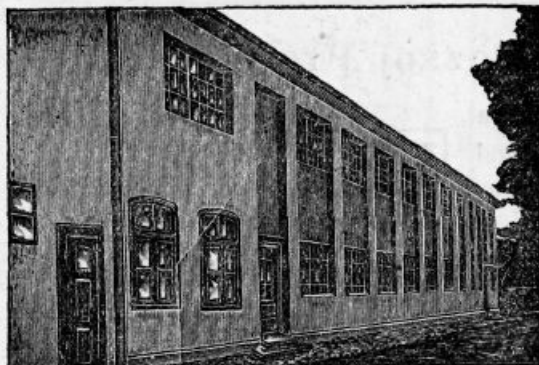
dobite vszaksi den frisko
meszo i dobre kolbasze

Sto zseli dobro
podvorbo naj sztopi

MURASZOMBAT
Vasut ut. 1.

V DÁMSZKI I MOSKI
FRIZERSZKI SZALON

Krámarics Józsefa

DITTRICH GUSZTÁV

Fém és lakkozott
bádogárúk gyártása
MURASZOMBAT
Telefon 63.

50% -ot
takarít meg
fűtőanyagban
ha BD hőterjesztőt
használja

PREISZ ADOLF

MURAVIDÉKI DIVAT
ÜZLETE

prle Tivar obleke, sze priporo-
csa szvojim kundsaftom z goto-
vimi moskimi oblekami,
szpodányim i modnim blágom

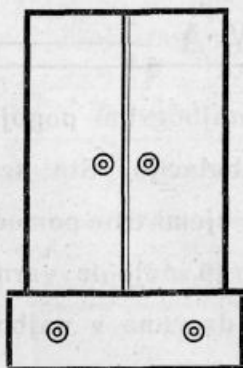
MURAVIDÉKI GAZDASÁGI SZÖVETKEZET

— Muraszombat, Lendva ut. 20. —

Oszrednja Kmetijszka blag.
zadruga z o. j. v (M Szoboti)

Küpuje po najvisisoy dnévnoj ceni
vsze polszke pouve.

BÚTOR

Szpálnice, jedilnice

goszposzke szobe

kühinje itd.

iz trdoga i furniranoga leszá,

kak tüdi vsza sztavbena tis-

larszka dela, naprávi po ni-

szkoj ceni.

Czör Lajos Muraszombat
KISKANIZSA ut. 6.

VELETRGOVINA MANUFAKTURE, PLETENOGA I KRÁTKOGA BLAGA
— ODAVLE NA VELIKO I MALO —

H Á H N P Á L. Muraszombat

VASUT UTCA 1. Telefon. 49.

FRIM László *Muraszombat*

Vretina, kde fal küpíte vsze gospodarszko blágo.

Vsze felé oblek, tüdi duhovniske talare zasje po najnovejsoj modi

Szlavic Máttyàs

V njegovoj gosztilni pa
dobite izvrsztno vino i
jedila. HARSLIGET.

Gosztilna pri Skaberne France v

Cserföld CSRENSZOVCI podvori goszti z vinom, pivom,
zsganicov likérom pa mrzlim i
toplím jelom.

**BAGONYA és VIDÉKE TAKARÉK és HITELSZÖVET-
KEZET prle HRANILNICA I POSZOJILNICA**

B A G O N Y A

jemlé vlogé i jih obresztüje pod najbogsimi pogoji i
poszrojila dávle na kezese i tabulacijo. Sto scse
imeti varno szhranjene peneze ali njemi trbe pomocs,
sze naj zglászi pri nasz, ár je tü nájbole varno,
ve vszaksi vlagáteo lehko potrdi, da szmo v nájbole

tezski csaszaj szplácsali vszakso proseno vlogó,
BAGONYA és VIDÉKE PRLE HRANILNICA

B A G O N Y A

Lutár Balázs — szabo — ima v zalogi
SZE PRIPOROCSA

LUTÁR

Balázs

BELATINC

Horthy Miklós
utca. 18.

fszefelé mosko i
zsensko blago za
kosztime i drüge ka-
pute po meri, dobite
pa lahko tüdi gotove
zsenske i moske obleke,
duge kapute i decsin-
ske obleke.

Cserföld és Vidéke

Hitelszövetkezet

mint az O. K. H. tagja

Hranilnica i poszoiilnica v
Cserföld (Cserenszovcih)

Jemlé hranilne vlo-
ge od vszaksega i je ob-
resztüje po najugodnej-
soj obresztnoj meri.

Dávle szvojim kotrigam
poszoiila na tabulacijo
ali kezestvo po niszkoj
obresztnoj meri.

Natágajte szvoje peneze pri nasz!

Z ruma, likera, konjaka i razlicsne palinke

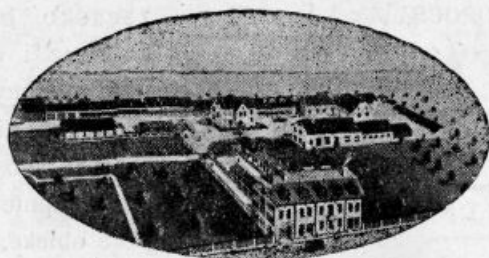
pa specerijo i galanterijo dobite najfalej

**A
L
O
G
A**

PRI TOPLAK Józsefi

MURASZOMBAT, Rákóczi F. ut. 30.

prek od gimnazije.

*Najmodernejsa fabrika
mesznàtij izdelkov*

HLADILNICE I FABRIKA ZA LED

Benkó József

MURASZOMBAT

Delamo vse felé kolbásze, szaláme (zimszke i letne)
kak tüdi vsze féle

PREKAJENO MESZO.

EXPORT govenszke zsvíné, szvinj, télec i meszá.

Dobi sze prvovrsztna mászt tüdi na málo!

NAJNIZSJA CENA I NAJBOUGSA KVALITETA

Za delavce

ocvérke, prekajene
szvinszke nogé itd.
po niszkoj ceni.

KMETJE, TRZSCI, MESTRI, DELAVCI

nalágajo szvoje peneze pri

Muraszombat és Vidéke

Hitelszövetkezet

PRLÉ KMECSKA POSZOJILNICA

Hranilne vloge jemlé od vszakoga i je obresztúje najbouse. Poszrojila dávle na kezese i na tabulacijo. Za hranilne vloge je dobroga sztánja prek **650.000P**

**PRIDITE V SZVOJ
DOM, KDE SZMO
VAM VSZAKI
CSASZ NA
RAZPOLAGO**

Szécchenyi István utca 5. tel. 62.

Klepec József

Alsólendva

**B A U T A
MANUFAKTURE I
MODNOGA BLAGA**

OSZTERC

**Péter
BELATINC**

priporocsa cenj. obcsinsztvi zselezo za zidanje i mestrijo, cement, vapno, deszke i vesz drügi sztavbeni materijal i razno skër. Nadalje velika izbira manufakturnoga blagà, szvila vszefelè platna, gotove obleke.

MESTRI POPÜSZT

HITELBANK R. T.

KREDITNA Banka d. d.

MURASZOMBAT Telefon 25.

KOLBL ALAJOS

TRGOVINA *Szarvaslak Rogasovci*

*sz specerijo i manufakturo
najbougse podvori szvojim odjemalcom.*

CVETICS JÁNOS

SZÉCSHENYI ISTVÁN utca 7/9.

fabrika perila trgovina z
manufakturnim blágom na
malo i na veliko.

KOCET Ivàn

C S E R F Ö L D

IMA NA RAZPO-
LAGO VSZE
SPECERIJSZKO
GOSZPODARSKO
IMESTERSZKO BLAGO.

Siftár Károly

MURASZOMBAT
Telefon 22.

STOFE, MANUFAKTURNO
PLETENO I KRÁTKO BLÁGO
PRIDITE I DOBITE VSZE PO
NAJNISISOJ DNÈVNOJ CENI.

GASZILSZKIM DRÜSTVOM
NA ZNÁNJE!
Za gaszilce uniformske
potrebscsine, gumbe, znaki na
rame (poletu) itd.

Belatinc és Vidéke Hitelszövetkezet Hranilnica i poszojilnica BELATINC

Kmetje, trzsci, mestri,
delavci nalágajo szvoje
peneze pri nasz!

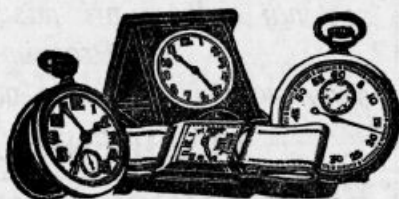
Hranilne vloge dobro ob-
resztüjemo i dávlemo
poszojila!

Hranilne vloge znásajo 150.000 P.

CSEH FERENC

Vegyeskereskedése
nagyban és kicsinyben

*specerija, galanterija
fszefelé szeménje i
goszpodarszke potrebs-
csine.*

Zlátina, Szrebrnina,
Ocsále, Svajcarszke vöre
Velka izbira.

Popravila z garancijo

DITTRICH FERENC

vörrar i zlatár

MURASZOMBAT

Horthy Miklós ut. 35.

GVANTE || PO NAJNOVEJSOJ MODI
ZA CENJENE GOSZPODE, VAM SZOLIDNO
NAPRAVI **MAGYAR FERENC**
ÚJTÖLGYES (NORSINCI)

== Alsólendva és vidéke ==
hitelszövetkezet
prle Kmecka poszojilnica v Lendavi

*Jemlé vlogé na obreszti pod najbousimi pogoji i
poszojila davle na kezese i tabulacijo. Sto scsé
meti varno szhranjene peneze ali njemi trbe pomocs
sze naj zglászi pri nasz, ve je tí najbole varno.
Proszim, pridite v nas dom, kde
szmo vam vszak csasz na razpolago*

ALSÓLENDVA ÉS VIDÉKE
PRLE KMECKA HRANILNICA V
LEDAVI.

OSTARIJA
ZORKO András

Hársliget podvorim cenjenim gosztom z dobrim

L I P O V C I vinom i z toplimi i mrzlimi jedili.

MERTÜK

SZE PRIPOROCSA

HAHN ———
————— **SAMU**
MURASZOMBAT

Vasút utca. 1.

Manufaktura,
krátko blágo
i pletenine,
odávle po
dnévnoj najnisi-
soj ceni.

IGRÁCSKE ZA BOZSICS!

Árvai Vince

MURASZOMBAT
Horthy Miklós ut. 11.

Trgovina z mesanim
blagom.

Nasztávleno l. 1856

Szent-Család
NYOMDA
MURASZOMBAT

Vam napravi vsa
stamparszka dela
lepo i szolidno.

Frizerszki moski i dámszki szalon

sze vszaksemi priporocsa ár
dela z najmodernejsimi aparati

VOGRINCSICS Géza
MURASZOMBAT Horthy-Miklós ut. 17.

*Najbogse küpíte
v novo odpretoj
manufakturnoj bauti*

HOYER Ernő

Horthy Miklós ut 4
MURASZOMBAT

HRANILNICA I POSZOJILNICA BÁNTORNYA

Jemlé vlogé i dávle poszojila pod najbogsimi pogoji.

RADIÓAPARATE, BICIKLI ZSELEZNINE, SPARHATE NÁJFALEJSE
DOBITE pri

Nemec János

MURASZOMBAT

ALFA ZASZTOPSZTVO

SZTROKOVNA RADIODELÁVNICA
PUNJENJE AKUMOLÁTOROV.

GEDER ALAJOS

VIZLENDVA

Trgovina Ostarija

TRGOVINA SZ PEROTNINO I BILICAMI ZSGANYARIA
Z DVEMA KOTLOMA 220. L.

v Bauti

H o r v á t h N á n d o r

BAGONYA DOBITE VSZE FELE
BLÁGO PO NÁJNISISOJ CENI

**Cse Bog pozové k szebi vase dráge ali poznáne,
poglejte naso zalogo:**

ODÁVAMO: trüge — sláre — pantlike z napisom
— vence po nizsisoj ceni:

POSZOJAMO -- mrtvecsa kola (mrtvecso lèzso)

PREVZEMEMO — i vrejüjemo cele sprévide od navadnih do
najbole luksuszsnih — prepelávanje mrtvecov—iz-
kopavanje

Kak tüdi vsza dela v mojo sztroko szpádajocsa.

DOMAJNKÓ IMRE, Muraszombat, Lendva ut. 6.

Lendvavásárhely és vidéke Hitelszövetkezet

*DÁVLE POSZOJILA POD VUGODNIMI POGOJI
VLOGE OBRESZTÜJE NAJBOGSE*

prle Prekmurszka goszpódarszka poszojilnica (DOBOVNIK.)

Szraka István

— SZTÁVBENIK —

||| Muraszombat |||

DELA

MODERNE

SZTÁVBE

ÉTKEZDE

RESZTAVRACIJA

HORVÁTH ANNA

DOBRA JELA
tocsna podvorba

LEPO VÉZANJE KNIG

Szent—Család nyomda, Muraszombat, Arany János ut. 1.

Zdrzsétek.

	sztrán
Razlága kalendárszkoga dela	3—
Kalendár z zapiszki	4—15
Zemla nasa, nàrod nas—Ravenszki	16—
Szrcé bozse nas Resitel—H. D.	17—19
Kmet i zemla—Krapacs Ivàn	19—
Kama ides, Goszpòd?—Sienkiewicz Henrik	20—22
Nasa knizsevnoszt med Mürov i Rábov—Ravenszki	23—37
Vihér krvàvi—Krapacs Ivàn	38—39
Nezvesztoj deklini—Gàl Palko	39—
Pod krizsom—Gàl Palko	39—
Iz gòvora XII. Pius pàpe	40—45
Trnjeva pòt—Dobe L.	45—
Cerkveno gorno pri Nedeli—Zelko I. kaplan	46—50
Balàda na bojnom pòli—Gàl Palko	50—
Mater je zatàjo—Cankar Ivàn	51—52
Nasa zemla i nase lüdsztvo—Goricski	53—56
Sztàri Szrès sze mascsije K. F.	57—64
Dzsündzsaszte récsi	64—
Krisztus je vzstano-zavüpajmo	65—69
Kmécska szmrt—K. J.	69—72
Szvéta nôcs—Làgerlöf Szelma	73—74
Najlepsa lepota cèrkve	75—76
Nemirno je nase szrcé—Fiedler E.	76—
Ocsa pa hcsi J. J.	77—79
Mati K. M.	70—80
Szvéta férma	81—
Cse pomizljis decsko moj—Dolinszki	82—84
Cérkev milosztne Matere v Csendlaki (Tisini)	84—
Kak je Gradisnik szvojo zseno szpreobrnò	85—88
Zsvilenje je szen—Victorinusz	89—
Sto je sztvàri tò návcsò—po Tóth Tihomér	90—91
Nòvo zsariscse bozsega Szrcà—Ledavcsar	92—
Kde je Krisztusova koròna	93—
Ànica moli	94—
Od decsàka, ki je znao szpévati	94—96
Trijé bratje	97—
Pod bozsim vàrsztvom—Dolinszki	98—
Zanimivoszti iz szvetà	99—101
Hymnus	101—
Vganke	102—
Za szmeh	103—104
Inszeràti	105—120